МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

СЕЛО КОЧУБІЇВКА:
ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Колективна монографія

Київ
Фенікс
2024

УДК 39(=161.2)(477.46)(02)
С29

Рецензенти:

Вовк М. П, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України;

Гоголь Н. В., доктор педагогічних наук, доцент кафедри української мови, літератури та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;

Коваль В. О., доктор педагогічних наук, професор кафедри української мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Затверджено до друку вченою радою
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 6 від 26.11.2024 р.)

С29 Село Кочубіївка: історико-культурологічний аспект : кол. моногр. / авт.-упоряд. : Л. І. Йовенко, В. А. Гончарук, Н. С. Осіпенко, В. Г. Кириченко ; нотний супровід та комп'ют. наб. нот В. В. Семенчука ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. – Київ : Фенікс, 2024. – 330 с.
ISBN 978-617-8547-08-0

У монографії представлено результати наукових досліджень співробітників науково-дослідної лабораторії «Підготовка студентів-філологів до українознавчої роботи в школі» у селі Кочубіївка Уманського району Черкаської області. Досліджено настінні розписи, усну народну творчість, репертуар хору, народну вишивку та культурні пам'ятки села. Здійснено нотний супровід фольклорного матеріалу та комп'ютерний набір нот.

Праця полегшить роботу здобувачів вищої освіти під час вивчення курсів українознавства, етнографії, народного дитинознавства, літературного краєзнавства, а також стане в нагоді вчителям української мови і літератури, українознавства, історії та всім шанувальникам культури України.

На обкладинці – зразок настінного розпису села Кочубіївка (замальовка Миколи Горбачевського (1921–1923 рр.)).

УДК 39(=161.2)(477.46)(02)

ISBN 978-617-8547-08-0

© Авторський колектив, 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА 4
ВІД АВТОРІВ 6
РОЗДІЛ 1. ЗАХИСНИК РОДУ І НАРОДУ 7
РОЗДІЛ 2. ІСТОРІЯ СЕЛА КОЧУБІЇВКА 20
РОЗДІЛ 3. НАСТІННІ РОЗПИСИ СЕЛА КОЧУБІЇВКА 50
РОЗДІЛ 4. ХОР СЕЛА КОЧУБІЇВКА 66
РОЗДІЛ 5. РЕПЕРТУАР ХОРУ 79
РОЗДІЛ 6. ТВОРЧІСТЬ ЖИТЕЛІВ КОЧУБІЇВКИ: ЛІТЕРАТУРНИЙ ВИМІР 98
РОЗДІЛ 7. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ФОЛЬКЛОРНОЇ ЕКСПЕДИЦІЇ 114
РОЗДІЛ 8. РОДИННА ОБРЯДОВІСТЬ: ВЕСІЛЬНИЙ ОБРЯД 121
РОЗДІЛ 9. ЛІРИЧНІ ПІСНІ. ХОРЕОГРАФІЧНИЙ ФОЛЬКЛОР .. 139
РОЗДІЛ 10. КАЛЕНДАРНА ОБРЯДОВІСТЬ 247
РОЗДІЛ 11. ПІСНІ СЕЛА КОЧУБІЇВКА З НОТАМИ 261
РОЗДІЛ 12. НАРОДНА ВИШИВКА СЕЛА КОЧУБІЇВКА 267
ПІСЛЯМОВА 277
ДОДАТКИ 278

ПЕРЕДМОВА

Сучасні реалії нашої держави визначили нове соціальне замовлення – формування національної ідентичності особистості, соціально орієнтованого покоління українців, стимулювання самостійності у побудові нею індивідуальної ієрархічної системи цінностей, із-поміж яких перше місце належатиме цінностям найвищого, духовного рівня загалом і національним зокрема. Саме такій меті слугують фольклорно-етнографічні дослідження під час навчальних практик, що посідає надзвичайно важливе місце в системі підготовки майбутнього вчителя, оскільки саме воно забезпечує виховання національно свідомої, високоморальної особистості.

Традиційна культура українців є складною багатогалузевою скарбівнею досягнень виробничої і духовної практики народу, проявлена в матеріальних, обрядових, звичаєвих, словесних і мистецьких зразках, віруваннях, філософсько-світоглядних установках та знаннях, моралі, етиці, естетиці, традиційних стереотипах поведінки, громадського і сімейного побуту. Все це є комплексом культурно-побутових явищ, циклів, груп, які в своєму загальному прояві складають своєрідну систему, одну з головних етновизначальних прикмет народу.

Безумовними в такій системі є і регіональні різновиди традиційно-побутової культури, що склалися у процесі історичного формування етносу, його території, особливостей природно-географічного середовища, етнографічної структури, територіального районування, характеру господарської діяльності, регіональних і міжрегіональних та міжетнічних зв’язків тощо.

Регіональні варіанти традиційно-побутової культури віддавна привертають увагу етнографів, мистецтвознавців, фольклористів, лінгвістів-діалектологів. Значна кількість дослідників на основі особистих польових спостережень ще з першої половини XIX ст. відмічали, що кожний повіт, кожне село має свої окремі пісні та помітні відміни і переклади. Регіональне вивчення народної творчості помітно розгортаються і нині. Наявні конкретні напрацювання і в

регіональних осередках таких досліджень, серед яких – науково-дослідна лабораторія «Підготовка студентів-філологів до українознавчої роботи в школі», що діє при Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

В існуючих наукових працях поширився погляд, що фольклор етносу – це комплекс локальних традицій, що фольклорний спадок у своєму конкретному наповненні завжди регіональний і локальний, що в своєму функціонуванні і розвитку він пов'язаний з певним просторово обмеженим середовищем. Тобто, є локальною художньою культурою. Але саме вивчення регіональної суті національного фольклору, як і регіональних підрозділів традиційно-побутової культури взагалі, теоретично і методологічно розроблене ще недостатньо.

У цій праці використано наявні наукові історичні, етнографічні, міфологічні, фольклорні джерела, а також опубліковано матеріали фольклорно-етнографічних експедицій співробітників науково-дослідної лабораторії «Підготовка студентів-філологів до українознавчої роботи в школі» і здобувачів вищої освіти факультету філології та журналістики УДПУ імені Павла Тичини з села Кочубіївка у 2001 р., 2008 р. та 2024 р.

Очікуватимемо, що книга стане корисною для здобувачів вищої освіти педагогічних освітніх закладів, учителів, керівників гуртків, митців і буде з прихильністю сприйнята читачем.

ВІД АВТОРІВ

Висловлюємо найщирішу вдячність висококваліфікованому господарнику, аристократові духу, меценату освіти, культури і спорту, захиснику українського роду і народу **Володимиру Олексійовичу Осадчому** за фінансування видання і сприяння у створенні книги «Село Кочубіївка: історико-культурологічний аспект».

Виражаємо особливу подяку директорці Будинку культури та завідувачці бібліотеки села, людині, яка безупинно допомагала, консультувала та організовувала наші зустрічі **Вивальнюк Світлані Володимирівні.**

Душевна дяка нашим респондентам: Олександру Васильовичу Макаренку, Володимиру Єфремовичу Фабриці, Ользі Петрівні Гнатюк, Вікторії Борисівні Давиденко, Оксані Григорівні Булеховець, Ніні Олексіївні Семченко, Наталії Олексіївні Цибульській, Наталії Мефодіївні Царук, Ніні Василівні Нижник, Станіславу Федоровичу Авдєєву, Василю Костянтиновичу Вишнівському, Галині Володимирівні Берташєнє та ін. – за виняткову можливість доторкнутися до животворних джерел рідної мови, зберегти для наступних поколінь родинні звичаї та обряди, різножанровий фольклор, а також культурні особливості рідного краю.

РОЗДІЛ 1. ЗАХИСНИК РОДУ І НАРОДУ

Найпершим нашим респондентом став «Головна людина села», як називають його односельці, Володимир Олексійович Осадчий заслужений працівник сільського господарства України, почесний громадянин Уманського району, очільник фермерського господарства «Агрофірма «Базис»«, поціновувач і популяризатор національної культури, спортсмен і відомий в Україні меценат.

Народився Володимир Олексійович 1 січня 1955 року у родині колгоспників у селі Попівка Маньківського району, що на Черкащині. З 7 класу займався художньою самодіяльністю, читав гумореси. У 1971 році розпочав трудову діяльність у колгоспі села Попівка, а у 1972 році закінчив Буцьке СПТУ-13.

Родина Осадчих

У 1976 році молодий Володимир обрав фах економіста-організатора та вступив до Уманського сільськогосподарського інституту. Успішно навчався, а ще вдало брав участь у студентській художній самодіяльності. «Читав гуморески, які й досі добре пам'ятаю, займався футболом, баскетболом. Баба Маша, у якої ми жили на квартирі, навчила мене ворожити. Коли ходили до дівчат, то я ворожив…», – пригадує Володимир Олексійович. Одружився на третьому курсі. За його словами, «був штатним бояриномъ», допоміг одружитися багатьом своїм друзям.

У Кочубіївку приїхав 22 січня 1981 року. Одразу полюбив це село, побачивши його сніжні поля. У селі розпочав працювати бухгалтером, ініціював створення драматичного гуртка (ставили «Фараонів», «Різдвяний вечір», колядували, щедрували, водили «Козу»). З виставами їздили у сусідні села.

Із 1984 року Володимир Осадчий – директор радгоспу «Уманський». З 2000 року очолює реформоване фермерське господарство – «Агрофірму «Базис».

Як зазначено в енциклопедії «Державних нагород України», «В. О. Осадчий пройшов усі щаблі на нелегкому шляху опанування хліборобської майстерності від різноробочого до керівника господарства. Набув знань і досвіду хліборобської мудрості та розважливості, здобув авторитет і повагу» [1].

На сучасному етапі Володимир Олексійович опікується економічним устроєм та соціально-культурним розвитком сіл Кочубіївка та Городецьке Уманського р-ну і Верхнячка Христинівського району.

Одним із чинників здоров'я нації, що надважливо для Володимира Олексійовича, є розвиток спорту. Меценат фінансує будівництво спортивних полів, діяльність ФК «Базис» та двох волейбольних команд, є і сам гравцем ФК ветеранів. Володимир Осадчий здійснює вагому просвітницьку роботу (реконструював школу, побудував спортивну залу, зводить дитячі майданчики, популяризує серед молоді спортивну справу).

Окрім цього, Володимир Олексійович проводить активну волонтерську діяльність щодо підтримки ЗСУ. В його кабінеті – безліч слів подяки від наших лицарів-захисників, написаних на бойових стягах.

Володимир Осадчий – шанувальник і популяризатор національної культурної спадщини українців. «У середу-четвер гільце йшли вибирати, в четвер торочили рушники, у п'ятницю розвозили шишки, а дівчата голуби пекли, в суботу прикрашали гільце, в неділю – весілля. В понеділок приймали молодят до дорослої громади, у вівторок – «цигани», а у середу весілля закінчувалося», –

розповідає Володимир Олексійович.

Ми познайомилися з сильною, чуйною, високодуховною особистістю, яка не байдужа до радощів і незгод односельців. Володимир Осадчий започаткував традицію обдаровування ювілейників. Людей вітають пам'ятними подарунками з приводу одруження, дітонародження. Шанують найстарших жителів села. Господарство дбає про дітей з інклюзією (діти годують баранців, телят, мають змогу погладити тварин, малечу пригощають молоком, варенням місцевого виробництва). Під час нашого спілкування зателефонувала жінка з місцевої громади і попросила немаленькі кошти на лікування когось із родичів, на що Володимир Олексійович одразу відповів згодою.

Володимир Осадчий дбає про розвиток, має прекрасну пам'ять (знає прізвища, імена, по батькові, роки народження всіх односельців), прагне самовдосконалюватися. Пан Володимир є прекрасним сім'янином. Його дружина – Лілія Олексіївна – нині декорує весільні та інші церемонії чи заходи, займається ландшафтним дизайном. Володимир Олексійович – батько двох донечок – Берташєнє Галини і Дзюби Наталії. Має двох онучок й онука, які успадкували від дідуся художнє обдарування і милосердя, адже також займаються творчістю і благодійністю.

Галина Берташєнє з доньками

Наталія Дзюба із сином

Галина Берташєнє з доньками Даніелою та Камілою талановито оздоблюють візерунками артилерійські снаряди, предмети побуту, малюють картини для благодійних акцій, кошти з яких надсилають на допомогу ЗСУ.

Рукотвори родини Берташєнє

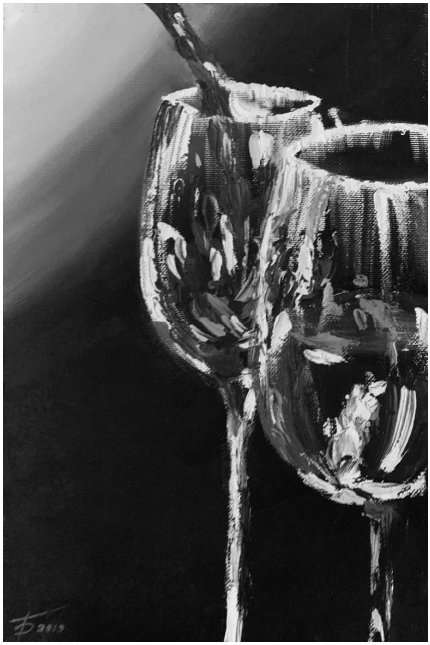

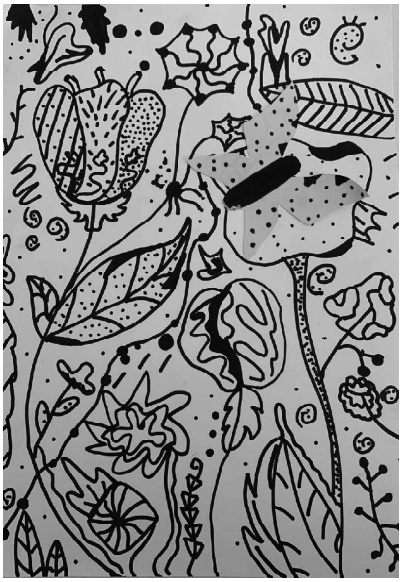

в серці"

Розвивають танцювальні традиції нашого краю, мріють провести спільно з одним із найкращих хореографічних колективів України – «Крок уперед» спільний проєкт виступів дітей і матерів.

Наталія Дзюба є успішною рестораторкою, а її син – онук Володимира Олексійовича – Захар займається професійною грою у футбол (ФК «Локомотив», м. Київ), любить малювання.

Ця елітарна родина Уманського краю береже народні виховні традиції, національну ідею, духовні цінності нашого народу.

Володимир Олексійович Осадчий є прикладом для наслідування не тільки для власних нащадків, а й для колег, односельців, молоді, яка нині обирає життєві орієнтири. Він є довершеною особистістю, яку можна охарактеризувати словами автора одного з козацьких літописів Григорія Граб'янки: «Хто чинно справу починає, той на повну силу к ділу приступає» [2].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державні нагороди України. Кавалери та лауреати. Том VII. Осадчий Володимир Олексійович. URL: https://who-is-who.ua/main/page/nagoroda-7/766/682 (дата звернення: 10.10.2024).

2. Так говорили козаки: крилаті вислови гетьманів та літописців. URL: https://chytomo.com/tak-hovoryly-kozaky-krylati-vyslovy-hetmaniv-ta-litopystsiv/ (дата звернення: 12.10.2024).

3. Спогади випускника. Володимир Осадчий: «Треба щоденно ставати кращим, ніж ти був учора». URL: https://www.udau.edu.ua/ua/news/spogadi-vipusknika.-volodimir-osadchij-treba-shhodenno-stavati-krashhim-nizh-ti-buv-vchora.html (дата звернення: 18.10.2024).

РОЗДІЛ 2. ІСТОРІЯ СЕЛА КОЧУБІЇВКА

Історію села Кочубіївка докладно досліджено творчим колективом місцевих жителів (А. О. Кисіль, директор Кочубіївської ЗОШ І–ІІІ ступенів; Г. О. Долгова, староста в с. Кочубіївка Паланської ОТГ; Л. Г. Царук, заступник директора Кочубіївської ЗОШ І–ІІІ ступенів; А. І. Канак, учитель історії Кочубіївської ЗОШ І–ІІІ ступенів; О. Г. Булеховець, учитель української мови Кочубіївської ЗОШ І–ІІІ ступенів) та опубліковано у праці «Уманщина у плині літ» (2018 р.)

Фрагмент праці «Уманщина у плині літ»,
гол. редактор Д. М. Гайда. Умань : Візаві, 2018. 328 с.
С. 131–156.

Географічне розташування

Село Кочубіївка розташоване на обох берегах річки Уманка, за 12 км на північний захід від м. Умань. Село розмістилося в низовині, з північної сторони та південної розташовані землі сіл Берестівець й Голяківка, зі сходу та півдня – села Родниківка й Городецьке.

Через Кочубіївку протікає річка Уманка, яка бере початок біля села Богачівка Христинівського району, продовжує свій шлях через село Городецьке і несе води в Осташівський став, що в м. Умань.

Уся територія села Кочубіївка умовно поділена на окремі кутки: Москалівка, Бочківка, Мнихівка, Сороківка, Зубківка, Козівка, Квашівка, Бесарабія та інші. Усі назви цих кутків пішли від імен, прізвищ, прізвиськ людей, які тут проживали. Назви кутків широко використовуються й донині.

Із південно-західної сторони Кочубіївки розкинувся ліс «Шелест», за переказами старожилів, він носить ім’я отамана Кочубіївської сотні Уманського козацького полку (XVII ст.) Гриця Шелеста. Зараз тут ростуть дерева широколистих порід: дуб, клен,

граб, липа, ясен. У другому ярусі – чагарники, ліщина, бруслина, а на узліссях – шипшина, терен, глід.

Історична назва села

Поблизу Кочубіївки знайдено залишки поселення Черняхівської археологічної культури. У XII столітті село називалося Кучобіївка, можливо, від українського «кучобій» – той, що одразу б'є кучу ворогів.

Найдавніші часи

Село Кочубіївка вже існувало у XII ст. На початку XIII ст. монголо-татари захопили Києво-Руські землі, у тому числі й Уманщину. У 1362 році великий князь литовський Ольгерд розбив татар на р. Сині Води (р. Синюха) та звільнив українські землі. Із середини XV ст. село Кочубіївка було власністю литовського князя, уродженця Волині, Семена Кошки. У 1609 році село Кочубіївка отримав у власність староста Брацлавський, Звенигородський Валента (Олександр) Калиновський.

У 1594 році відбулося велике повстання під проводом Северина Наливайка, більшість повстанців були родом із Кочубіївки.

У 1648–1657 роках жителі села брали активну участь у Національно-визвольній війні під проводом Богдана Хмельницького. У ці роки відбулася битва між польськими жовнірами і козаками Вінницького (Кальницького) козацького полку під проводом Івана Богуна. Битва отримала назву «Січова гребля».

У 1649 році був створений Уманський козацький полк Війська Запорізького. У складі полку була Кочубіївська сотня (204 козаки), сотник Гринець Шелест. У цьому списку є прізвища, які зустрічаються в селі і нині: Степан Семенко, Андрій Волошин, Петро Божко, Михайло Цибулька, Данило Бойко, Лук'ян Кузьменко, Грицько Мовчан.

Кочубіївка в XI–XIX ст.

У XVIII ст. на правах власності село Кочубіївка належало родині Потоцьких. У 1768 р. у ньому налічувалось 100 кріпацьких господарств. У 1795 р. у 140 господарствах проживало 394 чоловіків і 368 жінок. У селі була гуральня, кріпаки-робітники за роботу на ній отримували 20 грошей на день.

У 30-х роках XIX століття, після конфіскації маєтків О. Потоцького, Кочубіївка стала казенним селом, яке залишалось таким до 1917 року. У 1900 році в селі налічувалось 366 дворів, жителів – 2209 осіб. Головним заняттям селян було землеробство. Із загальної кількості землі, що становила 2279 десятин, церкві належало – 40, селянам – 2239.

Із кінця XIX ст. територія Кочубіївки зростає. У селі була православна церква, 1852 року забудови, яка споруджена на честь святителя Василя Великого, церковно-парафіяльна школа, три водяні млини, дві кузні, сільський банк. У 1911 році із 204 дітей, віком від 8 до 11 років, в церковнопарафіяльній школі навчалось лише 98 дітей. Навчав їх один учитель. Із числа заможних жителів Кочубіївки до 1917 року здобули вищу і середню освіту троє вчителів. Період Української Національної революції 1917–1921 рр. не досліджений.

Період радянської влади

Радянська влада утвердилася в селі на початку 1920 року. У 1929 році в селі було створено два товариства спільного обробітку землі (ТСОЗи): ім. К. Маркса – керував Юрченко Сила (до нього входили кутки Квашівка, Козівка, Басарабія, Довга ленія); ім. Сталіна – керував Лисогорець (входили кутки Москалівка, Мнихівка, Сороківка, Зубківка).

У 1930 році колгоспи об’єднались в один – колгосп «Комінтерн», який очолив Трохим Бас. У колгоспі був один трактор «Путіловець», сільськогосподарські роботи велися вручну. У колгоспи спочатку об’єдналась невелика кількість людей – селяни,

які мали незначну кількість землі. А ті, що мали більше землі, віддавати її не хотіли. Тому більшість людей заганяли силоміць: забирали в них велику рогату худобу, коней, сільськогосподарський інвентар. Того, хто чинив опір – розкуркулювали: виганяли з хати, конфісковували майно, виселяли з села, судили.

За ґрати потрапили:

Мул Прокіп Кузьмович
Сорока Макар
Вивальнюк Семен Веремійович
Смілянець Яків
Марченко-Лебідь Антон Якович
Білоус Захарко
Бриж Федір.

Список розкуркулених і висланих із села:

Божко Мусій, Наталка, діти Софія і Михайло
Заграничний Антін
Миронюк Василь
Божко Давид, Вірка
Марченко Яків Олексійович, Христя Іванівна, дочка Ганна, син Яків, Лобань Король Іванович, Варка Антонівна, син Петро.

До 1929 року в селі була неповна початкова школа із трирічним навчанням, яка була розташована в приміщенні колишньої церковнопарафіяльної школи, було двоє вчителів. Першим завідувачем школи був Олексій Петрович Семенчук, який працював зі своєю дружиною Оленою Іванівною Семенчук. Наповнюваність класів становила 15–20 осіб.

З 1924 року завідуючим школою працював Валентин Тарасович Ящук, а другим учителем була його дружина Олена Денисівна.

З 1930 року, після виходу Постанови ЦКВКП(б) «Про загальне обов'язкове початкове навчання», у селі функціонувала чотирирічна початкова школа. Значно збільшився контингент учнів, у зв'язку з цим було надано ще 3 допоміжних приміщення, в кожному з яких було розміщено по 2 класи. Навчанням були охоплені всі діти шкільного віку.

Було створено три паралельних перших класи та по два паралельних інших класи. Кожен клас налічував 30–35 учнів. Школа працювала у дві зміни, було сім учителів. У 1932–1933 навчальному році школу реорганізували з початкової в семирічну з контингентом 264 учні. У 1938 році в селі було побудовано двоповерхове приміщення школи, на сім класних кімнат із новим обладнанням.

Голодомор 1932–1933 років

Пам'ятний знак жертвам Голодомору 1932–1933 рр.

Найжахливіше, що пережили односельці – це голод. У 1932–1933 рр. у Кочубіївці померло від голоду 549 осіб. Моторошно було йти вулицями села: кругом трупи, ходили голодні, які думали лише про їжу. Щоб вижити, їли лободу, макуху, гнилу картоплю, полову. Село у 1933 році стало пусткою. Кожний куток села, кожна родина втратили багато людей: куток Квашівка – 44, Козівка – 78, Бочківка – 101, Москалівка – 118, Зубківка – 55, Довга – 64, Сороківка – 89.

У 1950–1954 рр. житель села Кочубіївка, ветеран Другої світової війни Вивальнюк Василь Кирилович, 1916 року народження, склав мартиролог померлих під час Голодомору 1932–1933 рр., який опрацьований та видрукуваний 8 листопада 2007 року вчителями Кочубіївської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів Ковтун Оленою Андріївною (онукою В. К. Вивальнюка), учителем англійської мови; Аллою Олексіївною Кисіль, директором школи; Аллою Іванівною Канак, учителем історії. І ці цифри, можливо, не остаточні, це лише

ті, про яких пам’ятають очевидці Голодомору. Старожили пригадували випадки людоїдства.

Ось що згадував про голод Василь Кирилович Вивальнюк: «Я сирота. Остався без батьків, коли мені було 2 роки. Виховував мене дід Король Флорович, мамин батько. Його зробили куркулем, у нього була велика сім’я, мав 12 десятин землі. На одну душу давали гектар. Загнали його в ТСОЗ (колгосп). Забрали 2 коней, корову, 10 овець, свиню. Тоді, у 1932–33 роки, спеціально зробили голодовку, у кожній сім’ї нахабно забирали все, що можна було їсти. У печі з горщика висипали крупу. Одна жінка, яка жила на Квашівці, з’їла печінку свого померлого сина. Її забрала міліція, і в село вона не повернулася. Їли здохлих коней, свиней, собак».

Автори спогадів про Голодомор 1932–1933 рр. П. І. Давиденко та В. К. Вивальнюк, а також П. Г. Юзвенко, П. М. Казьміренко, І. К. Олексієнко, 2014 рік

Зі спогадів Петра Івановича Давиденка.

«У 1932–33 роках люди нашого села пережили найстрашніший голод в Україні. У ці роки були створені комнезами, які забирали все зерно в селян. Головою в нашому селі був Сила Кирилович. Він і його помічники вилучали у населення техніку, заставляли людей іти в колгоспи. А хто мав молотарку, хто працював, того виганяли в Сибір. У кого хата була під бляхою, його розкуркулювали і виганяли з села, а бляхою покривали комору. Для тієї комори підмурок робили з пам'ятників кладовища. Та комора є ще й досі, зараз у ній б'ють полову. По вулиці їздила підвода, яка збирала людей, що померли від голоду, і навіть тих, які були тільки при смерті, щоб другий раз не їхати».

Зі спогадів Палажки Дмитрівни Гребенюк:

«Для мене це найтяжчі спогади в моєму житті. Під час голодомору померло дуже багато людей. У 1933 році ходили по селі і забирали все, навіть картоплю, що варилась у горщику. Коли нам не було що їсти, ми харчувались кропивою, бузиною та цвітом акації. У цьому ж році мій батько був змушений їхати до міста міняти все, що мали, на хліб. Через деякий час нам зовсім не було що їсти і ми почали їсти калачики та татарське зілля. Ми ще сушили колоски з жита. Сушили їх на плиті, потім роздавлювали пляшкою і додавали до супу з лободи. Люди викопували землянки і жили в них. Дуже важко було пережити ці роки і дочекатись нового врожаю».

У вересні 1993 року на сільському цвинтарі встановлено пам'ятний знак жертвам Голодомору, металевий хрест із написом: «Померлим односельчанам у роки Голодомору 1932–33 років від жителів села Кочубіївка». Пам'ятний знак споруджено за ініціативи сільського голови В. Г. Теслюка на кошти сільської громади.

Село в роки Другої світової війни

22 червня 1941 року розпочалася німецько-радянська війна. 176 жителів села мобілізували на фронт. Частина односельців у перші

дні війни потрапила в гітлерівське оточення і повернулась додому. У березні 1944 року їх і ще зовсім молодих хлопців забрали на фронт. І більшість новобранців потрапили в саме пекло Ясько-Кишинівської стратегічної наступальної операції. Багато односельців загинуло у цій битві і спить вічним сном на молдавській і румунській землі.

На фронтах Другої Світової війни загинуло 108 жителів Кочубіївки. У цей час на території Уманщини діяли підпільні групи Організації Українських націоналістів (ОУН). Зокрема, у книзі кандидата історичних наук Б. Д. Чорномаза «Діяльність національно-патріотичного підпілля на Уманщині у 1941–1945 роках» відзначено, що до складу таких підпільних груп входили жителі с. Кочубіївка. Серед них:

Вивальнюк Андрій Євменович, 1922 р. н., із с. Кочубіївка Уманського р-ну Черкаської області, українець, член ОУН з 1941 року. У 1943 р. із групою односельців пішов у загін УПА «Граніт». Заарештований у 1944 році. Про нього як про одного з головних обвинувачених зібрано дані у справі Черкаського обласного державного архіву (Фонд Р. 5625, о. 1., справа 13138).

Вивальнюк Василь Тарасович, 1924 р. н., із с. Кочубіївка Уманського р-ну Черкаської області, українець, освіта середня. Член ОУН з 1941 року. У 1943 році з групою односельців пішов у загін УПА «Граніт». Заарештований у 1941 році. Про нього зібрано дані у справі Черкаського обласного державного архіву (Фонд Р. 5625, о. 1, справа 13138).

Грабовенко Павло Остапович, 1897 р. н., із с. Кочубіївка Уманського р-ну Черкаської області, українець, освіта початкова. Член ОУН з 1941 року. Заарештований 1944 р. Засуджений до розстрілу. Вирок виконано 5 січня 1945 року в Києві. Про нього зібрано дані у справі Черкаського обласного державного архіву (Фонд Р. 5625, о. 1, справа 13138).

Давиденко з с. Кочубіївка. Повніших даних не знайдено. Про нього є деякі фрагментарні дані в архівній справі ЧОДА (Фонд Р. 5625, о. 1, справа 13138, т. 3, арк. 234).

Заграничний Дмитро Оверкович, 1924 р. н., із с. Кочубіївка Уманського р-ну Черкаської області, українець, освіта 7 класів. Член ОУН з 1941 р. У 1942 р. призначений керівником сільської молодіжної ОУН. У 1943 р. із групою односельців пішов в загін УПА «Граніт». Заарештований у 1944 році. Засуджений до розстрілу. Вирок виконано 5 січня 1945 року. Про нього зібрано дані у справі Черкаського обласного державного архіву (Фонд Р. 5625, о. 1, справа 13138).

Заграничний Дмитро Тодосійович, псевдо «Салабай», 1925 р. н., із с. Кочубіївка Уманського р-ну Черкаської області, українець, освіта 7 класів. У 1943 році разом із групою односельців пішов в загін УПА «Граніт». Заарештований у 1944 році. Про нього зібрано дані у справі Черкаського обласного державного архіву (Фонд Р. 5625, о. 1, справа 13138).

Заяць Петро Макарович, псевдо «Кучугура», із с. Кочубіївка, член молодіжної ОУН с. Кочубіївка Уманського р-ну Київської області (нині Черкаська). Був у загоні УПА «Граніт», восени 1943 року біля села Текуча натрапив у засідку червоних партизан і загинув. На місці його загибелі у 1997 році силами уманських організацій НРУ і УНА–УНСО з відповідними почестями встановлено залізний хрест. Повніших даних нема. Інформація зі слів учасниці підпілля ОУН Марії Тютюнник. Також про нього є фрагментарні дані в Архіві СБУ, справа 88, том 1. Згадка про те, що його вбито, є у ЧОДА (Фонд Р. 5625, о. 1, 13138, том 1, арк. 167).

Колінчук Павло Галізарович із с. Кочубіївка, Уманського р-ну Черкаської області, українець. Член Кочубіївського осередку ОУН з 1942 року. Повніших даних не знайдено (ЧОДА, Фонд Р. 5625, о. 1, справа 13138, том 1, арк. 16).

Осадченко Арсен Єфімович, псевдо «Шевченко», 1900 р. н., із с. Кочубіївка Уманського р-ну Черкаської області, українець, освіта початкова. Член ОУН із 1941 року. У 1941 році обраний старостою села. Кущовий провідник. У 1942 році районний провідник і уповноважений по набору добровольців в УПА. Заарештований у 1944 році. Засуджений до розстрілу. Вирок виконано 5 січня

1945 року. Про нього зібрано дані у справі Черкаського обласного державного архіву (Фонд Р. 5625, о. 1, справа 13138).

Слюсаренко Павло із с. Кочубіївка або с. Війтівка Уманського р-ну Черкаської області, українець. Член Кочубіївського осередку ОУН. Повніших даних не знайдено. Деякі фрагментарні дані є у ЧОДА (Фонд Р. 5625, о. 1, справа 13138, том 1, арк. 16).

Смілянець Павло Іванович із с. Кочубіївка або с. Війтівка Уманського р-ну Черкаської області, українець, входив до Кочубіївського осередку ОУН із 1942 року. Повніших даних не знайдено. Деякі дані про нього є у ЧОДА (Фонд Р. 5625, о. 1, справа 13138, том 1, арк. 16).

Смілянець Іван Іванович із с. Кочубіївка Уманського р-ну Черкаської області, українець член Кочубіївського осередку ОУН із 1942 року. Повніших даних не знайдено. Деякі фрагментарні дані про нього є у ЧОДА (Фонд Р 5625, о. 1, справа 13138, том 1, арк. 16).

Солупцький Іван Іванович із с. Кочубіївка Уманського р-ну Черкаської області, українець. Член Кочубіївського осередку ОУН із 1942 року. У 1942 році вбитий німцями за невідомих обставин. Більш повних даних не знайдено (ЧОДА, Фонд Р. 5625, о. 1, справа 13138, том. 3, арк. 35).

Сорока Михайло Олексійович, 1924 р. н., із с. Кочубіївка Уманського р-ну Черкаської області, українець, освіта 7 класів, член ОУН з 1941 р. Заарештований у 1944 році. Про нього зібрано дані у справі Черкаського обласного державного архіву (Фонд Р. 5625, о. 1, справа 13138).

Чуба Іван Романович із с. Кочубіївка Уманського р-ну Черкаської області. Член Кочубіївського осередку ОУН із 1942 року. Про нього лише згадано як про члена ОУН у ЧОДА (Фонд Р 5625, о. 1, справа 13138, том 1, арк. 16).

Тягар війни впав також на плечі жінок, які не дочекалися своїх чоловіків із фронту і стали солдатськими вдовами. Станом на 2012 р. у селі проживало 8 солдатських вдів:

Лебідь Ганна Максимівна, 1920 р. н.

Луценко Тетяна Дмитрівна, 1921 р. н.

Чуба Віра Вереміївна, 1924 р. н.

Уманець Віра Максимівна, 1921 р. н.

Сміляне́ць Марфа Олександрівна, 1925 р. н.

Кулик Марія Семенівна, 1921 р. н.

Давиденко Ганна Гаврилівна

Вивальнюк Ганна Варфоломіївна.

Під час війни як «остарбайтери» були вивезені на примусові роботи такі жителі села Кочубіївка:

Блажеєва Ганна Зосимівна – Німеччина,

Божко Христина – Чехословаччина,

Заболотня Марія – Німеччина,

Давиденко Олександра Миколаївна – Голландія,

Кулик Марія Архипівна – Німеччина,

Кулик Фросина Профирівна – Австрія,

Лебідь Парасковія Іванівна – Німеччина,

Майборода Марина Андріївна – Німеччина,

Майборода Антоніна Зосимівна – Німеччина,

Пастушенко Марія Андріївна – Австрія,

Слюсар Ольга Федорівна – Австрія,

Чуба Марія Никифорівна – Німеччина,

Тетляшова Марія Кирилівна – Німеччина,

Грабовенко Ганна Андріївна – Німеччина.

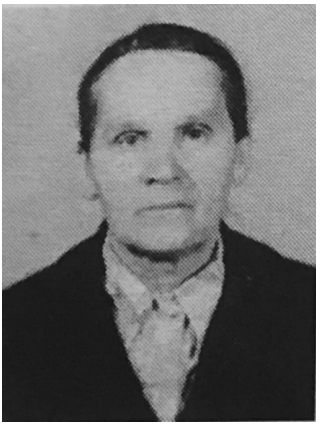
Радянська влада переслідувала колишніх «остарбайтерів». Лише в незалежній Українській державі влада повернула їм моральний борг, визнала їх учасниками війни, а Німеччина та Австрія компенсували матеріальні збитки.

Зібрано свідчення колишніх «остарбайтерів» Давиденко Олександри Миколаївни (проживає в Голландії), Тетляшової Марії Кирилівни, Кулик Марії Архипівни і Грабовенко Ганни Андріївни.

Зі спогадів Марії Архипівни Кулик, 1925 р. н.: «У нашому селі жив поліцай – Валуйко. Коли він приїхав нас забирати, а забрали нас тоді аж 9 чоловік, і вже посадив на підводу, то моя мама каже йому:

– Відпусти наших дітей! Скажи, що повтікали. Ну відпусти!

А він мовчки повіз нас аж до поїзда. Утікти боялися, бо зразу стріляли. Коли нас привезли, то загнали в один вагон із вугіллям. А там, крім нас, було десь 3000 душ. Двері, вікна були забиті наглухо. І так на тому вугіллі ми їхали аж до Німеччини. А там вже нас розподілили.

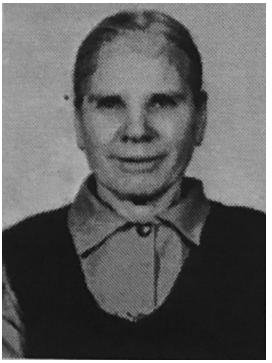
Усе відбувалося в 1942 році в червні місяці. Мені тоді було 17 років. Потрапила я до м. Целамеліс. Працювала на заводі на станках.

Тут були українці, поляки, французи. Кваліфікація була не потрібна, її ми опановували на місці. За простій карали.

Харчували погано: кілограм хліба на тиждень, давали гарячий суп із буряків та моркви – брукву.

Усіх нас називали росіянами. На відвороті пальто кожен із нас мусив носити нашивку «OST». У Німеччині я була 3 роки і 3 місяці. Нас звільнили американці, додому я потрапила у 1945 році».

Зі спогадів Марії Кирилівни Тетляшової, 1925 р. н.:

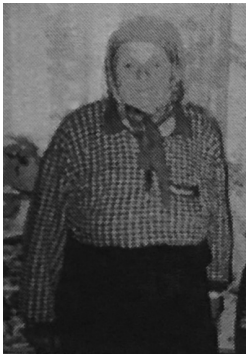

«Народилася я в 1925 році, коли забирали – було 17. Потрапила в м. Целамеліс, 3 роки і 3 місяці працювала на фабриці «Артурбіхель». У 1945 році місто почали бомбити. Наш шеф сховав нас у бункері. А до нього прийшов німець та й питає: «А навіщо ти сховав цих schwine?

– Бо за кожну мене спитають!

Американці звільнили місто, потрапила в 1945 році додому і зразу ж пішла працювати в Умань на цегляний завод».

Зі спогадів Ганни Андріївни Грабовенко:

«Мені було 18 років. Привезли нас в м. Целамеліс. Я потрапила на фабрику, виробляли до лиж пасочки, пластинки. 3 роки і 9 місяців була рабинею у німців. Коли американці почали звільняти місто, то німці закрили нас, ми 2 тижні були без води і їжі. Там нас було 12 тисяч. Нас підкормлювали, щоб ми були схожі на людей. Після того нас повезли кудись на машинах. Привезли у ліс, стали оглядати, чи не маємо яких хвороб. Хто мав, то тих розстрілювали або спалювали. Вночі ми пішли спати в яр. У 2 години ночі по нас почали стріляти. Багато людей тоді загинуло,

Меморіал пам'яті полеглих односельчан у роки Другої світової війни

багато втопилося, коли переходили річку Ельбу. На Україну до Львова йшли пішки – «аж п'яти постирали». А вже від Львова до Умані їхали поїздом. У рідне село потрапила в серпні 1945 року, почала влаштовувати своє життя, пішла працювати в колгосп».

Жертвами гітлерівців стала родина Нижників, бо переховували червоноармійця. У 1943 році родину Нижників було розстріляно:

матір – Ялину, батька – Никифора, дочок – Галину, Олену та невідомого солдата, який на той час був у родині. Живим залишився син Сергій, який воював на фронті. На сільському цвинтарі на пам'ять про цю родину встановлений пам'ятник з написом: «Нижник Антоніна Федорівна, Нижник Олена Никифорівна – 1925 р. н., Нижник Ганна Никифорівна, Нижник Никифор Сергійович». Жителі нашого села були в'язнями гітлерівських концентраційних таборів. Зокрема, Вивальнюк Євгеній Арсенович, 1902 р. н., був в'язнем табору «Бухенвальд». Заєць Семен Єфремович, 1901 р. н., заарештований гестапівцями за допомогу партизанам у листопаді 1943 року та перебував в Уманській в'язниці до березня 1944 року, де й був розстріляний гітлерівцями. Рідним видали лише одяг страченого. Із 9 на 10 березня 1944 року в село Кочубіївка вступила Червона армія. У бою за село загинули воїни-червоноармійці, імена і прізвища їх не відомі. У 1952 році на братській могилі воїнів-червоноармійців було споруджено пам'ятник Невідомому солдату, у 1990 році його було змінено.

На знімку зліва направо: Олексієнко Андрій Кононович, голова ради ветеранів; Калінчук Павло Єлізарович, Кулик Афанасій Петрович, Олексієнко Іван Кононович, Подзігун Сергій Архипович, Склярук Василь Андрійович – депутат райради, Давиденко Петро Іванович. 9 травня 2003 року

У 1985 році побудовано Меморіал пам’яті полеглих односельчан у роки Другої світової війни, а також на подвір’ї школи було закладено у 1987 році Алею Слави.

Ветерани: Іван Кононович Олексієнко, Петро Миколайович Казьміренко – голова ради ветеранів, Павло Григорович Юзвенко – воїн-афганець, Павло Єлізарович Калінчук, Петро Іванович Давиденко, Аркадій Юрійович Дикий, Василь Кирилович Вивальнюк, Ніна Максимівна Дика, Сергій Архипович Подзігун. 9 травня 2009 року

У 1985 році в селі проживало 68 учасників бойових дій та 17 удів. Уродженці с. Кочубіївка Софії Петрівні Мельниченко присвоєно почесне звання «Праведник народів світу». Софія Петрівна вийшла заміж за хлопця із Сушківки й все життя проживала в цьому селі. Там жінка народила двох синів, її чоловік загинув на фронті Другої світової війни. У ті роки в Сушківці знайшли прихисток євреї, що рятувались від розстрілів нацистами. Софія Петрівна, ризикуючи власним життям, переховувала єврейську дівчинку Марію Радовільську, 1931 р. н., яку залишили мама й бабуся. Забравши старшу дитину, жінки пішли до м. Умань, де потрапили під облаву й

загинули. Софія Петрівна Мельниченко допомогла маленькій Марії вижити. 17 серпня 2008 року Софії Петрівни не стало.

Повоєнні роки. Сільське господарство

Страшні наслідки війна залишила в селі Кочубіївка. Майже всі приміщення, які до війни належали колгоспу «Комінтерн», були зруйновані. У 1945 році головою колгоспу став демобілізований Іван Матвійович Скрипник. Сільським головою на той час працювала Олена Ісаківна Давиденко.

Під час голоду 1946–1947 рр. колгоспники в селі на трудодень отримували по 200 г хліба. Колгосп очолювали Іван Антонович Максимич, Леонід Рудий, Білобров.

Усі роботи в колгоспі виконувалися вручну: косили косами, жали серпами, обмолочували на токах ціпами. Основними культурами на колгоспних ланах були пшениця, жито, ячмінь та цукрові буряки, а також овочеві й баштанні культури. Цукрові буряки обробляли вручну. У колгоспі на той час було 6 бригад, по 60 чоловік у кожній. На кожну жінку рільничої бригади виділялась обов'язкова норма площі для обробітку. Працювали всі: і старші, і середнє покоління, і молодь. У селян не було пенсій, вихідних. На збиранні цукрового буряка працювали цілодобово. Вивозили буряки з поля кіньми та автомобілем ГАЗ-АА, який був на той час один. Розвантажували буряки жінки-колгоспниці вручну.

Поступово почали відбудовувати ферми, приміщення були невеликі, примітивні, без обладнання. Всі роботи виконувалися вручну. Корми заносили ряднами, напої відрами, корів доїли руками, гній із ферми вивозили тачками, а на поле його відвозили возами. Основна тяглова сила – коні.

Практично все зароблене на трудодні селяни витрачали на сплату податків за землю, за дерева, за баштанні культури. Жили в основному за рахунок присадибного господарства, а ще з присадибного доходу необхідно було обов'язково здати «в державу» яєць 400 штук, молока 300 літрів, шкуру кабанчика, м'яса 40 кг.

Збирав яйця Кирило Ковтун, заготівельниками м'яса і худоби були Кирило Заграничний та Роман Давиденко.

У 1954 році господарство очолив Василь Матвійович Дерев'янко. у 1956 році здійснено електрифікацію села, до появи електричного струму селяни освітлювали хати гасовими лампами. Побудована водозабірна башта значно полегшила працю тваринників – на тваринницькі ферми стала централізовано надходити вода.

У 1960 році завершено будівництво складу запчастин, будинку механізаторів, а у 1962 році – приміщення конюшні, ветлікарні та кормокухні, у 1964 році – телятника. У 1964 році відбулося укрупнення господарства. Колгосп «Комінтерн» села Кочубіївка, який мав 2400 га землі, об'єднався з колгоспом «Нове життя» села Городецьке, який мав 1700 га землі.

Головою нового господарства під назвою «Комінтерн» було обрано Нагорного Василя Феодосійовича. У 1965 році головою колгоспу «Комінтерн» став Кольба Андрій Лукич. Поступово механізувалися трудомісткі виробничі процеси на фермах, запроваджувалися нові прогресивні технології обробітку ґрунту. Худобу перевели на стійлове утримання, бо пасовищ уже не було, так як всі поля оброблялися.

У 1969 році колгосп «Комінтерн» було реорганізовано у радгосп «Уманський». У селі Кочубіївка побудовано ряд об'єктів соціальної сфери: дитяча установа (1967 рік), контора господарства (1971 рік), Будинок культури (1970 рік), а також свинарники (1971 рік).

Після закінчення Уманського сільськогосподарського інституту у 1981 році на посаду головного бухгалтера прийшов працювати в радгосп «Уманський» Володимир Олексійович Осадчий. Уже 12 січня 1984 року він був призначений директором цього радгоспу. Володимир Олексійович доклав немало зусиль і вмінь для перетворення збиткового господарства у високорентабельне. Для працівників радгоспу та молодих спеціалістів села у 1986–1991 рр. у Кочубіївці за кошти господарства було збудовано 16 житлових будинків. У 1991–1993 рр. за ініціативи та безпосередньої участі

В. О. Осадчого здійснено газифікацію села Кочубіївка. У 1995 році радгосп «Уманський» було реорганізовано в КСПП «Нива», а в 2000 році землю й майно сільськогосподарського підприємства було розпайовано та на його базі утворено фермерське господарство «Агрофірма “Базис”», засновником якого став Володимир Олексійович Осадчий. З того часу в господарстві оновлено тракторний парк, закуплено високопродуктивну техніку. Фермерське господарство на своєму балансі утримує сільські водогони, за його кошти в Кочубіївці відновлено вуличне освітлення, відремонтовано лінії електропередач, заасфальтовано дороги на сільських вулицях, збудовано храм, виконано капітальний ремонт Будинку культури, відремонтовано дах у приміщенні загальноосвітньої школи й збудовано спортзал, за сучасними стандартами реконструйовано центральний сільський стадіон.

Місцеве самоврядування

Галина Олександрівна Долгова

Кочубіївська сільська рада утворилась у 1985 році. Раніше село Кочубіївка входило до складу Городецької сільської ради. Із 1985 року Кочубіївську сільську раду очолювали Микола Савович Гриценко, Василь Йосипович Давиденко, Василь Григорович Теслюк,

Андрій Кононович Олексієнко, Андрій Васильович Заграничний, Павло Григорович Ножнюк. У березні 2009 року сільським головою громадою села обрана Галина Олександрівна Долгова. Із 1985 року по 2005 рік секретарем сільської ради працювала Лілія Олексіївна Осадча, а з 2005 року на цю посаду обрана Любов Іванівна Бурлака. 29 жовтня 2017 року відбулися вибори до Паланської об'єднаної територіальної громади, куди увійшло вісім населених пунктів Уманського району: Кочубіївка, Кочержинці, Паланка, Городецьке, Берестівець, Максимівка, Томашівка, Громи. За результатами проведених виборів головою Паланської ОТГ був обраний Петро Федорович Кучеренко.

23 листопада 2017 року відбулася перша сесія Паланської об'єднаної територіальної громади.

З цього дня Г. О. Долгова виконувала обов'язки старости в с. Кочубіївка, а 29 квітня 2018 року її обрано старостою цього села. Станом на 1 січня 2018 р. в Кочубіївці проживало 720 осіб.

Історія Кочубіївської школи

М. С. Вихристюк

Під час гітлерівської окупації школа в Кочубіївці не працювала. У приміщенні школи вчилися молодші командири німецької армії. 26 березня 1944 року розпочалося навчання в 1–4 класах, за парти сіло 203 учні.

У 1948 році сільська школа реорганізувалася в семирічну, директором якої був Михайло Степанович Вихристюк.

У 1952–1953 начальному році у школі вчилося 300 учнів. У 1954 році школу реорганізували в середню. З цього часу і до 1961 року в школі щорічно навчалося 350–360 учнів.

Кочубіївська семирічна школа

Усього за післявоєнний час семирічну школу закінчили – 171 учень, восьмирічну – 544 учнів, середню – 128 учнів.

Педколектив та учні школи, 1954 р.

Директором восьмирічної школи з 1958 по 1971 рік був Василь Степанович Піддубний.

У 1961 році школу реорганізовано у восьмирічну, з контингентом учнів від 130 до 180.

У 1971–1972 навчальному році школою керувала Людмила Дмитрівна Осадченко, за фахом учитель початкових класів.

З 1972 по 1983 рік на посаді директора школи був учитель історії Андрій Федотович Ковтун.

На кінець 1976–1977 навчального року в школі навчалося 128 учнів, яких навчали 13 учителів.

З 1984 по 1985 рік директором школи була Галина Іванівна Резніченко.

З 1985 по 2000 рік шкільний колектив очолював Валерій Олександрович Смілянець.

З 1991 року, із проголошенням державної незалежності України, було змінено зміст і форми навчання. Це було піднесення рівня національної свідомості, вивчення народних звичаїв і традицій.

Уперше в школі стали святкувати Різдво Христове, Івана Купала, Великдень та інші українські національні свята.

У 1989 році Кочубіївську неповну середню школу реорганізували в середню школу. Перший раз був набраний 10 клас одинадцятирічної школи. До 1992 року було обладнано спортивний

та географічний майданчики, у кабінети було придбано технічні засоби, наочність, замінили меблі в їдальні, у початкових класах, обладнано навчальну та спальну кімнати для 6-річних дітей.

Педколектив школи у 90-ті рр. XX ст.

Кисіль
Алла Олексіївна

Ремонт школи проводився за кошти батьків та колективного сільськогосподарського підприємства «Нива», у яке був реорганізований радгосп «Уманський». Агропідприємство взяло на свій баланс шкільну їдальню, оплачувало роботу кухаря і повністю забезпечувало весь раціон харчування дітей. Із 2000 року на посаді директора школи працює Алла Олексіївна Кисіль. Під її керівництвом розпочалися зміни щодо зовнішнього вигляду приміщення, зміцнення матеріально-технічної бази, а також внутрішнього змісту, чим завжди одна школа відрізняється від іншої.

Тут створені безпечні та комфортні умови для освітнього процесу: школу газифіковано, виконано реконструкцію всього шкільного приміщення й зроблено ремонт покрівлі.

Із 2004 року педагогічний колектив активно працює над оновленням інтер'єру школи, озелененням території закладу.

У 2013–2014 рр. добудовано спортзал. До 2017 року вікна і двері замінені на пластикові, проведена реконструкція системи опалення, збудована котельня на альтернативному паливі, шкільне приміщення утеплене, пофарбоване в колір «магія сонця».

Два роки поспіль, у 2015–2016 роках, школа ставала переможцем районного етапу Всеукраїнського громадського огляду – конкурсу стану умов і охорони праці.

Перший комп'ютер з'явився у школі в 1998 році, у 2004 – перший комп'ютерний клас, який у 2006 був підключений до мережі Інтернет. У 2008 році школа отримала новий комп'ютерний клас. У 2017 році підключились до швидкісного Інтернету. Є WI-FI зона.

Педагогічний колектив школи формує в дітей почуття милосердя, людяності і гуманізму, готовності надати підтримку тим, хто її потребує. Волонтери є активними учасниками акцій фонду «Серце до серця», Товариства Червоного Хреста України, тісно співпрацюють з волонтерськими центрами Уманщини.

У 2014 році шкільна команда «Гетьмани» посіла І місце в районному етапі Всеукраїнської військово-патріотичної гри «Зірниця».

У 2015 році створено фотогалерею «Слава України». У 2017 році команда «Заграва» виборола ІІ місце в районному етапі молодіжної інтелектуальної гри «Ігри патріотів».

З 2007 по 2017 роки відбувався активний процес створення власної моделі Школи сприяння здоров'ю. У модель діяльності школи щодо формування навичок здорового способу життя входять як традиційні, так і інноваційні форми й методи роботи. Педагоги створили здоров'язбережувальне освітнє середовище у взаємозв'язку з учнями, батьками, спонсорами – усіма тими, хто зацікавлений у зміцненні здоров'я дітей та молоді.

У селі, завдяки батькам та тренерам, виросли чемпіони – гордість села: Назар Смілянець, Владислав Заграничний, Марія Смілянець, Тарас Коблик, Тетяна Павлюк, Дарія Павлюк. У різні роки відзначалася результативністю робота гуртків хореографії (керівник Н. К. Сокуренко), гуртків вокально-хорового мистецтва (керівник О. В. Теслюк), гуртка «Юний художник» (керівник О. В. Захарова), секції з футболу (керівник В. В. Мітасов, виховав чемпіона у 7 років – Віталія Вівсяного), секції «Козацькі бої» (керівник М. М. Логоцький).

Кожного літа, упродовж 17 останніх років, якісно проходить організація літнього відпочинку школярів. Працював табір «Ромашка» для молодших учнів та «Ритм» для старшокласників, а

також пришкільний центр відпочинку «Водограй» зі спортивно-оздоровчим табором «Ритм» в складі. За останні роки вдається охопити активним відпочинком 95 % школярів. Упроваджуються в щоденну практику такі оздоровчі технології, як: фітотерапія, кольоротерапія, вітамінотерапія, аромотерапія, музикотерапія, рухотерапія, софотерапія.

У школі створені належні умови для розвитку педагогічної майстерності, творчої ініціативи педагогічних працівників, здійснення їх самоосвітньої діяльності, застосування інтернет-технологій. У 2015 році створено методичний кабінет із достатнім змістовим наповненням та сучасними комп'ютерами.

Педколектив та випускники школи, 2017 р.

Учасниками та переможцями районного етапу конкурсів педагогічної майстерності «Учитель року» та «Класний керівник року» були вчителі О. В. Теслюк (2013 рік), О. Г. Булеховець та А. І. Канак (2015 рік), Н. Д. Крижанівська (2016 рік). А в 2017 році вчитель фізкультури М. О. Попков посів друге місце в обласному етапі конкурсу «Інноваційний урок фізкультури».

20 вересня 2013 року Кочубіївська загальноосвітня школа I–III ступенів відзначила свій 75-річний ювілей. ФГ «Агрофірма «Базис» постійно надає школі спонсорську допомогу задля зміцнення її матеріально-технічної бази. За фінансової підтримки господарства

22 грудня 2014 року відбулося урочисте відкриття сучасного спортивного залу. Площа забудови – 747,35 кв. м. Ця новенька сучасна двоповерхова споруда стала окрасою не лише школи, а й усього села. Спортзал об'єднав жителів села, усіх прихильників спорту. За підсумками 2016 року Кочубіївка – найспортивніше село Черкаської області, 2017 року – найспортивніше село Уманщини та переможець VII сільських спортивних ігор Уманського району з видів спорту.

Педколектив та учні школи, 2016 р.
Дитяча дошкільна установа «Пролісок»

Кочубіївська дошкільна дитяча установа заснована у 1969 році й була розрахована на 24 вихованці. Із 31 січня 2006 року ДНЗ перейшов на баланс сільської ради. На сьогоднішній день навчальний заклад «Пролісок» має дві групи, що налічують 27 діток.

З 2007 року по 2017 рік завідувачами працювали: Світлана Петрівна Семенко, Вікторія Борисівна Давиденко, Любов Володимирівна Костенко, Леся Михайлівна Левченко. З 2017 року установу очолює Тетяна Василівна Дзьобань. Педагогічний колектив працює за сучасними методиками навчання і виховання дошкільнят.

Розпис села Кочубіївка

Охорона здоров’я

Першу медичну допомогу жителям села Кочубіївка надають у місцевому фельдшерсько-акушерському пункті, збудованому у 1969 році. Тут тридцять шість років працювала фельдшером Тетяна Іванівна Фабрика.

Також тривалий час працювала Алла Олексіївна Панночка, згодом – Ольга Дмитрівна Перепелиця. Щороку з сільського бюджету виділяють кошти на придбання медикаментів для надання медичної допомоги населенню. У 2008 році було замінено вікна на металопластикові. Виконано ремонт приміщення за бюджетні кошти.

Розвиток культури

У кінці 30-х років XX століття відбулися помітні культурні зміни у селі Кочубіївка. У старій довгій хаті (назвали «попова») розмістилася хата-читальня і клуб. Хата стояла на тому місці, де нині знаходиться садиба Д. П. Безроженка. Хата була на дві половини, в одній розмістився клуб і бібліотека, а в другій – жила сім'я О. М. Кремінського. Завідував клубом у ті часи Іван Хомич Майборода, а бібліотекарем була дружина Олексія Кремінського, Ольга Михайлівна. У вихідні дні приїжджала в село пересувна кіноустановка, демонстрували кінофільми. Але людей приходило мало, бо фільми були платні, а в людей не було грошей, щоб заплатити за квиток.

У 1947–1949 роках старий клуб було розвалено, а землю роздали людям під забудови. Клуб перемістили у приміщення колишньої церкви, що стояла навпроти (нині там проживає Наталя Колісник).

У середині 50-х років XX ст. колгосп купив для клубу нові духові інструменти. Почали працювали в селі гуртки художньої самодіяльності. Олексій Олексійович Кремінський керував духовим оркестром.

У невеличкій хатині біля клубу розмістилась сільська бібліотека, якою завідувала аж до 1986 року Олена Марківна Параскун.

Згодом у центрі села було збудовано Будинок культури, який розпочав свою роботу у 1970 році.

У 1981 році в Кочубіївку приїхав працювати молодий спеціаліст сільського господарства Володимир Олексійович Осадчий, який став активним учасником художньої самодіяльності. За його ініціативи у 1987 році було організовано хоровий колектив, який налічував понад 35 учасників.

Будинок культури в с. Кочубіївка

Із 2000 по 2009 роки художнім керівником хору був Михайло Михайлович Хекало, згодом – Сергій Степанович Цюра.

У 2007 році Кочубіївському хору було присвоєно звання народного аматорського колективу. З 1986 року завідувачкою бібліотеки працює Світлана Володимирівна Вивальнюк.

Кочубіївська церква

У 1852 році в селі Кочубіївка збудували православну Свято-Василевську церкву. На початку 30-х років XX століття із старої дерев'яної церкви забрали ікони й звільнили приміщення під комору. Місцевий житель Мусій Смілянець забрав із церкви ікони Пресвятої Богородиці з немовлям і преподобного Серафима Саровського та сховав їх. У 2013 році його онук, Валерій Олександрович Смілянець, передав ці ікони до храму Покрови Пресвятої Богородиці, що в сусідньому селі Городецьке.

У 2004–2006 роках у Кочубіївці збудували новий храм, загальна площа якого 101,71 кв. м, а площа церковної зали – 72,18 кв. м. Освячений храм 17 вересня 2006 року Митрополитом Черкаським і Канівським Сафронієм. Назвали його Свято-Володимирським храмом.

Свято-Володимирська церква

Цей храм став на Уманщині першим, який збудували в період державної незалежності України. Ініціатором та спонсором будівництва була родина Макеєнків, для якої село Кочубіївка є батьківщиною. Виконати заповіт бабусі Марії Пилипівни стало справою честі дочки Ірини Порфирівни та онуків Алли Володимирівни і Володимира Володимировича.

Зведенню храму сприяли голова фермерського господарства «АФ "Базис"» Володимир Олексійович Осадчий та тодішній сільський голова Павло Григорович Ножнюк. Іконостас та чотирьох апостолів написала вчителька образотворчого мистецтва Кочубіївської ЗОШ І–ІІІ ступенів Олена Володимирівна Захарова. Першим настоятелем новозбудованої церкви став архієрей Андрій Погорілий, який і проводив богослужіння до 2010 року. Нині настоятелем храму є архімандрит Ілля.

Упорядники:

Кисіль А. О., директор Кочубіївської ЗОШ І–ІІІ ступенів;

Долгова Г. О., староста в с. Кочубіївка Паланської ОТГ;

Царук Л. Г., заступник директора Кочубіївської ЗОШ І–ІІІ ступенів;

Канак А. І., учитель історії Кочубіївської ЗОШ І–ІІІ ступенів;

Булеховець О. Г., учитель української мови Кочубіївської ЗОШ І–ІІІ ступенів.

РОЗДІЛ 3. НАСТІННІ РОЗПИСИ СЕЛА КОЧУБІЇВКА

Презентуємо дивовижний різновид декоративно-прикладного мистецтва – хатній розпис села Кочубіївка. Серед дослідників, які науково й аналітично розглянули феномен настінних розписів Уманщини 1900–1950 рр. – К. Кржемінський (художник, мистецтвознавець, архітектор, педагог) [3], Б. Бутник-Сіверський (мистецтвознавець, історик, етнограф, кандидат історичних наук, член Спілки радянських художників України) [1], В. Бушен (український живописець, мистецтвознавець, член Спілки радянських художників України) [4], О. Найден (митець, доктор мистецтвознавства, збирач і дослідник витворів народної культури, поет) [4].

Досліджуючи селянські настінні розписи Уманщини, О. Найден зазначив: «Про розписи на стінах хат у селах Уманщини Б. Бутник-Сіверський мав відомості з альбому К. Кржемінського, надрукованого 1927 р. Учений користувався також ескізами настінних розписів, створеними 1935 р. селянами для виставок українського народного мистецтва в Києві та Москві. Маючи у своєму розпорядженні цей матеріал та орієнтуючись здебільшого на альбом К. Кржемінського, Б. Бутник-Сіверський розподіляв села за художньою значущістю і масовістю розписів у такому порядку: Кочубіївка, Дмитрушки, Городецьке. Кочубіївка привернула увагу дослідника головним чином тому, що в альбомі 1927 року був репродукований розлогий, пишний, майстерно написаний у 1920 р. «вазон» Ганни Лебідь. «Порівняння цього малюнка», – зазначає Б. Бутник-Сіверський, – «з роботами інших авторів з Кочубеївки та з інших сіл Уманщини свідчить про збереження вузько локальних особливостей розписів і в рисунку, і в кольорі». Варто зазначити, що «вазон» Ганни Лебідь зовсім не типовий для Кочубіївки і для Уманщини загалом, він конструктивно, пластично й за орнаментикою випадає із загальних стильових критеріїв настінних розписів цієї місцевості. Такий висновок став можливим у результаті детального ознайомлення з невідомими Б. Бутнику-Сіверському зарисовками

М. Горбачевського, а також Д. Щербаківського, зробленими в с. Городецькому в 1907–1909 рр. Узагалі серед близько 300 мальованих у різних селах Уманщини зразків хатніх розписів, зокрема «вазонів», є багато оригінальних, несподіваних за образними рішеннями й формами елементів, але майже немає таких, які б так різко суперечили загальностильовим критеріям, були б такими імпровізаційно розкутими, як «вазон» Ганни Лебідь» [4, с. 42–43].

Встановлено, що для настінних розписів Уманщини властивий мотив «вазона», що є відгомоном образу «Світового Дерева», «Дерева Пізнання», «Небесного Дерева», «Дерева Раю», «Чудесного Дерева» або «Дерева життя», що є графічною демонстрацією найархаїчнішого загальнолюдського уявлення про устрій світу, вертикальну систему градацій і перетворень у ньому.

Перетворенням «Світового Дерева» в декоративно-прикладному мистецтві є «Дерево Роду». Одним із найважливіших богів слов'янського язичницького пантеону є саме Род – «творець Всесвіту, бог Життя, Долі, володар Вирію, батько Білобога і Чорнобога, опікун Дерева життя» [2, с. 423]. За світоглядом наших пращурів, Род дає землі «груди» (дощ, росу), в результаті чого народжуються наступні покоління [2, с. 423]. Слово «Род» має похідні – «родити», «родитель», «породілля», «рідний», «родичі» та у стародавніх пам'ятках означає родичів, предків, нащадків, співвітчизників і просто народ, «який утворюється внаслідок народження» [2, с. 423]. Згодом згадуваний бог стає покровителем родини.

Отже, ідея роду посідає виняткове місце в духовності українського народу. За давнім звичаєм, кожен українець до набуття повноліття мав оволодіти знаннями про власний родовід до сьомого покоління.

В «Українській міфології» зазначено, що «Дерево Роду розгалужується на 32 материнські і 32 батьківські гілки.

Перше коліно – Я,

друге – батько й мати;

третє – два дідусі і дві бабусі;

четверте – чотири прадіда й чотири прабабусі;

п’яте – вісім прапрадідів і вісім прапрабабусь;

шосте – шістнадцять прапрапрадідів і шістнадцять прапрапрабабусь;

сьоме – тридцять два пращури і тридцять дві пращурки» [2, с. 143].

Сьогодні популярними є дані про походження назв, що пов’язані з магічними числами, наприклад, числом сім. «Сім – божественне число Всесвіту» [2, с. 585]. Саме це дає змогу вважати, що священна сімка наявна у слові «сім-Я» і є втіленням семи поколінь Роду.

Культ предків став вагомою складовою суспільного життя українців із давніх часів, що закріплено в багатьох обрядах. Наприклад, символом Дерева Роду є весільне гільце, що утверджує ідею вічності життя. «Нове подружжя є проміжною ланкою між минулими й майбутніми поколіннями, а загалом усі вони складають єдину цілість, яка і є родом» [5].

Дослідження етнографів та фольклористів переконують у тому, що в давні часи побутував звичай на Уманщині малювати Дерево Роду на стінах, а також – хатніх дверях. Кількість членів родини збігалося з кількістю листочків або квітів на «вазоні». Чоловіків позначали листочками, жінок – квітками. Коли в родині хтось помирав, то і зображення на дереві (листок чи квітку) витирали або малювали поверх хрест.

К. Кржемінський і М. Горбачевський малювали чотири зразки «вазонів» с. Кочубіївка. «Один із них – типовий «вазон» із червоними квітами і двома птахами у нижній частині, другий, розкішний «вазон», автором якого була Ганна Лебідь, третій, замальований М. Горбачевським у 1921 р., – із червоним трикутником в основі та великою геометрично-рослинною розетою-сонцем у завершенні. Середню частину цього «вазона» становлять грона винограду і дві симетрично розташовані геометричні зірки. Такі «вазони» виконували шлюбно-весільну функцію. Святково-весільну функцію також виконував «вазон»-віночок з виноградом і комбінованою квіткою, а також гірлянди, напіввіночки із птахами й без них і парно-симетричні птахи (голуби), зображені над вікнами в хаті й на хаті.

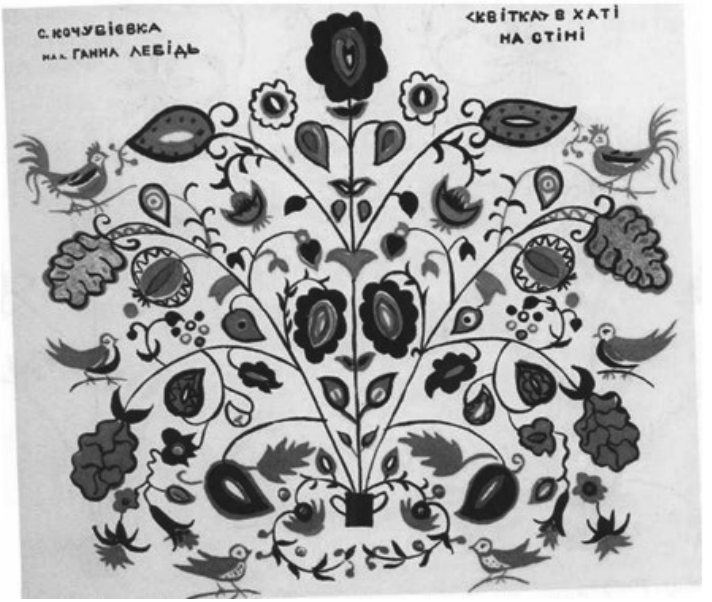
Парно-симетричні півні в хаті над вікном утілюють ідею ранкового пробудження. Варто зазначити, що серед шістнадцяти мальованих фрагментів настінних розписів Кочубіївки вісім містять парно-симетричних птахів із квіткою (здебільшого мальвою), розміщеною між ними» [4, с. 58–59].

Таким чином, село Кочубіївка має давні традиції настінних розписів, що передавалися з покоління в покоління, зберігали особливості стилю, малюнку, символіки історичної Уманщини.

Замальовки Костя Кржемінського та його учнів

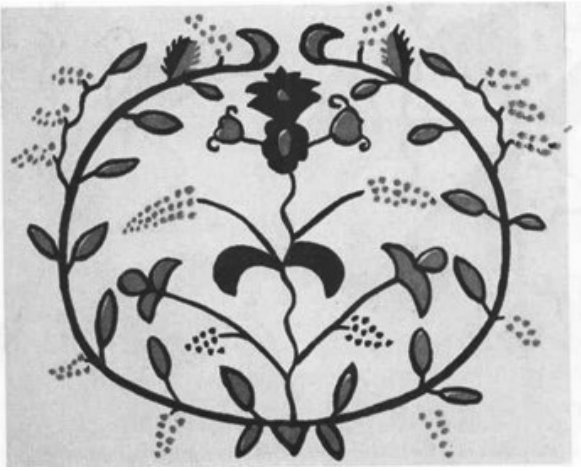
Робота Ганни Лебідь. Фриз на сволочках. Село Кочубіївка, 1921 р.

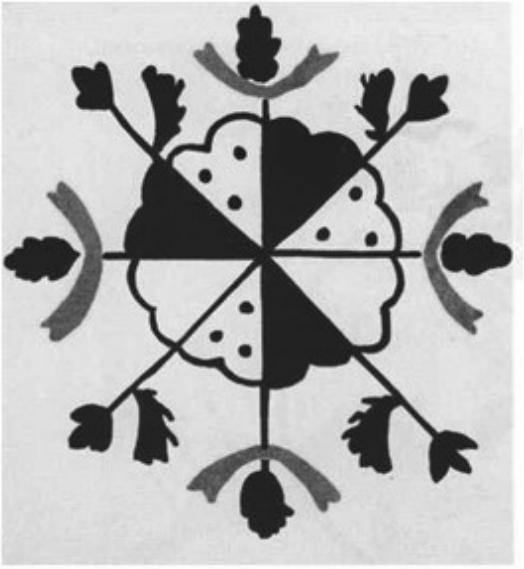
Робота Ганни Лебідь. Квітка в хаті на стіні. Село Кочубіївка

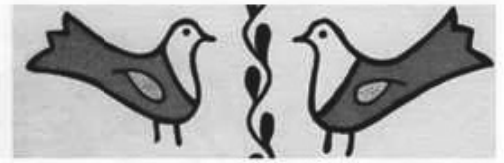
Ганна Лебідь. Хміль на комині. Село Кочубіївка

«Вазон» на стіні хати. Село Кочубіївка

Ксеня Назаренко. Зірка на стелі. Село Кочубіївка

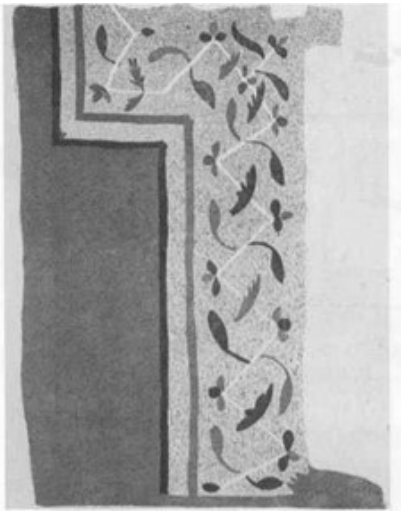
Над вікнами в хаті. Село Кочубіївка

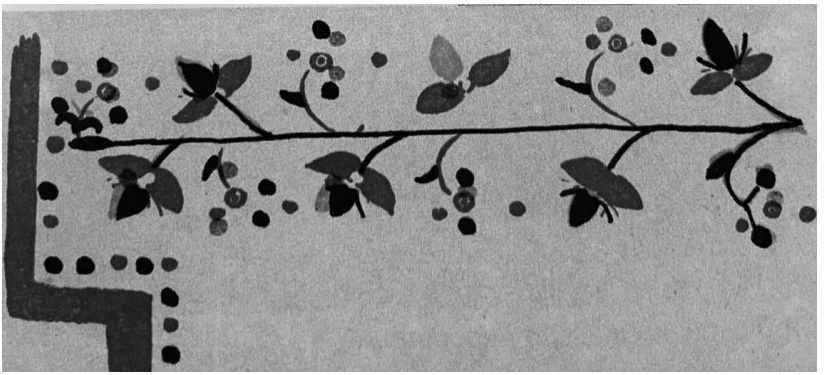
Розпис напільної стіни. Село Кочубіївка

Ганна Лебідь. Розпис на печі. Село Кочубіївка

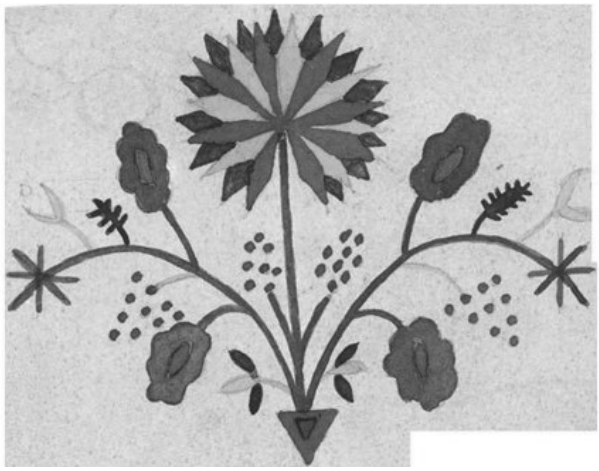
Ріг напільної стіни. Село Кочубіївка

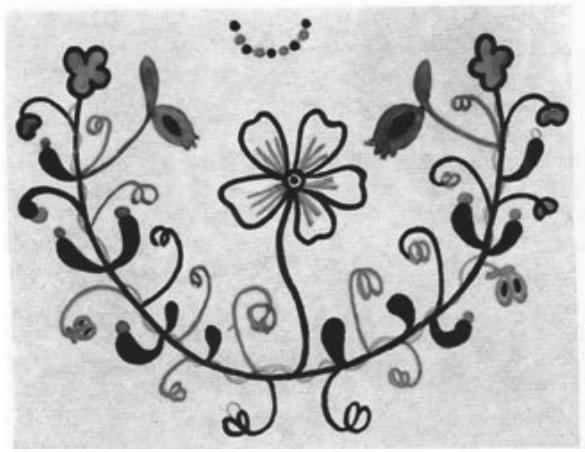
Ганна Лебідь. Хміль на комині. Село Кочубіївка

Замальовки Миколи Горбачевського

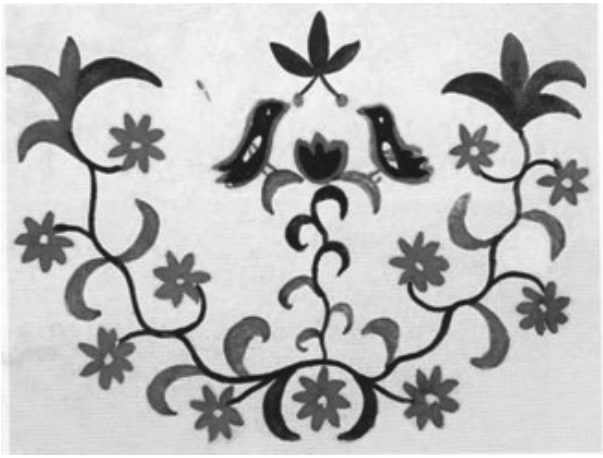
(1921–1923 роки)

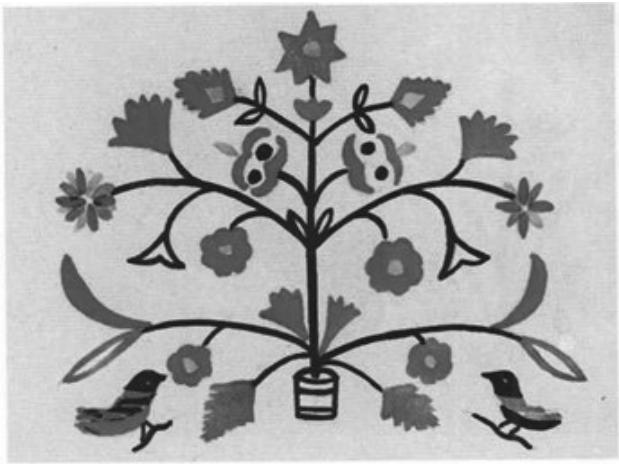
Малюнок на стіні хати

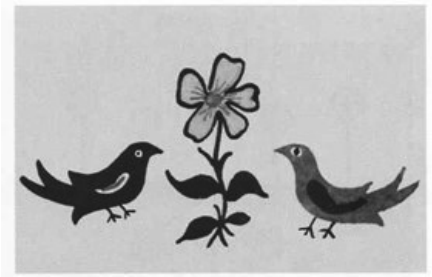
Малюнок на стіні хати

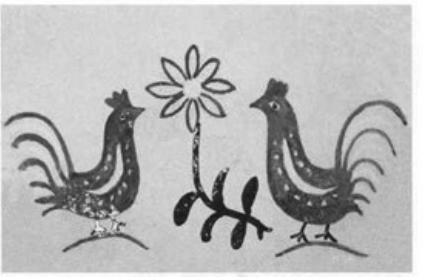

Малюнок на стіні хати

Малюнок на стіні хати

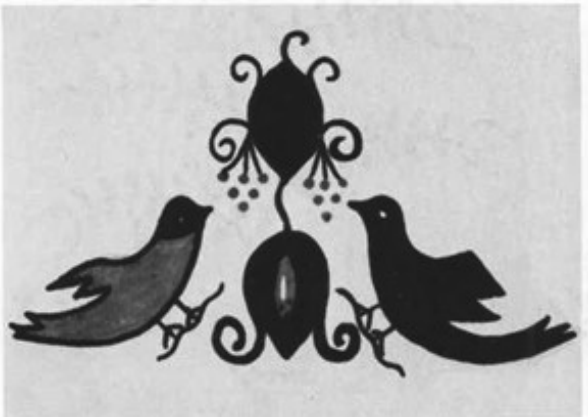

У хаті над вікном

На стіні над вікном головного чола хати

У хаті над вікном

На ріжку тилової стіни хати

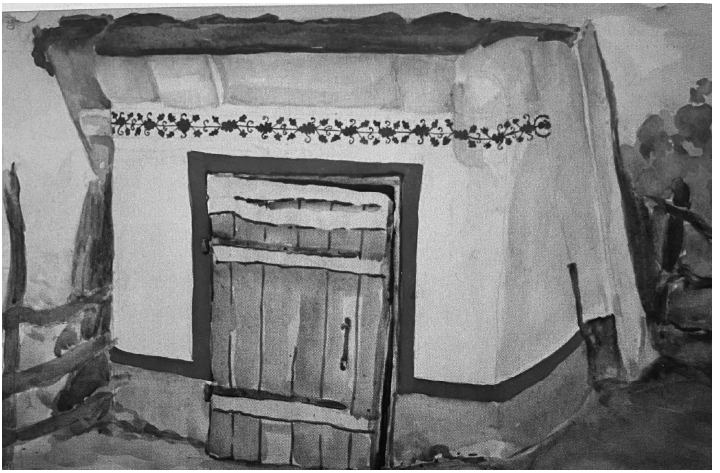

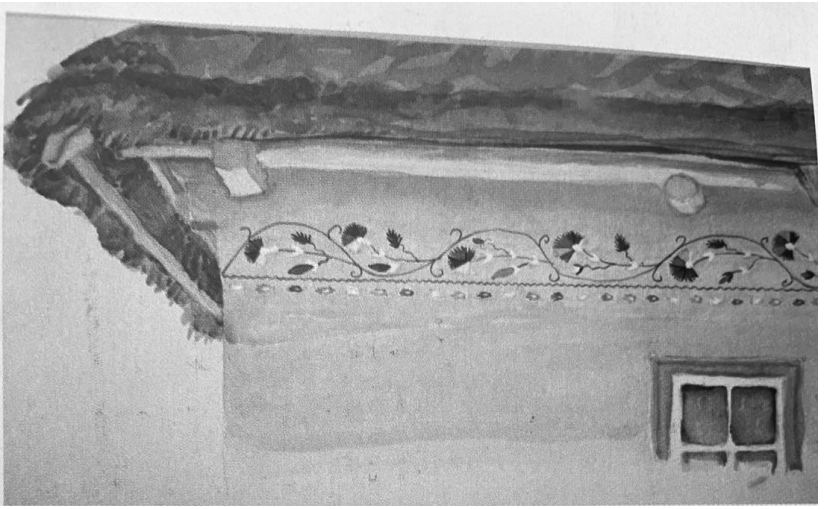
Ганна Бриж. Зразок настінного розпису. Село Кочубіївка

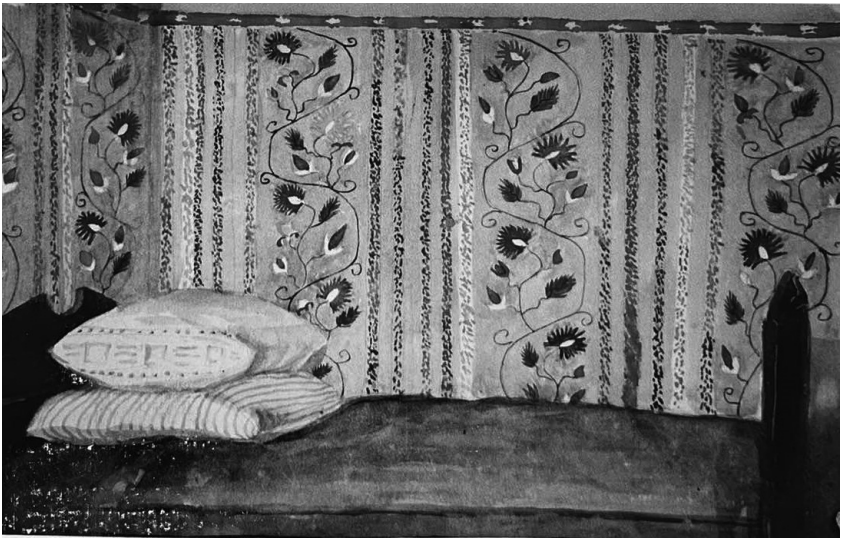
У хаті на стіні

Замальовки Всеволода Бушена

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бутник-Сіверський Б. Українське радянське народне мистецтво. Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського Академії наук РСР. Київ : Наукова думка, 1966. 220 с.

2. Войтович В. Українська міфологія. Київ : Либідь, 2002. 664 с.

3. Кржемінський К. І. Стінні розписи на Уманщині. Кам'янець-Подільський, 1927. 18 с.

4. Найден О., Ходак І. Квітка на комині: настінні розписи Уманщини першої половини XX століття. Історія, семантика, образи. Київ : Стилос, 2013. 304 с.

5. Сабельникова Т. Ідея роду як концепт національного буття українців (на матеріалі міфології й фольклору). *Актуальні проблеми української літератури і фольклору.* 2017. Вип. 25. С. 17–27.

РОЗДІЛ 4. ХОР СЕЛА КОЧУБІЇВКА

За ініціативи Володимира Осадчого у 1987 році було організовано хоровий колектив, який налічував понад 35 учасників. Перший художній керівник – Григорій Ілларіонович Рибак. У діяльності хору брало участь багато сімейних пар. Із 2000 по 2009 роки художнім керівником хору був Михайло Михайлович Хекало, згодом – Сергій Степанович Цюра. З 2015 року керівник – Олександр Васильович Макаренко, який до цього виконував функції концертмейстра колективу. У 2007 році Кочубіївському хору було присвоєно звання народного аматорського колективу.

У репертуарі хору – українські народні пісні з різних регіонів України, пісні місцевих авторів В. Фабрики, О. Макаренка та О. Булеховець, а також безліч авторських пісень, відомих у різні роки.

СКЛАД ХОРУ (1987 р.): Штельмах Володимир Васильович та Штельмах Надія Іванівна, Штельмах Леонід Васильович та Штельмах Катерина Миколаївна; Грабовенки Олександр Олексійович та Ніна Афанасівна; Браславські Петро Єфремович та Любов Афанасівна; Крижановські Іван Петрович та Ольга Миколаївна; Шаровські Віктор Іванович та Галина Михайлівна; Подзігуни Олександр Сергійович та Галина Андріївна; Нижники Віталій Андрійович та Ніна Адамівна; Осадчі Володимир Олексійович та Ліля Олексіївна.

А також Браславська Ганна Миколаївна, Браславська Тетяна Варфоломіївна, Ковтун Катерина Петрівна, Саблук Катерина Миколаївна, Цибульська Наталя Олексіївна, Клунок Людмила Григорівна, Омельчук Людмила Тихонівна, Бабич Зінаїда Сергіївна. Згодом до хору приєднались Вивальнюк Наталія Олексіївна, Панночка Алла Олексіївна, Смілянець Олена Мефодіївна, Кулачинська Галина Миколаївна, Вадюн Анна Петрівна, Смілянець Валерій Олександрович, Кисіль Олександр Миколайович, Смілянець Петро Микитович, Бочко Микола Михайлович, Середінський

Анатолій Олексійович, Заграничний Андрій Васильович, Загранична Олена Петрівна.

Склад колективу (2024 р.)

Макаренко Олександр Васильович (художній керівник) – 23.03.1954 р. н.
Вивальнюк Світлана Володимирівна – 18.10.1967 р. н.
Фабрика Володимир Єфремович – 30.01.1958 р. н.
Гнатюк Ольга Петрівна – 29.09.1957 р. н.
Давиденко Вікторія Борисівна – 27.06.1968 р. н.
Булеховець Оксана Григорівна – 02.05.1971 р. н.
Семченко Ніна Олексіївна – 29.04.1973 р. н.
Цибульська Наталія Олексіївна – 07.09.1958 р. н.
Царук Наталія Мефодіївна – 29.04.1965 р. н.
Нижник Ніна Василівна – 31.05.1971 р. н.
Авдєєв Станіслав Федорович – 14.10.1955 р. н.
Вишнівський Василь Костянтинович – 05.01.1954 р. н.

Нас зустрічали та ділилися культурними скарбами шляхетні, творчі, красиві, високоінтелектуальні, гостинні люди, що вкотре переконує в елітарності і високій духовності нашої нації.

Макаренко Олександр Васильович

Макаренко Олександр Васильович народився 23 березня 1954 р. в с. Яснозір`я Черкаського р-ну. Навчався в Яснозірській середній школі, після її закінчення навчався на однорічних курсах баяністів у м. Корсунь-Шевченківський.

1972–1974 рр. – служба в армії.

1974–1977 рр. – навчався в Канівському училищі культури, на відділенні народних інструментів (баян). Працював у Бабанській музичній школі. А з 1999 р. – у районному центрі культури і дозвілля м. Умань. З 2000 р. за сумісництвом працював баяністом у Кочубіївському Будинку культури, а з 2015 р. отримав посаду художнього керівника хорового колективу.

Олександр Васильович сьогодні об’єднує навколо себе справжніх ентузіастів, талановитих українців з їхнім потягом до прекрасного, прагненням до збереження та поширення фольклору нашого народу, його пісенно-поетичної скарбниці. Керівник хору є автором музики для окремих пісень, що виконує його колектив. Олександр Макаренко натхненно займається пасічництвом, його мед користується попитом у односельців.

Олександр Васильович Макаренко

Вивальнюк Світлана Володимирівна

Вивальнюк Світлана Володимирівна (дівоче прізвище Юрко), народилася 18 жовтня 1967 р. в с. Пеньожково Христинівського району Черкаської обл.

Навчалася в Пеньожківській восьмирічній школі. Після закінчення школи навчалась у Канівському училищі культури (1983–1986 рр.) на бібліотечному відділі. Після закінчення училища приїхала працювати в с. Кочубіївку як завідувач сільської бібліотеки. У 1988 р. вийшла заміж, має сина Сергія і доньку Альону, онучку Вероніку. З 2009 року працює (за сумісництвом) директором Будинку культури.

Ми часто зустрічалися із Світланою Володимирівною з метою збирання матеріалу про жителів села та його культурні особливості. Від неї було зафіксовано безліч цінних фактів та історій про Кочубіївку та її мешканців.

Світлана Володимирівна є справжньою патріоткою, національно свідомою особистістю, оскільки збирає для українознавчої світлиці Будинку культури колекцію традиційних предметів побуту, народних картин, національного одягу та ін. Жінка дбає про кожного члена народного хору, переймається про популяризацію мистецького та поетичного доробку односельців. Світлана Володимирівна все життя займається просвітницькою діяльністю і мріє видати друком історію села у спогадах односельців. Світлана Вивальнюк була співорганізаторкою нашої пошукової діяльності і стала для укладачів цього дослідження подругою, соратницею, близькою по духу і зацікавленням людиною.

УЧАСНИКИ ХОРУ

Гнатюк О. П., Макаренко О. В., Вивальнюк С. В.

Семченко Н. О., Цибульська Н. О., Царук Н. М.

Авдєєв С. Ф., Вишнівський В. К., Царук Н. М., Цибульська Н. О.

Вивальнюк С. В., Макаренко О. В., Нижник Н. О.

Семченко Н. О., Фабрика В. Є.

Гнатюк О. П., Нижник Н. В.

Фабрика В. Є., Вишнівський В. К., Авдєєв С. Ф., Макаренко О. В.

Учасники хору

Фабрика В. Є., Вивальнюк С. В., Макаренко О. В., Нижник Н. В.

Вишнівський В. К., Семченко Н. О., Авдєєв С. Ф.

Авдєєв С. Ф., Вишнівський В. К., Гнатюк О. П., Макаренко О. В.

Авдєєв С. Ф., Гнатюк О. П., Вишнівський В. К.

Учасниці хору

Учасники хору

Виступ хору

Виступ хору

Зимові розваги жителів села Кочубіївка

Зимові розваги жителів села Кочубіївка

РОЗДІЛ 5. РЕПЕРТУАР ХОРУ

Гей, у лісі, лісі

Українська народна пісня

Гей, у лісі, в лісі
Стоять два дубочки,
Гей, схилилися
Верхи докупочки.

Схилились, схилились
Верхи докупочки,
Гей, там сиділо
Аж два голубочки.

Сиділи, сиділи,
Знялись – полетіли,
Гей, в чистім полі
На роздоллі сіли.

Сіли ж вони, сіли
Та й завуркотіли:
«Гей, горе ж тому
Та й нежонатому!

А ще гірше тому,
А хто кого любить!
Гей, любить козак
Молоду дівчину.

Любить її, любить –
Не може узяти,
Гей, любить, любить –
Не може узяти!».

Василечки

Українська народна пісня

Ой казали вражі люде, що я заміж не піду,
Насіяла василечків у зеленому саду.
Васильки мої і Василь при мені,
Цур тобі, пек тобі, сподобався мені!

Ростіть, ростіть, василечки, я вас буду поливать;
Ходіть, ходіть, славні хлопці, я вас буду миловать!
Василеві животи да й прокидливії!
Карі очі, чорні брови да й завидливії!

Ой піду я під млин, аж мій милий один;
Стали думать-гадати, як милого назвати?
Ой назвали б Василем – василечки пахнуть,
А в нас люде ночують – василечки почують!

Ростіть, ростіть, василечки, а я буду поливать,
Поки жива і здорова, ой, я буду дівовать!
Ой я тобі, моя мати, перекір нароблю:
Повну хату і кімнату парубків наведу.

Оце тобі, моя мати, перекірочка,
Повна хата, і кімната, і комірочка!

Козак гуляє весілля

Стадник О. І.

Ой там за широкою брамою
Гуляє козак весілля.

Три дубки наліво,
Три дубки направо,
Козак гуляє весілля.
Три дубки наліво,
Три дубки направо,
Козак гуляє весілля.

А у нього чорнії брови,
Шаровари, чоботи ще й шпори.

Три дубки наліво,
Три дубки направо,
Козак гуляє весілля.
Три дубки наліво,
Три дубки направо,
Козак гуляє весілля.

А у нього карії очі,
Ще й шабелька гостра при боці.

Три дубки наліво,
Три дубки направо,
Козак гуляє весілля.
Три дубки наліво,
Три дубки направо,
Козак гуляє весілля.

А у нього новая свита
Ще й шапочка сріблом прошита.

Три дубки наліво,
Три дубки направо,
Козак гуляє весілля.
Три дубки наліво,
Три дубки направо,
Козак гуляє весілля.
Тому горе, хто кохає,

А у нього серце гаряче
Ще до того легкая вдача.

Три дубки наліво,
Три дубки направо,
Козак гуляє весілля.
Три дубки наліво,
Три дубки направо,
Козак гуляє весілля.

Раненько вставала

Українська народна пісня

Раненько вставала, до млина ходила,
Пшеницю носила, мельника просила.
Раненько вставала, до млина ходила,
Пшеницю носила, мельника просила:
«Помели пшеницю, я замішу тісто,
А ввечері прийдеш вареники їсти».
«Помели пшеницю, я замішу тісто,
А ввечері прийдеш вареники їсти».

Вітер повіває, камінь зерно меле,
Мельник молоденький горнеться до мене.
Вітер повіває, камінь зерно меле,

Мельник молоденький горнеться до мене.
Мололося зерно, борошно куріло,
Ми не зогляділись, як повечеріло.
Мололося зерно, борошно куріло,
Ми не зогляділись, як повечеріло.

Мельника благаю, до нього горнуся,
Відведи до хати, бо сама боюся.
Мельника благаю, до нього горнуся,
Відведи до хати, бо сама боюся,
Додому вертали, небо вже зоріло,
Личко рум'яніло, вустонька горіли.
Додому вертали, небо вже зоріло,
Личко рум'яніло, вустонька горіли.

Стелилися роси, діброви мовчали,
Біля тину мати доню зустрічала.
Стелилися роси, діброви мовчали,
Біля тину мати доню зустрічала.
Збудиш мене, мамо, завтра до обіду,
Наберу я гречки, знов до млина піду.
Збудиш мене, мамо, завтра до обіду,
Наберу я гречки, знов до млина піду.

Їхали козаки полем

Українська народна пісня

Їхали козаки полем,
Притомились у них коні,
Там, біля озерця
Дівчина з відерцем
Хлопцям воду подавала,
Ворон-коня напувала.

Очі чорні – рай,
Вуста повні – тай
Ніжки босі, руса-коса,
Рай, дай, дай!

Милувалися красою
Та ще й довгою косою,
Гляну в очі сині,
Серденько дівчини
Звабив козаченько,
Закохалась дівчинонька...

Їхали козаки полем,
Притомились у них коні,
Там, біля озерця
Дівчина з відерцем
Хлопцям воду подавала,
Ворон-коня напувала.

Світить місяць, світить ясний

Українська народна пісня

Світить місяць, світить ясний,
А зіроньки миготять.
Не пускає мати доню
В сад вишневий погулять.
Не пускає мати доню
В сад вишневий погулять.

Пусти ж мене, моя мамо,
Я ж там довго не буду.
Заспіває соловейко,

Я його послухаю.
Заспіває соловейко,
Я його послухаю.

Не поможе тобі, доню,
Не поможе тая річ.
Відчини своє віконце,
Слухай його цілу ніч.
Відчини своє віконце,
Слухай його цілу ніч.

Треті півні вже співали,
Дочка плакала в вікні.
Мати зятя вибирала,
Дочка думала, що ні.
Мати зятя вибирала,
Дочка думала, що ні.

Ой ти, місяцю

Українська народна пісня

Ой ти, місяцю, я – зіронька ясная,
Ой ти – парубок, я – дівчина красная.
Ой ти – парубок, я – дівчина красная.

Ой ти – парубок, я – дівчина красная.
В вишневім саду я ж тобі коня пасла.
В вишневім саду я ж тобі коня пасла.

Ой пасла, пасла з вечора до півночі
Припала роса на мої карі очі.
Припала роса на мої карі очі.

Не так на очі, як на русою косу.
Серце козаче, віночок не доношу.
Серце козаче, віночок не доношу.

Як ти хотіла віночок доносити,
Було б до мене в садочок не ходити.
Було б до мене в садочок не ходити.

Було б до мене в садочок не ходити,
Було б зі мною мед-горілку не пити.
Було б зі мною мед-горілку не пити.

Ой хмелю ж мій, хмелю

Українська народна пісня

Ой хмелю ж мій, хмелю,
Хмелю зелененький,
Де ж ти, хмелю, зиму зимував,
Що й не розвивався?
Де ж ти, хмелю, зиму зимував,
Що й не розвивався?

Зимував я зиму,
Зимував я другу,
Зимував я в лузі на калині,
Та й не розвивався.
Зимував я в лузі на калині,
Та й не розвивався.

Ой сину ж мій, сину,
Сину молоденький,
Де ж ти, сину, нічку ночував,

Що й не роззувався?
Де ж ти, сину, нічку ночував,
Що й не роззувався?

Ночував я нічку,
Ночував я другу,
Ночував я у тої вдовиці,
Що сватати буду.
Ночував я у тої вдовиці,
Що сватати буду.

Ой хмелю ж мій, хмелю,
Хмелю зелененький,
Де ж ти, хмелю, зиму зимував,
Що й не розвивався?
Де ж ти, хмелю, зиму зимував,
Що й не розвивався?

Гиля, гиля, гусоньки на став

Українська народна пісня

Гиля-гиля, гусоньки,
Гусоньки, гусоньки на став!
Добривечір, дівчино,
Бо я ще, бо я ще не спав!
Добривечір, дівчино,
Бо я ще, бо я ще не спав!

Ой не спав, не спав,
Не буду, не буду спати!
Дай же мені, дівчино,
Повече, повечеряти!
Дай же мені, дівчино,

Повече, повечеряти!

Я й не топила,
Я й не ва, я й не варила,
Ішла по водиченьку –
Відра по, відра побила.
Ішла по водиченьку –
Відра, відра побила.

Я й не побила –
Постано, постановила,
З гори покотилися
Та й поби, та й побилися.
З гори покотилися
Та й поби, та й побилися.

У мене вечеря
Рибка пе, рибка печена,
Не для тебе, серденько,
Пригото, приготовлена.
Не для тебе, серденько,
Пригото, приготовлена.

Чотири воли пасу я

Українська народна пісня

Чотири воли пасу я
У вишневому садочку.
Милий покохав другую оо-оо,
Лишив мене одиночку.
Милий покохав другую оо-оо,
Лишив мене одиночку.

Чотири воли пасу я,
Аж повисихали ярма.
Нащо було цілувати оо-оо,
Моє біле личко дарма?
Нащо було цілувати оо-оо,
Моє біле личко дарма?

Віддай мені ті дарунки,
Що я тобі дарувала,
Віддай мені ті цілунки оо-оо,
Що я тебе цілувала.
Віддай мені ті цілунки оо-оо,
Що я тебе цілувала.

Віддам тобі дарунки,
Що ти мені дарувала.
Лиш не віддам ті цілунки оо-оо,
Що ти мене цілувала.
Лиш не віддам ті цілунки оо-оо,
Що ти мене цілувала.

Чотири воли пасу я
У вишневому садочку.
Милий покохав другую оо-оо,
Лишив мені мені сина й дочку.
Милий покохав другую оо-оо,
Лишив мені сина й дочку.

За столом збирається родина

Слова: О. Вратарьов
Музика: О. Злотник

Світ великий навколо та найкраще мені
тільки в рідному домі – він один на землі!
Тільки в рідному домі – він один на землі!

За столом збирається родина,
Вже сини і дочки підросли.
Ми одної долі, ми єдині,
В нас одне коріння на землі!
Ми одної долі, ми єдині,
В нас одне коріння на землі!

Лиш в родинному колі
Так ведеться повік:
Тут печалі і радість
Розділяють на всіх.
Тут печалі і радість
Розділяють на всіх.

За столом збирається родина,
Пісня і розмова, і любов.
На столі біліє скатертина,
Так було і буде знов і знов.

За столом збирається родина,
Пісня і розмова, і любов.
На столі біліє скатертина,
Так було і буде знов і знов.

Черкащина

М. Хекало

Черкащина моя, Шевченкова земля!
Добром засіяна святкова скатертина.
Немов зоря сія, Черкащина моя,
Моя перлина України.
Немов зоря сія, Черкащина моя,
Моя перлина України.

Тут пісня чумаків і слова козаків
І слово Кобзаря по світу гордо лине.
Як золота струна Черкаська сторона
В довічній пісні України.

Як золота струна Черкаська сторона
В довічній пісні України.

Славутич ожива, Звенигора співа
Квітують в Умані Софіївські калини.
Як сонце, не згаса Черкащини краса
В сім'ї єдиній України.
Як сонце, не згаса Черкащини краса
В сім'ї єдиній України.

Веслує човном юний травень

Слова: В. Фабрика
Музика: О. Макаренко

Веслує човном юний травень,
Заплівши зорі у вінок,
У березі вмиває трави,
Зове до вогнища в танок.
Барвінком засіває в небо,
Конвалії всім Лель дає,

Коханням гомонить до тебе,
Причастя Лади в келих ллє.

Такі дива лише у травні,
Тут ластівка знайшла любов
І тут зустрілись друзі давні,
Радіють соловейку знов.
Веслує травень до світання,
Дива на небі та землі,
Цілує він зорю останню,
Що сріблом сяє на веслі.

У матері над хатою

Слова: В. Ковтуненко
Музика: А. Грановський

У матері над хатою лелеки цокотять...
У матері над хатою два лебеді летять...
У матері над хатою пливе весна, весна...
У матері над хатою, а мати все одна...
У матері над хатою, а мати все одна...

А мати жде, надіється, що в ріднії краї
Повернуться, повернуться ті дітоньки її...
Накрила стіл під грушею, заслала рушники,
На них дрібненько падають квітневі пелюстки...
На них дрібненько падають квітневі пелюстки...

Та дітоньки вже виросли, покинули свій дім,
А матінка лиш молиться, прохає щастя всім!..
І сивина закралася до неї на виски,
Накрила білим інеєм травневі пелюстки...
Накрила білим інеєм травневі пелюстки...

У матері над хатою молитви чуть слова,
Вона молитись буде ще, поки є жива!..
Молитва матері завжди відчутна на душі,
На серці не згасає ні в день, ні у ночі!..
На серці не згасає ні в день, ні у ночі!..

Сини України

Слова: В. Олефіренко

Душею прилину
На рідну Вкраїну,
Де сад білу хату бузком обійма,
Криничне відерце
Розбуджує серце
І груша над ставом утому зніма.

Там сонях, як сонце,
Нагнувсь у віконце,
А мати ще зранку гостей вигляда.
Приїдуть синочки,
Приїдуть і дочки,
Приїде родина уся дорога.

І скаже матуся:
– За вас я молюся
Хай край наш ніколи вогнем не пала.
Сини України,
Любіть Україну.
Вона для любові життя вам дала.

Вона вас родила,
Вона вас ростила,
Вона в час тривоги серця зігріва.

У світі не знаю
Милішого краю,
Де квітнуть волошки і хліб дозріва.

Любіть Україну,
Як матір єдину.
Не дайте напасті топтати її.
Сини України, любіть Україну,
Служіть Україні,
Синочки мої.

Не буде геноциду забуття

Слова: В. Фабрика
Музика: М. Редько

У 33-тім теж цвіла калина –
Життя спасала людям лобода,
Молилась мати з дітьми до зернини
З Трипілля жменька зосталась свята.
Молилась мати з дітьми до зернини
З Трипілля жменька зосталась свята.

Згадаймо жертв тридцятих поіменні
Не буде геноциду забуття.
Селянський мор у хлібній Україні –
За код вкраїнця – сталінська помста.
Селянський мор у хлібній Україні –
За код вкраїнця – сталінська помста.

Косила смерть дорогами й стежками
І смуток віє із вкраїнських хат.
Опухлі діти в хаті вже без мами

То будь же проклятий імперський кат.
Опухлі діти в хаті вже без мами
То будь же проклятий імперський кат.

Українське слово

Слова: В. Фабрика
Музика: М. Редько

Найрідніша мова – мами й тата.
Наймиліше – українське слово.
Змалку увійшло в стареньку хату,
Щоб відсіять від зерна полову.
Змалку увійшло в стареньку хату,
Щоб відсіять від зерна полову.

В слові мудрість й сила є Франкова,
Оберегом стали мальви й ружі.
І портрет Шевченка в рушникові
Будьте до святого не байдужі.
І портрет Шевченка в рушникові
Будьте до святого не байдужі.

Квітне рідне слово в пісні й танці,
На весіллі з щедрим короваєм.
«Добрий ранок!», – скарб говорим вранці
З літ прадавніх жити за звичаєм.
«Добрий ранок!», – скарб говорим вранці
З літ прадавніх жити за звичаєм.

Місячний вальс

Слова: Г. Савчук
Музика: М. Редько

У високім небі мерехтливі зорі
Срібні зоряниці – вічності вогонь.
Край села тополя тягне руки вгору
Щоб котрусь узяти до своїх долонь.
Край села тополя тягне руки вгору
Щоб котрусь узяти до своїх долонь.

В очерет сховалась таємниця ночі
На сопілці стиха виграє струмок.
Лагідно хмаринці зазирнувши в очі,
Місяць свою милу кличе у танок.
Лагідно хмаринці зазирнувши в очі,
Місяць свою милу кличе у танок.

У повільнім вальсі, в ніжному коханні
Все пливуть по небу лиш вони одні.
А над ними зорі в мудрому мовчанні
Трохи пригасили мерехткі вогні.
А над ними зорі в мудрому мовчанні
Трохи пригасили мерехткі вогні.

Дві яблуні

Слова: О. Булеховець
Музика: О. Макаренка

Ростуть дві яблуні в саду
Біля ясної хати
Одна, ще молода, то ти,
Друга – старенька мати.

Квітують разом навесні,
Та в них різняться квіти.
У матері вони дрібні,
У доньки – самоцвіти.

І лиш корінням назавжди
Сплелися їхні долі.
Спокою, матінко, не жди,
Як нема щастя в доні.

Літають вітри-соколи,
Пелюстки облітають.
Чом одцвітають матері,
Як доньки розквітають.

Зелений сад, шумує сад,
Весна дзвінкоголоса.
Стоїть в серпанках молода,
А мати – сивокоса.
Зелений сад, шумує сад,
Весна дзвінкоголоса.
Стоїть в серпанках молода,
А мати – сивокоса.

РОЗДІЛ 6. ТВОРЧІСТЬ ЖИТЕЛІВ КОЧУБІЇВКИ: ЛІТЕРАТУРНИЙ ВИМІР

Фабрика Володимир Єфремович

Володимир Єфремович Фабрика народився 30 січня 1958 року в с. Кочубіївка.

Для нього рідний край почався від батьківського порога, стежечки до криниці, струнної тополі біля воріт, барвінку, який ніжно стелиться в саду.

Навчався Володимир у Кочубіївській восьмирічній школі, в 1974–1975 роках – в Городецькій середній школі.

У поезії «Слово рідне» (1996 рік) ідеться, що з дитинства полюбив рідне слово, яке увійшло із материнським молоком. Потім він черпав те слово з творів Т. Шевченка, І. Франка, І. Нечуя-Левицького, В. Стефаника, О. Кобилянської, Лесі Українки, Ю. Федьковича та ін. Читав класиків світової літератури – А. Міцкевича, Ю. Лермонтова, Ю. Словацького, М. Емінеску, Е. Хемінгуея та ін.

У 1975–1978 роках Володимир навчався в Уманському медичному училищі. Потім два роки служби в армії.

Після армії (грудень 1980 р.) Володимир Єфремович працював в Уманській райсанепідстанції та навчався на філологічному

факультеті Київського університету імені Тараса Шевченка. Там поглиблено вивчав класиків української літератури, відкрив для себе творчість заборонених письменників – С. Черкасенка, О. Олеся, М. Вороного, М. Зерова, М. Куліша та ін.

Твори Володимира Фабрики друкувалися в газетах «Уманська зоря» та «Молодь Черкащини». Його вірш «В Кочубіївку вертають журавлі» звучав на українському радіо в передачі «Таїна слова».

Перша збірка поета – «Валентинові зорі» (1999). Вірші В. Фабрики увійшли в книгу «Поетичний вінок Уманщини», а поезії «Українське слово», «Не буде геноциду забуття», «Дух вольності» покладено на музику (увійшли до збірки М. Редька «Не буде геноциду забуття»). Поезії «Пісня про Кочубіївку» , «Веслує човном юний травень» О. Макаренко поклав на музику.

Володимир Єфремович зачарований поезією, тягнеться до слова, мов дерево до сонця.

Із 1999 року працює екскурсоводом у Національному дендропарку «Софіївка», який надихає його на творчість. Поет, починаючи з 1996 р., написав значну кількість віршів про парк: «Диво» (1996 р.), «Люблю Софіївку» (1999 р.), «Паріс» (1999 р.), «Орфей» (1999 р.), «Безсмертну музу возвеличу» (2000 р.) та ін.

***

Мій рідний край, де Уманка спішить
У світ долинами й горбами,
Немов лелека до гнізда летить,
Отак спішу в село до мами.
Спішу, де трави хиляться до ніг,
Де мріють верби і тополі,
Щоб я свій край любити зміг,
Дай Боже, лиш життя і долі.

Мій отчий край, де пахнуть вечори,
Подвір'я всипані у зорях,
Калини заквітчали всі двори
І сяють обрії прозорі.
Як перший дощ проллється навесні,
Там цвіт з хрещатого барвінку,
Як добре з чорнобривцями мені,
Суничним медом зріють ранки.

Мій щедрий край, де мамині пісні,
Де в'ється стежка від порога,
Колосся зріє в рідній стороні –
Це все землі моїй від Бога.
Нехай мій край почує всі слова,
Щоб птахи дзвінко щебетали.
Мій край любов'ю гріє-зігріва,
Снаги мені джерела дали.

15.10.1995

Пам'ятник Шевченкові в Умані

Де Уманка злилась в широкий став,
Тарас навічно у граніті встав.
У древню Умань шлях його проліг,
А скільки звідав наш Кобзар доріг?
«Чолом тобі б'ю, Умань бунтівнича»,
Де сотник радість горем запивав,
До волі голос Ґонти вічно кличе,
Що славних гайдамаків піднімав.

Горіла Умань чорним попелищем,
Наш край гнобителям ставав гробищем
І сміло Ґонта на коні літає,
Народ наш славний – все перемагає!

Поглянь, Тарасе, глянь із далини,
Минуле з долею гіркою.
Козацька дума ллється зі струни,
Здійнявшись із туманом над рікою.

Нас краєм бунтівничим здавна звали,
В похід тут гайдамаки вирушали.
«Чолом, Тарасе!» – Умань промовляє:
«Народ вкраїнський все перемагає!»
Тарас прийшов із дальньої дороги,
Приніс пророче слово для Русі,
Там правда, що веде до перемоги,
І мудрість, зібрана з усіх віків!

8.02.1997

Уманка

Куди ця стрічка плине-поспішає,
Коли тумани сіються рясні?
«Волошкою» ще річку називаю,
Маленька Уманка струмить в мені.

Люблю дивитись в води синьоокі,
Де ріки плинуть з далеч-далини,
Джерела розливаються в потоки,
Заплівши поміж маків полини.

Її вирує птаство в верболозах,
Латаття сіє сонячна весна –
Моя колиска у веселці й грозах –
Благословенна рідна сторона.

Для мене Уманка одна-єдина,
За рідний край я Богові молюсь.

Тут почалась для мене Україна,
До Уми*, мов до матері, горнусь.

* Давня назва річки.

26.03.2001

***

Я народився у селі,
Де Умань-місто недалеко.
Припав устами до землі,
Мов до гнізда свого лелека.

Гілля протягне знов верба,
Стежина кличе між житами.
Землі частинка є свята
Із словом найщирішим мами.

На кожному кутку рідня,
Село з обрядами й піснями,
І щебіт у леваді солов'я –
Щораз згадається з роками.

Від діда-прадіда стежки,
Садки із цвітом яблуневим.
Які ж веселі в нас святки,
Від роду і до роду древо.

Село моє, ще з давніх літ
До сонця тягнеться травинка –
Хати, неначе вишні цвіт,
На Уманці мала краплинка.

14.04.2011

Село трипільське золоте
Скупалось сонце в росах вранці,
Зігрівши трави за кутком,

Стрічає день у вишиванці –
Село з левадою й горбом.

Моє село на світ зоріє,
Із року в рік село росте,
Зерно у землю родич сіє,
Як вишня мамина, цвіте.
Так Кочубіївка зрадіє,
Коли вертеп у двір ввійде,
Снігами-зорями засіє
Село трипільське золоте.

Заходить квіткою в оселі,
Де слухав колискову чарівну.
Тут став на великодню зелень,
Уперше полюбив цю сторону.

Земляче, тільки не цураймось,
Слова почуй під плин води:
«Як пращури – братаймось,
В селі живемо я і ти!»
12.03.2013

Де плине Уманка та Ятрань…
Мов дві сестриці, ніжно обнялися,
В стрічках обох – одна і та ж блакить.
На струнах літа доленька святиться –
Вінки купальські хвилям не спинить.

Між селами хлібами колоситься,
Латаття в плесах стрінуться на мить,
Джерела вербам тут дають напиться
І плин води в Дніпро не зупинить.

Де плине Уманка та Ятрань знову,
Про двох сестриць почую слово,
З блакитних хвиль – далеко до небес.
У край не вернуться трипільські весни,
У березні з теплом вся крига скресне,
До сонця очерет зросте увесь.
14.08.2013

***

Ласкава Умань – місто старовинне,
Сторінку пише з глибини віків,
Назвалась «Гуманню» моя родина –
Мабуть, колись так пращур захотів.

Легенди скіфського часу донині,
Славетне місто воїв-козаків;
А день у майбуття спішить невпинно,
Де Ґонта-сотник йшов на ворогів.

Ти оповите думами й піснями,
У піднебесся сяєш куполами.
О рідна Умань – квітка золота!

Тут уманок люблю – найкращу вроду,
Щодня над парком сонце сходить,
Квітуй і слався многії літа!
28.12.2014

Уманський водограй

Тут верби закохались в водограї,
До зір видовище усяких барв
І місто друзів щиро зустрічає,
Всміхаючись, гостинно кличе став.

В купальську ніч любов'ю зігріває,
Немає сну, спада роса із трав
І кожен уманські фонтани знає,
Здається, поруч десь Орфей заграв.

Спалахує і гасне, й знов іскриться…
На Осташівку* сіла синя птиця,
Спочине, як займуться вранішні вогні.

Дарують мить співаючі джерела –
Всі думи невеселі перемелеть,
Лишивши блиски срібла на струні.

* Назва ставу в руслі р. Уманки.
01.08.2017

***

О краю уманський – найкраще диво,
Курличуть в небі журавлі: «Це ти!»
Тут в'ється Ятрань селами красиво –
Ніде такого краю не знайти!

Ти здавна славний – думами й піснями,
Сторінку перегорнеш з правіків,
Щораз весну рахуєш журавлями,
А літо в передзвоні колосків.

Тут осінь в водах Уманки сріблястих,
Ніколи Ґонти край не забувай,
Люби, шануй, плекай свій край – це щастя,
В молитві перед образом згадай!

Така вже уманська земля барвиста,
Хлібина спечена – це ремесло.

Всі кольори нанизую в намисто,
З Трипілля йдуть дороги у село.
12.02.2018

У лісі на Різдво

Узимку листя в Шелесті шурхоче…
Пора Різдва, та хуґа не студить,
Думки про сніг дубам веселять очі –
Вночі морозом ліс похолодить.

Безніжна зимонько – вертепу ночі,
З села доноситься колядки мить.
І Шелестівочка про це хлюпоче:
«Коли ж нарешті в лісі засніжить?»

Під свист вітрів з туманом на гостини
Злетілися птахи, де кущ шипшини,
Радіє ліс від співів голосних.

«На небі зірка ясна засіяла»*, –
До лісу з сіл навколишніх лунало,
Де тільки сяйво зорів осяйних.

* З колядки.
16.01.2020

Пісня про Кочубіївку

Щодня мені тут Уманка хлюпоче,
Ласкаве сонце гріє на кутку,
З сусідами вітаюся охоче –
Було всього на довгому віку.
Про Кочубіївку ця пісня ллється,

У душу людям сіється зерно,
Ще давнє джерело – сьогодні б’ється,
Білявки-хати світиться вікно.

Ласкаво просять у село тополі,
Де Шелест славний їхав на коні,
Пшениця зріє на Поповім полі,
В якім селі співають так пісні?
Ми в рідній Кочубіївці зростали,
І скільки полетіло журавлят,
Рахманну землю пращури орали,
Калини й ружі квітнуть біля хат.

Отут колись почалась Україна,
Роки курличуть на стрімких вітрах,
Село моє – матусина хустина,
Де роси ніжно сяють на гілках.
Село моє – козацька Україна,
Віщує літ зозуля у гаю,
Вода з криниці й пращура стежина,
О Кочубіївко, тебе люблю!

9.03.2021

* Покладено на музику О. Макаренком. Вперше пісня виконана на літературно-пісенному заході В. Фабрики «Де плине Уманка та Ятрань…» 21.03.2023.

Булеховець Оксана Григорівна

Народилася 2 травня 1971 року у с. Вербувата Христинівського району Черкаської області у сім'ї робітників. Закінчила Вербуватську восьмирічну школу, потім – Верхняцьку середню школу. Навчалася у Смілянському ПТУ 5, отримала спеціальність збірник мікросхем. Пізніше закінчила Черкаський педінститут. Працювала у школах Христинівського району на посадах педагога-організатора, керівника гуртків, учителя української мови та літератури.

У 1995 році вийшла заміж, переїхала до с. Кочубіївка Уманського району. Чоловік Булеховець Микола Михайлович. У 1998 році народилася донька Анна.

Із 1999 року і донині працює у Кочубіївській школі (нині гімназії), викладає українську мову та літературу. Співає у хорі Будинку культури с. Кочубіївка. Пише вірші. Вірш «Дві яблуні» О. Макаренко поклав на музику.

Пишу вірша, а він на волю рветься
Не віршем звичним – піснею душі!

І, як душа, і плаче, і сміється,
Сумує, а за хвилю вже втіша.

Мені б ще знати і музичні ноти
Та поєднати з ним оці слова:
Тоді б не було у вірша турботи –
І лилась пісня ніжна і жива.

Свічка пам'яті

Хліба вродили. Та журба витає,
Бо все забрав проклятий більшовик.
Дитя голодне мовчки помирає,
Бо сил нема на плач або на крик.

І божеволіє від горя мати:
«Навіщо народила я дитя,
Яке тепер не можу врятувати,
Бо зовсім обезцінилось життя».

Молила Бога, проклинала владу,
Та Боженька до себе брав усіх...
Не може жінка дати собі раду,
Хоча зневіра – то найбільший гріх.

І голод, і війну ще пережила,
Відбудувала хату до пуття,
Та завжди сном одним-єдиним снила,
Де тане, наче свічечка, дитя.

За душу в храмі свічечку поставте,
Хай буде добре їй на небесах!
І хліб святий на цій землі прославте
У мозолистих праведних руках!

Моїй першій учительці Сухецькій Олені Максимівні

Стукає сонячний зайчик у ваше вікно.
Я Вас не бачила, вчителько, дуже давно.
Вибачить прошу таку неуважність мені,
Тільки повірте: шалено так котяться дні!

Я скористаюся тим, що є в березні день,
Сплетений весь із усмішок, вітань і пісень,
І подарую Вам слів найщиріших вінок
Тих, що Ви нам дарували на кожен урок.

Вчителько люба! Спасибі за ваше тепло –
Відгук і вдячність воно в моїм серці знайшло:
Досить упевнено я вже заходжу у клас,
Тільки на місці своєму знов бачу я Вас!

Ви стоїте біля столу така молода!
Сонячний зайчик, як зараз, до Вас загляда.
Ваша усмішка для мене, неначе маяк,
Бо біля дошки дівчатко з косою – то я.

Вчителько мила! Весна – час любові й надій!
Я Вам вклоняюсь, як матері рідній своїй!
Щастя і радості Вам на прийдешні літа!
І щоб душа Ваша завжди була молода!

Сергієві Середінському

Пісня про сина

Колисала сина і співала:
«Гарну долю я подарувала!

Ти ж її, синочку, не змарнуй,
Материнське серце ти почуй».

Виріс красень-син у тої мами,
З добрим серцем, з чорними бровами.
Долю у заплічник він поклав
І за рідний край свій воював.

Зойкнула матуся серед ночі:
«Щось мені сказати серце хоче...
Ти, синочку, вісточку подай,
Ти мене одну не залишай...».

«Долю, мамо, я не змарнував:
Рідну Україну захищав!
Прилітати буду навесні –
Заспіваєш знов мені пісні».

Колисала мати і співала:
«Гарну долю я подарувала!
Ти ж її, синочку, не змарнуй,
Материнське серце ти почуй».

Присвячую всім Героям-захисникам,
які віддали життя за нас, і їхнім матерям

Чекаю, мій сину...

Чекаю, мій сину, тебе я додому,
Хоч ще не закінчилась клята війна.
Про це не розкажу нікому-нікому,
Бо скажуть, що розуму я несповна.

Чекаю, що хвіртка візьме от і скрипне,
Чи син нетерпляче постука в вікно –
І серце моє перелякано скрикне,
Бо гірко від болю стиснулось давно.

Впаду у міцні я обійми до тебе
І серцем своїм від біди затулю.
Нічого в житті мені більше не треба,
Бо більше життя тебе, сину, люблю.

Чекаю, мій сину, і буду чекати,
Допоки плету свою сиву косу,
Хоч знаю, що ти вже не прийдеш до хати,
А я тобі квіти на цвинтар несу...

Чекаю, мій сину, чекаю, мій сину,
Молюся за душу твою молоду.
Схилилась в поклоні уся Україна,
Розділить зі мною цю горе-біду.

Ясним білим цвітом засяєш над світом,
Бо ворогу днів зупиняється лік.
Як боляче знати, що згинули діти,
А мати чекає, чекає весь вік...

Усім військовим та їх родинам

Військовий романс

Ти схилилася над колискою
І співаєш синочку пісні.
Як же хочеться доторкнутися
До твоєї щоки і мені.

Тільки ворог знов криє артою,
І навколо земля вся горить:
Ми з такою вкраїнською картою
Не зумієм спокійно жить.

Треба землю свою відстояти,
Повернути усі краї.
І тоді я прийду додому,
Подивлюся в очі твої.

Сина ти бережи, благаю,
Бо продовження то моє!
Поки я вас тут захищаю,
То надія на щастя є!

Тільки ворог знов криє артою,
І навколо земля вся горить:
Ми з такою вкраїнською картою
Не зумієм спокійно жить.

РОЗДІЛ 7. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ФОЛЬКЛОРНОЇ ЕКСПЕДИЦІЇ

До цього видання увійшли матеріали фольклорно-етнографічних експедицій науково-педагогічних працівників кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання УДПУ імені Павла Тичини (2001 р. – І. Г. Терешко, 2008 р. – О. О. Циганок, 2024 р. – Л. І. Йовенко, В. А. Гончарук, В. Г. Кириченко, Н. С. Осіпенко), а також навчальної практики студентів 2001 р. та 2008 р. До виконання дослідження за власним бажанням долучилася наша студентська молодь – здобувачі бакалаврських та магістерських ОП «Середня освіта (Українська мова і література. Мова і література (англійська))» та «Середня освіта (Українська мова і література. Мова і література (польська))». Зокрема, А. Ільницька, А. Доценко, К. Гуменюк, М. Григоренко брали активну участь у пошуковій роботі, збирали, систематизували та узагальнювали зібраний матеріал.

Експедиція – це подорож, поїздка, відрядження групи людей зі спеціальною метою, спеціальним завданням. Експедицією називається також і власне ця група людей, що здійснюють подорож, поїздку.

Успіх фольклорної експедиції залежить від методично правильної її організації.

Особлива роль в організації та проведенні експедиції належить керівнику. Він їде в село, куди заздалегідь планується експедиція, зустрічається з представниками місцевої влади, директором будинку культури, директором школи, сільською інтелігенцією (особливо вчителями), яка цікавиться місцевою історією та культурою, відвідує місцеві архіви та шкільні музеї (можливо, приватні музеї), розмовляє з відомими людьми та людьми похилого віку. В результаті цієї роботи він дізнається про історичні, культурні, фольклорні й етнографічні особливості села та знайомиться з талановитими співаками, розповідачами, ремісниками і художниками. До участі в цій роботі запрошуються здобувачі вищої освіти, які цікавляться

фольклором, історією та краєзнавством, а також члени наукового фольклорного товариства.

За півтора-два місяці до початку експедиції проводяться організаційні збори учасників, під час яких визначаються маршрут і завдання експедиції, кількість учасників і тривалість.

Кожен учасник експедиції обирає тему дослідження, яка його найбільше цікавить, і складає план. Потім він визначає дослідницькі завдання з цієї теми зі своїм керівником, обговорює й узгоджує питальник.

Перед виїздом у район дослідження обов'язковою є ще одна зустріч учасників експедиції. Під час неї обговорюється час і місце збору, вносяться будь-які зміни або доповнення, що виникли, уточняються всі деталі і повідомляються остаточні інструкції та побажання. Керівник проводить інструктаж із техніки безпеки для всіх учасників експедиції, порушує питання дисципліни та культури поведінки.

Під час експедиції здобувачі вищої освіти на чолі з керівником працюють безпосередньо з респондентами (виконавцями, оповідачами тощо) та записують від них фольклорно-етнографічний матеріал. Однак не слід забувати, що сільські мешканці – це люди, які зайняті домашніми справами і не мають багато часу для спілкування зі здобувачами. Тому необхідно враховувати цю особливість експедиційних досліджень і тактовно домовлятися з респондентами про зручний для них час.

Збір фольклорно-етнографічного матеріалу здійснюється експедиційним методом, коли група з певної кількості людей на чолі з керівником експедиції вирушає у заплановану місцевість на деякий період часу для збору польового матеріалу. Для детального вивчення фольклору й традиційної народної культури мешканців досліджуваної території необхідно організувати кілька експедицій. Обмежений час, відведений для експедиційних поїздок, значно ускладнює роботу збирачів. Тому мобільність учасників експедиції, їхня оперативність, вміння орієнтуватися в тій чи іншій ситуації та

контакт із місцевим населенням мають велике значення при експедиційному методі збору матеріалу.

Такі експедиції повинні бути оснащені диктофонами та відеокамерами. Перед виїздом учасники експедиції зобов'язані ознайомитися з низкою матеріалів про місцевість, яка буде досліджуватися в майбутньому (документами, науковими працями, художніми творами, що розповідають про минуле й сучасне місцевості, вже зібраний фольклорно-етнографічний матеріал (якщо такий матеріал збирався тут раніше)).

Фольклорні експедиції сприяють глибшому вивченню теоретичного матеріалу з фольклору та формуванню вміння проводити експедиційні дослідження.

Успіх фольклорної експедиції значною мірою залежить від ефективного використання методів збору та обробки фольклорних матеріалів.

Особливо важко дослідникам вдається провести першу зустріч із виконавцями. Важливо встановити контакт із респондентами, правильно представитися, виявити повагу, чуйність і ввічливість до них.

Існують певні методичні вимоги до збирання та фіксації фольклору.

1. Не слід на початку інтерв'ю ставити прямі запитання про фольклор, вимагати заспівати чи щось розповісти. Збирач повинен терпляче вислухати інформатора, а потім спрямувати розмову у відповідне русло. Запис фольклору найкраще починати з прохання до виконавця розповісти або заспівати його улюблені твори. Коли виявиться, що виконавець вичерпав свій репертуар, збирач повинен продовжити роботу з ним, пам'ятаючи, що гарний оповідач або співак знає набагато більше, ніж він пригадує під час однієї-двох розмов. Тому під час наступних інтерв'ю виконавця слід опитувати за допомогою спеціальної анкети з фольклору. Збирач повинен ставити запитання, зрозумілі виконавцю, щоб можна було з'ясувати деталі змісту фольклорного твору та ареал його побутування.

2. Сучасна методика польових фольклорних досліджень висуває вимогу фіксації всіх фольклорних творів. Для науки важливо записувати не лише повні та досконалі за змістом і формою фольклорні твори, а й пошкоджені, які можна вивчати, щоб зробити цікаві висновки про побутування тих чи інших зразків фольклору на досліджуваній території та їхню варіативність упродовж часу.

Необхідно записувати якомога більше варіантів кожного переданого респондентом фольклорного тексту, по можливості в різних районах дослідження та ще й від різних виконавців. Це дасть можливість вивчати варіанти фольклору на глибину еволюції, як просторової, так і часової, та порівнювати їх.

3. Ще однією дуже важливою методичною вимогою є фіксація літературних творів у народному виконанні. Зрозуміло, що літературні твори в устах народу зазнають цікавих трансформацій і для вдумливого дослідника можуть дати важливий матеріал для цікавих висновків про природу, психологію та поетику усної народної творчості.

4. Наступна вимога до запису фольклору – записувати його безпосередньо з вуст народу під час виконання фольклорного співу, розповіді, голосіння, декламації тощо. Записувати тексти з пам'яті категорично заборонено. Навіть найнатренованіша пам'ять не може зафіксувати всі мовні та стилістичні особливості сюжету казки чи інтонаційну специфіку виконання пісні.

Звичайно, бувають випадки, коли записати зразок фольклору під час його виконання неможливо і збирач змушений реконструювати почуте з пам'яті (всі реконструйовані тексти мають бути позначені як «записано з пам'яті»), але є можливість записати їх пізніше, тоді йому належить зафіксувати ці самі фольклорні твори згідно з методикою, попросивши оповідачів чи співаків виконати їх ще раз.

5. Потрібно пам'ятати, що фольклорний твір повинен бути записаний точно так, як він був заспіваний або розказаний, з усіма повторами, вставними словами і реченнями, частками, вигуками і висловами виконавця.

Запис повинен передавати всі особливості лексики виконавця. Діалектні, просторічні слова та жаргонізми не повинні замінюватися їх літературними еквівалентами. Якщо значення слова незрозуміле, то слід попросити виконавця пояснити його, і зафіксувати це пояснення.

6. Фольклорні твори найкраще записувати в природних умовах і під час обрядів: на весіллях, хрестинах та проводах. Однак такі щасливі ситуації трапляються рідко, і збирач повинен відтворити природну форму виконання фольклору. У зв'язку з цим особливу увагу слід звернути на важливість аудиторії. Може допомогти залучення слухачів із місцевої громади або родичів виконавця, щоб спонукати їх до співу чи розповіді, або нагадати їм твори, які вони співали раніше. І навпаки, слухачі часто втручаються зі скептичними зауваженнями та висловлюють негативне ставлення до народних традицій. У будь-якому випадку, збирачі повинні вивчати реакцію аудиторії і записувати коментарі, заохочення, схвалення (репліки).

Втім, аудиторія не завжди необхідна. Ліричні пісні, наприклад, можна успішно записувати без аудиторії, а під час збирання замовлянь і голосінь взагалі бажано працювати наодинці з виконавцем. Отже, методично правильний запис фольклорних текстів можливий лише тоді, коли під час роботи збирача і виконавця він відбувається природньо. І тут багато залежить від того, чи зможе збирач довести інформатору, що він захоплений фольклором, чи зможе створити невимушену атмосферу, в якій відбувається запис, і чи зможе виконавець подолати своє збентеження у процесі записування.

7. З уст виконавця слід записати, коли виконувався твір, за яких обставин і у відношенні до чого, та які обмеження існували у зв'язку з цим. Наприклад, якщо це весільна пісня, то слід з'ясувати, на якому етапі весілля, кому вона співалася і чи виконується вона на сучасному весіллі. Подібні деталі потрібно фіксувати під час запису всіх обрядових пісень. Необхідно також з'ясувати, чи вірять виконавці в дійсність замовлянь, які вони передають, у правдивість фантастичних і легендарних історій.

8. У процесі записування фольклорного твору не треба перебивати співака. Фольклористи в один голос застерігають збирачів від будь-яких запитань, коментарів чи непродуманих емоційних висловлювань. Якщо збирач не встигає записати текст, слід залишити в тексті вільне місце, щоб після виконання вставити пропущені слова.

Записуючи фольклорний твір, слід завершити запис, навіть якщо розповідь або пісня з якихось причин виявиться непотрібною збирачеві. Переривання запису може дуже негативно позначитися на творчому настрої оповідача, а іноді навіть змусити його відмовитися від продовження розповіді. Також часто трапляється, що перший запис не дуже цікавий для збирача, і оповідач під час наступного надає цінний матеріал.

9. Кожен текст має бути паспортизований. Важливо надати інформацію про те, хто його записав (прізвище, ім'я, по батькові), коли (день, місяць, рік), де (місто, село, район, область, регіон) і від кого (прізвище, ім'я, по батькові), а також його вік.

Однак збирачі повинні прагнути вийти за межі мінімальної інформації про виконавця, необхідної для розпізнавання твору, і описати життя та характер виконавця більш детально. Важливо знати, в якому середовищі виросла людина, який спосіб життя вона вела, від кого і де (сім'я, колгосп, ланка, інше місце роботи) навчилася пісень, казок і загадок. Необхідно також зазначити, чи людина бере участь у сучасному житті села (міста), тобто визначити рівень її громадської активності та авторитет серед земляків.

Паспорт твору повинен містити наступне:

1. Інформацію про особу, від якої було зібрано матеріал: прізвище, ім'я, по батькові, рік народження, національність, освіту, рід занять та час проживання на досліджуваній території.

2. Дата запису (число, місяць, рік).

3. Місце запису.

4. Інформація про особу, яка зафіксувала цей матеріал (така ж, що й у пункті 1).

Коментарі записувача повинні містити інформацію про побутування твору, його використання аматорськими колективами, публікації в місцевих виданнях, громадське звучання твору, а також про популярність твору, його вплив на навколишнє життя, чи був твір уже записаний збирачами фольклору, ким і коли. Не менш цікаво з'ясувати, як твір з'явився у цій місцевості і, якщо можливо, встановити його родовід.

Якщо твір виконується на добре відому мелодію, особливо важливо записати її.

Слід записати будь-які коментарі виконавця щодо щойно заспіваного або розказаного твору, а також всі відомості про носія фольклорного твору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончарук В. А. Підготовка майбутнього вчителя-філолога до експедиційної українознавчої роботи в загальноосвітній школі. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія «Педагогічні науки».* 2018. № 2 (375). С. 96–101.

2. Денисенко В. А. Підготовка майбутнього вчителя-філолога до проведення експедиційної роботи з учнями загальноосвітньої школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2003. 21 с.

РОЗДІЛ 8. РОДИННА ОБРЯДОВІСТЬ: ВЕСІЛЬНИЙ ОБРЯД (записано в червні 2024 року від Цибульської Наталії Олексіївни, 1958 р. н., та учасників хору)

«На весілля завжди запрошували у четвер. Оскільки вважалося, що чистий четвер, то молодий з молодою запрошували всіх гостей до себе на неділю. А молода запрошувала жінок, які були в парі (не дай Бог, щоб вони розведені були), на коровай. Хто там мав іти на коровай, то збиралися: брали з собою муку, яйця, родзинки, все, що могли з собою взяти, і приходили всі гуртом на коровай. Доставили діжу, в якій місили цей коровай, і починали: ті розтоплювали піч, ті починали співати весільних пісень. Одну з них ми вам заспіваємо»:

Я на коровай ішла,
Пів копи яєць несла.
Передибали хлопці
Та й побили яйця в коробці.
Наробили мені біду,
З чим же я на коровай піду.

«Жінки місили коровай, коли він уже встоявся, то викладали його на деко і садили в піч, бо раніше пекли короваї в печі. Зараз заспіваємо пісню про піч»:

Наша піч регоче,
Наша піч регоче,
Короваю хоче.
А челюсті усміхаються,
Короваю дожидаються.

«Пекли вони той коровай. Коли повиймали коровай, то розходилися додому. Тоді вже у неділю рано всі збиралися: свати, свахи, світилки та бояри збираються у молодої й рушали до молодого. Всі вони йдуть дорогою до молодої, а свахи співають»:

Що ж бо це за село,
Що ж бо то за село,
Що в ньому невесело.
Усі хати пообдирані,
Усі тини попідпирані.
А в нашого свата
Обмащана хата.

Поза городи йдемо,
Поза городи йдемо,
А в городі зілля.
Скажіте, люди добрі,
В якій хаті весілля.
Ми до нього доб'ємося,
Горілочки нап'ємося.

Приходять до молодої до хати, свахи знов починають співати:

На день добрий цьому,
На день добрий цьому,
А хто в цьому дому.
Старому й малому
Богові Святому.
І другий раз у Божий час:
На день добрий цьому,
На день добрий цьому,
А хто в цьому дому.
Старому й малому
Богові Святому.
І третій раз у Божий час:
На день добрий цьому,
На день добрий цьому,
А хто в цьому дому.
Старому й малому
Богові Святому.

А з другого боку свахи вже відспівували їм своїх співанок:

Здорові гості були,
Здорові гості були,
Що за нас не забули.
Що за нас нагадали,
На день добрий сказали.
І другий раз у Божий час:
Здорові гості були,
Здорові гості були,
Що за нас не забули.
Що за нас нагадали,
На день добрий сказали.
І третій раз у Божий час:
Здорові гості були,
Здорові гості були,
Що за нас не забули.
Що за нас нагадали,
На день добрий сказали.

Молодий пішов шукати молоду. Виводив він вже молоду, і тут вже хотят посадити її на стілець, стільця немає. І починають співати:

Ви з дому виїзжали,
Чом кожуха не взяли.
Ні стільця, ні кожуха,
Не сяде молодуха.

Ой дайте нам стільця,
Ой дайте нам стільця,
Дайте нам гребінця,
Дайте нам кожуха,
Щоб сіла молодуха.

Стільця не зробили,
Стільця не зробили,
Гребінця не купили,
Не пошили кожуха,
Не сяде молодуха.

Ой дай, мати, масла,
Ой дай, мати, масла,
Я ж тобі корови пасла,
Виганяла на росу,
Дай масла на косу.

Прибрали молоду, нарядили її і вже виходять від молодої. І на розпись ідуть (ми вже були при розписі, при церкві не були):

В дорожку ти, Аню, в дорожку,
Та пий горілку потрошку.
Та пий горілку, не впийся,
Низенько свекрушечці вклонися.

Ой ви, сосіди-вороги,
Та не переходьте дороги.
Та нехай перейде чоловік,
Щоб був щасливий довгий вік.
Та нехай перейде родина,
Щоб була щаслива година.

Розписалися, і вже приходят з розписі чи з церкви:

Ой казали сельськії люди,
Ой казали сельськії люди,
Що в Ганнусі пари не буде.
Подивіться тепер люди,
Яка гарна пара буде.

А в городі черешенька,
За городом дві.
Та й зацвіла білим цвітом
Обидві.
А той цвіточок
Надвоє,
Хорошії молодята
Обоє.
А той цвіточок
Білий цвіт.
Хорошії молодята
На весь вік.

Приходять до молодого, сідають за стіл. І дружки починають співати пісні:

Ой дайте нам гелце,
Ой дайте нам гелце,
Дайте нам деревце,
Дайте нам калини,
Щоб ми гелце звили.

Чорнявії гелце виють,
Чорнявії гелце виють,
Білявії заглядають.
Білявії заглядають
Та й собі переймають.

Не йдіть молодиці
До нас гелце вити.
Звиємо ми самі
Краще, як із вами.
З скрипками, з цимбалами,
З молодими буярами.

Ввечері, після того, як трохи погуляли вже, повиходили, треба було вже збиратися до молодої йти. Приходять до молодої, кладуть

на стіл гілце, коровай кладуть на стіл, ріжуть коровай, гілце, дарують всю родину і тоді вже починають приспівочки. Повечеряли, і треба вже покривати молоду. Є два старости на весіллі, і один звертається до другого:

Пане старосто, пане півстаросто,
Дозвольте молодій
Русу косу покривати.
І другий раз:
Пане старосто, пане півстаросто,
Дозвольте молодій
Русу косу покривати.
І третій раз:
Пане старосто, пане півстаросто,
Дозвольте молодій
Русу косу покривати.

Свахи починають співати:

Благослови, Боже,
Благослови, Боже,
І отець, і мати,
Своєму дитяті
Русу косу покривати.
І другий раз у Божий час:
Благослови, Боже,
Благослови, Боже,
І отець, і мати,
Своєму дитяті
Русу косу покривати.
І третій раз у Божий час:
Благослови, Боже,
Благослови, Боже,
І отець, і мати,
Своєму дитяті
Русу косу покривати.

Виходять дві свахи: одна від молодого, друга від молодої. Знімають з неї віночок (фату), з молодого знімають картуз. Одна сваха одягає на себе весільний вінок (фату) молодої, друга – картуз молодого. Вони беруть хустинку, якою покриватимуть молоду, і починають покривати:

Я ж тебе, сестрице,
Покриваю,
Щастям, здоров'ям
Наділяю.
Щоб була багата,
Як земля,
Щоб була вродлива,
Як весна.
Щоб мала чоловіка
До самого віка.

Покривають вони молоду і співають:

Стидайся ти, Аню, стидайся,
Покриватися не дайся.
Як покриють люди,
Стидно тобі буде.
Цілуваннячко, милуваннячко
Від старости до молодости
Дай, Боже, дай.
І другий раз у Божий час:
Стидайся ти, Аню, стидайся,
Покриватися не дайся.
Як покриють люди,
Стидно тобі буде.
Цілуваннячко, милуваннячко
Від старости до молодости
Дай, Боже, дай.
І третій раз у Божий час:
Стидайся ти, Аню, стидайся,
Покриватися не дайся.

Як покриють люди,
Стидно тобі буде.
Цілуваннячко, милуваннячко
Від старости до молодости
Дай, Боже, дай.

Покрили, беруть хустинку, вив'язують молодій хустку і співають:

Зробили ми діло,
Зробили ми діло,
Аж нам чоло впріло.
Ви на Бога гляньте,
Горілочки дайте.

П'ють вони горілку потрошки і знов починають співати:

А сват добрий,
А сват добрий,
А сваха лихая.
Наварила горілочки,
А нам не давала.
Наварила горілочки,
А нам не давала.

Покри, покри, покри ...
Натрапила на дірочку.
Натрапила на дірочку,
Вивернула горілочку.
Натрапила на дірочку,
Вивернула горілочку.
Оце тому буває,
Хто горілку ховає.
Під пахвою тисне,
Нехай вона скисне.
Під пахвою тисне,
Нехай вона скисне.

Де ж той дядько Йосип,
Де ж той дядько Йосип,
Що горілку носить.
Під пахвою тисне,
Нехай вона йому скисне.

А в нашого пана свата
Кучерява голова.
Кучерявий потрясе,
Горілочки принесе.
Кучерявий потрясе,
Горілочки принесе.

Горілочки, горілочки,
Горілочки, свахо.
Як не дасте горілочки,
Перевернем хату.
Як не дасте горілочки,
Перевернем хату.

Сідають усі вечеряти. Повечеряли, уже все там зробили. Мати збирає придане, яке має давати. Зав'язують у вузлики все те вони. Свати виходять, беруть усі ті вузлики, і свахи починають знов співати:

Ще ж бо я не їхала,
Ще ж бо я не йшла.
Ще ж бо я матусі
Не дякувала.
Дякую тобі, нене,
Що старалася на мене.
Більш не будеш, не будеш.
Дякую тобі, нене,
Що старалася на мене.
Більш не будеш, не будеш.

Ще ж бо я не їхала,
Ще ж бо я не йшла.
Ще ж бо я батьку
Не дякувала.
Дякую тобі, тату,
Що збудував мені хату.
Більш не будеш, не будеш.

Ще ж бо я не їхала,
Ще ж бо я не йшла.
Ще ж бо я сестриці
Не дякувала.
Дякую тобі, сестро,
Що навчила косу плести.
Більш не будеш, не будеш.
Дякую тобі, сестро,
Що навчила косу плести.
Більш не будеш, не будеш.

Ще ж бо я не їхала,
Ще ж бо я не йшла.
Ще ж бо я брату
Не дякувала.
Дякую тобі, брате,
Що водив хлопців до хати.
Більш не будеш, не будеш.
Дякую тобі, брате,
Що водив хлопців до хати.
Більш не будеш, не будеш.

Ще ж бо я не їхала,
Ще ж бо я не йшла.
Ще ж бо я порогам
Не дякувала.

Дякую вам, пороги,
Що збивали хлопцям ноги.
Більш не будуть, не будуть.
Дякую вам, пороги,
Що збивали хлопцям ноги.
Більш не будуть, не будуть.

Ще ж бо я не їхала,
Ще ж бо я не йшла.
Ще ж бо я воротам
Не дякувала.
Дякую вам, ворота,
Що стояла хлопців рота.
Більш не будуть, не будуть.
Дякую вам, ворота,
Що стояла хлопців рота.
Більш не будуть, не будуть.

Ще ж бо я не їхала,
Ще ж бо я не йшла.
Ще ж бо я діду
Не дякувала.
Дякую тобі, діду,
А я сяду та й поїду.
Більш не буду, не буду.
Дякую тобі, діду,
А я сяду та й поїду.
Більш не буду, не буду.

Весільні пісні
(матеріали фольклорної експедиції 2001 р.)

Піч наша регоче

Піч наша регоче,
Коровая хоче.
Шишечки печуться,
На коровай дмуться.

(Записано влітку 2001 р. від Грабовенко Параски Миколаївни, 1940 р. н.)

А де теє гілечко вилося?

А де теє гілечко вилося?
Та вилося гілечко в бору,
Та привезли бояри до двору.
Вийшли дружечки, узяли,
У нову світлоньку внесли,
Поставили гілечко на столі,
Ой на столі, на престолі,
На квітчастій, на перепичастій
Скатерті, скатерті…
Та де ж теє гілечко вирубали?
Усі гори та долини виходили,
Зелененький барвіночок витоптали,
Червоную калину виламали
Та зробили гілечко з ялини
Та з червоної калини.

(Записано влітку 2001 р. від Вивальнюк Галини Мусіївни, 1941 р. н.)

На добридень цьому

На добридень цьому,
На добридень цьому,

А хто в цьому дому,
Старому й малому,
Й Богові святому.
І другий раз у Божий час
На добридень цьому,
На добридень цьому,
А хто в цьому дому,
Старому й малому,
Й Богові святому.
І третій раз у Божий час
На добридень цьому,
На добридень цьому,
А хто в цьому дому,
Старому й малому,
Й Богові святому.

Ой дайте нам стільця,
Ой дайте нам стільця,
Дайте нам гребінця,
Дайте нам кожуха,
Щоб сіла молодуха.
Ви з дому виїжджали.
Ви з дому виїжджали,
Чом кожуха не взяли,
Ні стільця, ні кожуха,
Не сяде молодуха.

Дай но ж, мати, масла,
Я ж тобі корови пасла.
Виганяла на росу,
Дай масла на косу.
Виганяла раненько,
Дай масла хутенько.

А на горі терен тешуть,
А на горі терен тешуть,
А у хаті тріски скачуть,
А у хаті тріски скачуть,
За сестрою брати плачуть.

А на дворі терен тешуть,
А на дворі терен тешуть,
А у хаті косу чешуть.
А вже терен дотешуть,
А вже косу дочешуть.
(Записано від Луценко Марії Тимонівни, 24.02.1933 р. н.)

Соловейку маленький,
Соловейку маленький,
В тебе голос тоненький,
Дай же матінці знати,
Вже ж бо ми коло хати.
Лети, лети, соловейку,
Поперед нас,
Нехай вийде стара мати
З калачем,
Звінчалася її дочка з паничем,
Як з мужиком,
Зв'язав піп ручки рушничком,
Зв'язав піп ручки тісненько,
Щоб ми жили вірненько.

Що ж бо це за село,
Що ж бо це за село,
Що в ньому не весело.
А всі хати пообдераті,
А всі хати попідператі.
А в нашого свата

Обмастяна хата.
Ми до нього доберемось,
Мед-горілочки нап'ємось.
(Записано від Кловак Павлини Іларіонівни, 15.04.1922 р. н.)

Ой ви сусіди й вороги

Ой ви сусіди й вороги,
Та й не переходьте дороги.
Та нехай перейде родина,
Щоб була щаслива родина.
Та нехай перейде чоловік,
Щоб був довгий, щасливий вік.
(Записано від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Прилетіла пава

Прилетіла пава,
Прилетіла пава,
На порозі впала.
Стали павоньку стрічати,
А це не павочка,
Це твоя рідна дочка,
В рум'янім віночку,
Схилила головочку.
(Записано влітку 2001 р. від Вивальнюк Галини Мусіївни, 1941 р. н.)

Дружки так переспівувалися зі світилками:

Дружки:

Я борщу не хочу,
І ложки не вмочу.
Дайте ж мені того трошки,
Що висять ножки з ложки.

Світилки:

Їли дружечки, їли,
Півтора вола з'їли,
Сімсот поросят,

Дев'яносто гусят,
І сім мішків бараболі,
І ще кричать «не доволі».
(Записано від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Дружки:

Від стола до порога
Втоптана дорога.
Світилки топтали,
Помиї хлебтали.
(Записано від Луценко Марії Тимонівни, 24.02.1933 р. н.)

Красні світилки, красні,
На них віночки ясні.
Так, як те сонечко,
Що грає в віконечко.
(Записано від Кловак Павлини Іларіонівни, 15.04.1922 р. н.)

Ой хоч же ми сидимо
Вашого хліба не їмо.
Вашого хліба, вашої солі, –
Ми їмо свої молодої.

с

Додому, світилки, додому,
Давати свиням полову.
(Записано влітку 2001 р. від Башинської Марії Іванівни, 1937 р. н.)

Світилки:

Токаре, токарочку,
Точи ложки щербаті,
Точи ложки щербаті,
У нас дружки зубаті.
(Записано влітку 2001 р. від Вивальнюк Галини Мусіївни, 1941 р. н.)

Садила Наталка цибулю
Та дала дружкам дулю.

Від стола до порога –
Туди вам дорога.
(Записано влітку 2001 р. від Вивальнюк Галини Мусіївни, 1941 р. н.)

Скочила блоха з пір'я,
Дружці на ніс сіла.
Ой дайте мірку проса,
Зігнати блоху з носа.
(Записано влітку 2001 р. від Вивальнюк Галини Мусіївни, 1941 р. н.)

Увечері, ідучи до молодої, співали:

Були в молодого,
Не їли нічого.
Давали полову,
В роті покололи.
Давали жому,
І ледве йдемо додому.
(Записано від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Були ми у мами,
Були ми у мами,
Нам їсти не дали.
Намішали нам полови,
Щоб ми губи покололи,
Собаками затравили,
Щоб ми більше не ходили.
(Записано від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Я ж тебе, сестрице, покриваю,
Щастям, здоров'ям наділяю.
Щоб була багата, як земля,
Щоб була весела, як весна,
А щоб була гожа, як повная рожа.
Щоб мала чоловіка до самого віку.

Цілуваннячко, милуваннячко
Від старости до молодости
Дай, Боже, дай.

А брат сестрицю та й розплітає,
Все рожу споминає.
А брат сестрицю та й розплітає,
Все рожу споминає.
Не йди, сестрице, молода заміж,
Ще рожа процвітає.
Не йди, сестрице, молода заміж,
Ще рожа процвітає.

(Записано від Черниш Анастасії Микитівни, 1932 р. н.)

Покривала мене дядина

Покривала мене дядина,
Рвала коси, як та гадина.
Як сестриця покривала,
Слізоньками поливала.

(Записано влітку 2001 р. від Грабовенко Параски Миколаївни, 1940 р. н.)

Покривала мене дядина,
Рвала коси, як та гадина.
Покривала мене тітонька,
Жалувала, як матінка.

(Записано влітку 2001 р. від Грабовенко Параски Миколаївни, 1940 р. н.)

Ой піду я в сад вишневий

Ой піду я в сад вишневий,
Наломаю лому.
Завів мене дурний розум
У чужу сторону.

А в чужій сторінці
Ні отця, ні неньки.
Тільки в саду вишневому
Поють соловейки.

Ой зірву я з рожі квітку
Та пустю на воду:
«Пливи, пливи, з рожі квітка,
Аж до мого роду».

Пливла з рожі квітка,
При березі стала.
Вийшла мати води брати
Та й квітку пізнала.

– Квітка моя розовая,
Чого так зів'яла?
Доню моя, молоденька,
Чого стара стала?

– Постаріли мене, мамо,
Судьби та турботи,
Тяжкії роботи.
Удень нароблюся,
А прийду додому –
Сльозами вмиюся.

Нічим затопити,
Нічого зварити.
Плачуть малі діти:
«Мамо, дайте їсти».
(Записано від Кловак Павлини Іларіонівни, 15.04.1922 р. н.)

Була я в батька дівонька мала

Була я в батька дівонька мала,
Циганка-ворожка
За руку брала.
Брала за рученьку –
Крутить головою
Над моєю рукою:
– Не йди, дівко, заміж,
Будеш горе знать,
На синьому морі
Будеш потопать.

Кінчилось дівчині
Вісімнадцять лєт,
Наїхало сватать –
Кінця-краю нєт.
Говорить дівчина:
– Заміж не піду.
Казала ворожка,
Що в Дунай піду...

Коник вороненький
Спотикається,
Молода дівчина
Догадується.
Коник вороненький

Спотикнувся, впав,
Молода дівчина
Втонула в Дунай.

Тонула, тонула,
Тонула – лежить:
– Ой Боже мій, Боже,
З ким я буду жить?
Найму я музики
На три дня.
Нехай вони грають
В село від села,
Бо мої милої
На світі нема.

(Записано від Кловак Павлини Іларіонівни, 15.04.1922 р. н.)

Молода Маруся в розкоші жила

Молода Маруся в розкоші жила,
Циганка гадала, щоб заміж не йшла.
Циганка гадала, щоб заміж не йшла.

Не йди, дєвко, заміж, ти ще молода,
Бо в синьому морі холодна вода.
Бо в синьому морі холодна вода.

Сповнилось Марусі 18 лєт,
Наїхало сватать конца й края нєт.
Наїхало сватать конца й края нєт.

Сватайте, не сватайте, заміж не піду,
Циганка гадала, що в морі втону.
Циганка гадала, що в морі втону.

Не слухай, Маруся, не слухай нікого,
Послухай, Маруся, мене одного.
Послухай Маруся мене одного.

Вони всі вирушають, руки подають,
І у першому вагоні Марусю везуть.
І у першому вагоні Марусю везуть.

Хотіла Маруся подивитись у вікно,
Схибнулась й упала у море не дно.
Схибнулась й упала у море не дно.

Дайте мені скрипку, дайте барабан,
Нехай я заграю, щоб розлився Дунай.
Нехай я заграю, щоб розлився Дунай.

Дайте мені коня, що в море пливе,
Нехай же я побачу, де Маруся живе.
Нехай же я побачу, де Маруся живе.

(Записано від Черниш Анастасії Микитівни, 1932 р. н.)

В неділю рано

В неділю рано
Зозуля кувала.
Мати сина
В солдати віддала:
– Іди, іди, сину,
Іди, не барись.
Через два годочки
Додому вернись.

Через два годочки
Прислав син листочка:

– Ой мамо-матусьо,
Чужа стороночка,
Якби, мамо, знала,
Яке мені горе,
То ти б переплила
Все синєє море
І бистрії річки.
Ой мамо-матусьо,
Пропав я навіки.

Якби, мамо, знала,
Яка мені біда,
То ти б передала
Горобчиком хліба.
Горобчиком хліба
Синицею – солі.
Ой мамо-матусьо,
В тяжкій я неволі.

(Записано від Кловак Павлини Іларіонівни, 15.04.1922 р. н.)

Наступала чорна хмара

Наступала чорна хмара,
А за нею сива.
Чи є в світі така друга,
Як я нещаслива?
Весь світ хожу,
Весь світ брожу.
Як місяць у крузі,
Чуже серце веселиться,
А моє все в тузі.
Розкопайте, хлопці, греблю,
Нехай вода ллється.
Занехаймо це кохання,

Нехай западеться.
Ой, як тяжко,
Ой, як важко
Греблю розкопати,
А ще тяжче,
А ще важче
Любов забувати.

(Записано від Кловак Павлини Іларіонівни, 15.04.1922 р. н.)

Чорна хмара наступила

Чорна хмара наступила,
А за нею сива.
Чи ж є такая друга,
Як я, нещаслива.
Чи ж є такая друга,
Як я, нещаслива.
Скажи мені, мати,
Де терен ламати.
Скажи, де є щастя,
Я піду шукати.
Скажи, де є щастя,
Я піду шукати.
Терен зелененький
Не треба ломати.
Само щастя прийде,
Не треба шукати.
Само щастя прийде,
Не треба шукати.
Десь ти ж мене, мати,
В купілі не купала,
Що ти щастя й долі
Мені не бажала.
Що ти щастя й долі

Мені не бажала.
Не раз тебе, доню,
В купілі купала.
Не раз лиха доля
В купіль заглядала.
Не раз лиха доля
В купіль заглядала.

(Записано від Черниш Анастасії Микитівни, 1932 р. н.)

Вітер віє

Вітер віє,
Вітер віє.
Ой вітер повіває,
Ой мати дочку
Про горе питає:
– Спитай, мати,
Сірого гусяти.
Сіре гуся та й на морі ночує,
Воно моє горе усе чує.
Перше горе – свекруха лихая.
Друге горе – дитина малая.
Іде милий
Та й у поле орати,
Бере з собою милу –
Воли поганяти.
Ой гей воли,
Воли половіє,
Пройшли мої літа,
Літа молодії.

(Записано від Кловак Павлини Іларіонівни, 15.04.1922 р. н.)

Сюди гора, туди гора

Сюди гора, туди гора,
Поміж тими горами
Сходила зоря.
А то не зоря,
То дівчина моя,
З новенькими відерцями
По воду йшла.
– Дівчино моя,
Напої коня
З кам'яної криниченьки,
З нового відра.
Кінь води не п'є,
Копитами б'є.
– Стережися дівчинонько,
Бо він тебе вб'є.
Ой хоч уб'є
То жалю не буде:
Є у мене менша сестра –
За тебе піде.
– Я з меньшою сестрою розпрощаюся,
А з тобою, моя мила, повінчаюся.

(Записано від Кловак Павлини Іларіонівни, 15.04.1922 р. н.)

Усі гори зеленіють

Усі гори зеленіють –
Одна гора тільки чорна,
Там сіяла бідна вдова.
Ой сіяла, волочила,
Слізоньками примочила.
Де взялася чорна хмара,
Та й упала зима біла.

– Голівонька моя бідна,
Де я буду зимувати,
Своїх діток годувати?
Ой, піду я до братика,
До братіка рідненького.
– Ой братику-соколоньку,
Прийми мене на зимоньку.
– Сестро моя, сестро рідна,
Як я буду приймати,
Як у тебе дітей багато?
Як я буду обідати,
То вишлю дітей з хати.
Ще братик не обідав,
Діти батька вже відвідали:
– Устань, тато, з ями,
Горе жити коло мами.
Устань, тато, з гробу.
Горе жити коло роду.
– Не устану, діти, з ями,
Жийте собі коло мами.
Не устану, діти з гробу,
Жийте собі коло роду.

(Записано від Кловак Павлини Іларіонівни, 15.04.1922 р. н.)

Як поїхав син Ванюша

Як поїхав син Ванюша
Та й на польську війну,
Та й зоставив Катерину
На хазяйстві саму.

В неї мати не рідненька,
А свекруха лихая.

Написала лист дрібненько
Та й у штаб подала:

«Здоров, здоров, син Ванюша,
Як живеш і як діла.
Твоя жінка Катерина
Та й розбалувана.

Твоя жінка Катерина
Та й розбалувана,
Твої коні воронії
Порозпродувала».

Як приїхав син Ванюша
Та й із польської війни,
«Вийди, вийди, Катерино,
Та й ворота відчини».

Вийшла, вийшла Катерина
Відчиняти ворота,
Забриніла шабля гостра,
З плеч головоньку зняла.

Подивився син Ванюша
Та й у стайні свої –
Стоять коні воронії
Порозчісувані.

Стоять коні воронії
Порозчісувані,
Брички його і коляски
Розмальовані.

(Записано від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Ой поїхав той Ванюша

Ой поїхав той Ванюша
Та й на войну,
Та покинув Катерину
На хазяйстві саму.
Та покинув Катерину
На хазяйстві саму.

Її ненька не рідненька
Проклятая була,
Написала лист дрібненький
Та й у полк подала.
Написала лист дрібненький
Та й у полк подала.

Написала лист дрібненький
Та й у полк подала,
Твоя жінка Катерина
Все хазяйство провела.
Твоя жінка Катерина
Все хазяйство провела.

Як приїхав той Ванюша
Та й із тої войни,
Вийшла з хати Катерина
Одчиняє ворота.

Вийшла з хати Катерина
Одчиняє ворота.
Заболіло Ваню серце,
Затрусилася рука,
Заблищала шабля гостра,

Покотилась голова.
Заблищала шабля гостра,
Покотилась голова.

Покотилась головонька
По зеленій траві,
Полилася кров червона
По білому рукаві.
Полилася кров червона
По білому рукаві.

(Записано від Черниш Анастасії Микитівни, 1932 р. н.)

Стрілися у полі, руку подала

Стрілися у полі, руку подала,
Чорною бровою стиха повела,
Ніжно посміхнулась, скрилася в житах.
Хусточка майнула, наче білий птах.
Я узяв бригаду гарних косарів,
Хвилею покосів поле перебрів.
А вона збирала росяні снопи,
Колосок зривала з кожної копи.
А вона збирала росяні снопи,
Колосок зривала з кожної копи.
Як ішла додому в житньому вінку,
Радо всі вітали дівчину швидку.
А вона збирала росяні снопи,
Колосок зривала з кожної копи.
А вона збирала росяні снопи,
Колосок зривала з кожної копи.
Утекла би в полі та кругом стерня,
Утекла б та серце дівчину спиня.
І чого тікати, як зійшлись путі,
Як любов єднає щастя у житті.

І чого тікати, як зійшлись путі,
Як любов єднає щастя у житті.
(Записано від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Стрілася на полі, руку подала

Стрілася на полі, руку подала,
Ніжною бровою стиха повела.
Ніжно усміхнулась, зникла у житах
Наче птах червоний…

Хвилею покосів поле перебрів,
А вона в'язала росяні снопи,
Колосок зривала з кожної копи.
А вона в'язала росяні снопи,
Колосок зривала з кожної копи.

Як пішла додому в житньому вінку,
Радо всі встрічали дівчину швидку.
І лиш у мене серце билось гаряч**е,**
Думав чорноока знову утече.
І лиш у мене серце билось гаряч**е,**
Думав чорноока знову утече.

Утекла б, та в полі вже кругом стерня,
Утекла б, та серце дівчину спиня.
І чого тікати, як зійшлись путі,
Як любов єднає щастя у житті.
І чого тікати, як зійшлись путі,
Як любов єднає щастя у житті.
(Записано від Луценко Марії Тимофіївни, 24.02.1933 р. н.)

Летіла зозуля та й в гай залетіла

Летіла зозуля та й в гай залетіла,
На дереві сіла
Та й стала гукати, кувати.
Десь мого, мого милого
Цей день не видати.
Піду я його по гаю шукати.
Піду у лісочок,
Прикрию слідочок,
Щоб його другії
Та й не взлюбили,
Щоб його слідочка
Птахи не взбродили.
(Записано від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Ой у гаї зелененькім

Ой у гаї зелененькім,
Ой у гаї зелененькім
Брала вдова льон дрібненький.

Брала вона, вибирала,
Брала вона, вибирала,
Тонкий голос подавала,
Тонкий голос подавала.

Там Василько сіно косить,
Там Василько сіно косить,
Тонкий голос переносить,
Тонкий голос переносить.

Дозволь, мамо, вдову брати,
Дозволь, мамо, вдову брати,

Вона буде шанувати,
Вона буде шанувати.

Не дозволю вдову брати,
Не дозволю вдову брати,
Вона вміє чарувати,
Вона вміє чарувати.

Зчарувала мужа свого,
Зчарувала мужа свого,
Ще й зчарує сина мого,
Ще й зчарує сина мого.

(Записано влітку 2001 р. від Гребенюк Олени Яківни, 1931 р. н.)

Якось ранньою порою

Якось ранньою порою,
Хлопець гарний проїжджав,
Довго мною любувався,
А тоді з собою взяв.
Довго мною любувався,
А тоді з собою взяв.

Обіцяв, мене, калину,
Посадить в своїм саду,
Не довіз додому, кинув,

Думав, що я пропаду,
Не довіз додому, кинув,
Думав, що я пропаду.

Я за землю ухопилась,
Стала собі проростать.
І назавжди залишилась

Одинокою стоять.
І назавжди залишилась
Одинокою стоять.

Трактористи поле оруть,
Пісню дзвінку співають,
Тонких гілок не ламають,

Цвіт мій білий бережуть.
Тонких гілок не ламають,
Цвіт мій білий бережуть.

(Записано влітку 2001 р. від Гребенюк Олени Яківни, 1931 р. н.)

Ой у полі дівчинонька

Ой у полі дівчинонька
Стала жито жати,
Їхав козак з України
Мусив шапку зняти.
Мусив шапку зняти,
Добрий день сказати,
«Помагай тобі дівчино
Цеє жито жати!».
А дівчина стала,
Йому відказала,
Вона йому відказала,
Серденьком назвала.
А вже тая слава
По всім селі стала,
Що дівчина козаченька
Серденьком назвала.
Що дівчина козаченька
Серденьком назвала.

А вже ж тая слава
По всім городочку,
Що дівчина козакові
Вишила сорочку.
А вже тая слава.
По всім селі стала,
Що дівчина з козаченьком
На рушничок стала.
Що дівчина з козаченьком
На рушничок стала.
(Записано від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Горіхове сіделечко

Горіхове сіделечко,
Коник вороненький,
Ой виїжджає з України
Козак молоденький.
(Записано від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Де ти вчора був

«Де ти вчора був,
Сьогодні нема.
Мабуть серденя
Забув за мене.
Мабуть серденя
Забув за мене».
«Я ще й не забув,
Забуть думаю.
На двадцять п’ять літ
В солдати піду.
На двадцять п’ять літ
В солдати піду,

З солдатів прийду
Женитись буду.
Візьму дівчину малоліточку.
Візьму дівчину малоліточку.
Візьму дівчину малоліточку,
Приб'ю на стіні,
Де спати мені.
Приб'ю на стіні,
Де спати мені.
Приб'ю на стіні,
Де спати мені.
Стану-подивлюсь
Та й розвеселюсь.
Стану-подивлюсь
Та й розвеселюсь».

(Записано від Кловак Павлини Іларіонівни, 15.04.1922 р. н.)

Летить галка через балку

Летить галка через балку,
Літаючи кряче.
Молоденька дівчинонька
Ходить гаєм, плаче.
Не пускає її мати
Вранці до криниці.
Ні жита жать, ні льону брать,
Ні на вечорниці.
Раз ізвечора пізненько,
Як мати заснула,
Вийшла слухать соловейка,
Бо зроду не чула.
Вийшла, стала під вербою
Та й дивлюся в воду.
Тяжко, мамо, тяжко, мамо,

Нащо дала вроду.
Нащо брови змалювала,
Карі очі дала,
Усе дала, усе дала.
Долі ж дать не хочеш.
Ой візьму ж я відеречко,
Стану під вербою,
Може, прийде ж моя доля
Звечора до мене.

(Записано від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Ой дівчина по гриби ходила

Ой дівчина по гриби ходила,
В зеленому гаю заблудила.
Приблудила к зеленому дубу:
«Аж тут же я ночувати буду.
Я ж думала, що дуб зелененький.
Аж то стояв козак молоденький.
Ой козаче, козаче гультяю,
Виведь мене на дорогу з гаю».
«Ой якби ж ти дорожки питала,
То ти б мене гультяєм не звала».
А сказала б: «Козаче-соколе,
Виведь мене з зеленого бору.
Виведь мене з зеленого бору
Та й приведи до самого двору».
Ой у полі буйний вітер віє,
А там козак пшениченьку сіє
Сіяв, сіяв, не досіяв кільця,
Оглянувся – несе дівка хлопця.
«Ой козаче, на ж тобі дитину,
Як не візьмеш – на ріллі покину».
«Нащо ж будеш на ріллю кидати,

Як я його батько, а ти його мати.
Як я батько, а ти мати,
Та й будемо сина колихати».
(Записано від Луценко Марії Тимонівни, 24.02.1933 р. н.)

Котився камінь понад воду

Котився камінь понад воду
Та й нечаєнно в воду впав,
Ой оженився мій миленький
Та й не покращу мене взяв.
Кому весела ж моя розлука.
Кому веселе життя моє,
На мому серці печаль і скука,
Пропала молодість моя.
Ой мамо, мамо, що зі мною,
Що я палаю, мов у вогні.
Я бачу милого з другою,
Сама палаю, мов у вогні.
Ой мамо, мамо, люди кажуть,
Що я сухотами больна.
Ой ніхто ж цього та й не знає
Любов-сухотонька моя.
(Записано від Нижник Ніни Адамівни, 1936 р. н.)

Спився козак, спився

Спився козак, спився,
Спився й розгулявся,
Його кінь вороний
Та й у стайні застоявся.
А дівчина Галя
Козака любила,
Взяла коня в руки

Та й по стайні поводила.
Водила, водила,
Взяла осідлала.
Шовкове повіддя
Козакові в руки дала.
На ж тобі, козаче,
Це повіддя в руки.
Не роби між нами.
Межи нами та й розлуки.
(Записано від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Суха береза

Суха береза
В печі палала,
Свекруха лиха
Вогонь залила,
Щоб я молода
Не вечеряла.
Без вечероньки
Спатоньки лягла,
Заснула я сон –
Та й місяць зійшов.
Заснула другий –
Та й милий прийшов.
«Чи ти, мила, спиш,
Чи ти так лежиш,
Чом ти до мене
Та й не говориш?».

Тільки так лежу.
Про своє життя
Думку думаю.
(Записано від Кловак Павлини Іларіонівни, 15.04.1922 р. н.)

Кувала зозуля

Кувала зозуля
В неділю раненько.
Кувала зозуля
Та ще й жалібненько.
А то ж не зозуля,
А рідная мати.
Котра виряджала
Сина у солдати.
«Іди, іди, синку,
Іди, не барися,
Через два годочки
Додому вернися».
Побув син годочок
Та й пише листочок:
«Ой мамо, мамусю.
Чужа сторононька,
Як би ж ти, мамо, знала,
Яка мені біда,
То ти б передала
Горобчиком хліба.
Горобчиком хліба,
Синичкою сала
Як би ж ти, мамо, знала,
В якій я неволі».

(Записано від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Ой люди, люди скупенькі

Ой люди, люди скупенькі,
Полишали вулички вузенькі.
Ні проїхати, ні пройти,

Ні сивого коняченька провести.
А ми проїдем і пройдем,
І сивого коника проведем.
(Записано від Нижник Ніни Адамівни, 1936 р. н.)

Вітер по полю гуляє

Вітер по полю гуляє,
Стелиться в полі туман,
Колись гуляв з дівчиною
В темному гаю козак.
Гуляли вони, гуляли.
До них циганка прийшла:
«Дай мені, дівчино, руку,
Правду скажу тобі я.
Дай мені, дівчино, лєнту,
Хоч голубу, хоч яку,
Милий тебе покидає,
Бо він кохає другу».
«А я циганкам не вірю,
Милий кохає мене.
Він пригорне, приголубить,
Ще й поцілує мене.
Він пригорне, приголубить,
Ще й поцілує мене.
Вийди, циганко, із гаю,
Щоб я не бачила тебе
А я циганкам не вірю,
Милий кохає мене.
Вийди циганко із гаю,
Щоб я не бачила тебе».
Циганка з гаю не вийшла,
Сіла в гаю на краю,
Чує, як плаче дівчина

В темнім зеленім гаю.
Козаче, невірний козаче.
Нащо ж ти зрадив дівча,
Бідна ж вона сиротина,
Батька і неньки нема.

(Записано від Кловак Павлини Іларіонівни, 15.04.1922 р. н.)

А я собі Ганнуся звуся

А я собі Ганнуся звуся
А я собі Ганнуся звуся
А я собі Ганнуся звуся.
А з своїм милим сварюся,
Що він ходить та й по вечорницях,
Що він ходить та й по вечорницях,
Що він ходить та й по вечорницях.
Ще й по інших молодицях.
Ой піду я до сусід питати,
Ой піду я до сусід питати,
Ой піду я до сусід питати,
Чим я маю милого лякати.
Переверни кожушину догори,
Переверни кожушину догори,
Переверни кожушину догори,
Ще й на руки рукавиці наложи.
Як я встала вверх ногами,
Як я встала вверх ногами,
Як я встала вверх ногами,
А він втік аж на піч до мами.

Мамо, мамо, що це в хаті за біда,
Мамо, мамо, що це в хаті за біда,
Мамо, мамо, що це в хаті за біда,
Що вилазить з-під перини, як вівця.

Як ти будеш по других ходити,
Буде вівця щодня вилазити.
Як ти будеш по других ходити,
Буде вівця щодня вилазити.
(Записано від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Ой розцвіла рожа край вікна

Ой розцвіла рожа край вікна,
Ой мала мужа, ой мужа мала,
Ой мала мужа пияка.
Нічого не робить, тільки п'є,
Прийде додому, додому прийде,
А прийде додому, жінку б'є.
Не бий мене, муже, не карай.
Не бий мене, муже, не карай.
Покину тобі ще й дрібненькі дітки,
А сама поїду за Дунай.
Ой як я на лодку сідала,
Правою рукою, біленьким
платочком махала.
Ой вернися, жінко, додому,
Не буду бити, буду жаліти,
Бо горе жити самому.
Ой як я вернулась додому:
Горшки побиті, ложки не миті,
А діточки плачуть, їсти хтять.
(Записано від Луценко Марії Тимонівни, 24.02.1933 р. н.)

Зеленеє жито, зелене

Зеленеє жито, зелене,
Хорошії гості у мене.
Зеленеє жито женці жнуть,
Хорошії гості мене ждуть.

Зеленеє жито, зелене,
Хорошії гості у мене.
Зеленеє жито за селом,
Хорошії гості за столом.

Зеленеє жито, зелене,
Хорошії гості у мене.
Зеленеє жито у межі,
Хорошії гості для душі.
(Записано від Нижник Ніни Адамівни, 1936 р. н.)

Вечір надворі

Вечір надворі, ніч наступає,
Вийди, дівчино, серце бажає!
Чистеє небо зіроньки вкрили,
Вийди, дівчино, до мене, мила.

Дай подивитись в яснії очі,
Стан твій обняти гнучкий дівочий,
Глянути в личко біле, чудове,
На коси довгі, на чорні брови.
(Записано влітку 2001 р. від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Ой у зеленому гаю

Ой у зеленому гаю,
Там соловейко щебетав.
Додому я просилася,
А він мене все не пускав.
Додому я просилася,
А він мене все не пускав.

Ой милий мій, а я твоя,
Уже давно зійшла зоря,
Проснеться матінка моя,
Буде питать, де була я.
Проснеться матінка моя,
Буде питать, де була я.

А ти їй дай такий ответ:
Яка чудова майська ніч.
Весна іде, красу несе,
А в тій красі радіє все.
Весна іде, красу несе,
А в тій красі радіє все.

Мамцю моя, ти вже стара,
А я красива й молода.
Я хочу жити, я люблю,
Мамо, не лай доню свою.
Я хочу жити, я люблю,
Мамо, не лай доню свою.

(Записано від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

Дощик накрапає, на камені слизько

Дощик накрапає, на камені слизько,
Гей, добре тому, тому добре,
Що й кохання близько.
Близько воно, близько
Та ще й недалечко,
Гей, через сад зелененький,
Через озеречко.
Я сад вирубаю, греблю розкопаю.
Гей, я твоє кохання далеко впізнаю.

Коник вороненький, мальована бричка.
Гей, люблять мене хлопці, що я невеличка.
Що я невеличка й років небагато,
Гей, в мене кавалерів
Щодня повна хата.
(Записано від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Під яблунею, під солодкою

Під яблунею, під солодкою.
Там сидів голуб із голубкою.
Вилетів яструб з чорної хмари,
Розбив, розлучив голубків з пари.
Голуба вбив, голубку лишив
Та взяв голубку собі за любку,
Дав її їсти яру пшеницю,
Дав її пити бистру водицю.
Дав її їсти, дав її пити:
«Чого, голубко, не їсиш, не п'єш,
Під цю яблуньку все плакати йдеш?».
«Як мені їсти, як мені пити,
Нема голуба, нема з ким жити».
«Біжи, голубко, в чистеє поле,
Там є голуби сімдесят двоє.
Там є й рябенькі, там є й біленькі,
Там є й такії, як твій миленький».
«Я вже й ходила, я й вибирала –
Нема такого, як я кохала».
(Записано від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

Ой у лісі на канаві

Ой у лісі на канаві
Кучерявий дуб стояв.

Під тим дубом кучерявим
Ваня з Галею стояв.
Галя косу розчесала,
Білу лєнту заплела,
На грудь Вані похилилась,
Гірко плакать почала.
«Не плач, Галю, не плач, Галю,
Не плач, квіточко моя.
Відслужуся, повернуся.
Візьму заміж за себе».
(Записано від Кловак Павлини Іларіонівни, 15.04.1922 р. н.)

Ой у полі дві тополі

Ой у полі дві тополі,
Одна одну перехитує,
А в козака дві дівчини,
Одна одну перепитує:
«Сестро ж моя, сестро-голубонько,
Чи ти бачила Мого миленького?».
«Я бачила, ще й виділа,
Ще й трошечки з ним постояла.
А він чекав, часто питав,
Тебе питав, чого вчора не виходила».
(Записано від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Летить галка через балку

Летить галка через балку,
Літаючи, кряче.
Молодая дівчинонька ходе гаєм, плаче,
Молодая дівчинонька ходе гаєм, плаче.
Не пускає мене мати до броду по воду
Вранці до криниці.

А вже козак іде додому і на вечорниці,
А вже козак іде додому і на вечорниці.
Пусти ж мене, моя мати,
До броду по воду.
Нехай же я подивлюся, яка в мене врода
Як я стала над водою,
Та й дивлюсь на воду
Нащо, мамо, нащо, мамо, дала мені вроду,
Нащо ж личко маю миле,
Нащо брови дала.
І все дала, і все дала,
А щастя не дала.

(Записано від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

Ой видно село

Ой видно село широке.
Село під горою іде, іде.
Ой там ідуть наші січові стрільці до бою.
Військо крізь широке поле
Хлопці бо-то хлопці, як соколи
Ха-ха, ха-ха, ха-ха-ха-ха-ха-ха.
Гей, дівчино-рибчино, чорнобривко моя,
Вийди, вийди, вийди, вийди
Чим скоріше до вікна,
Хлопці бо-то, хлопці, як соколи.

(Записано від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

Казав мені батько

Казав мені батько:
«Женися, небоже,
Та не сватай в багача,
Борони тебе, Боже!»

Але сватай бідну,
В одній опанчинці,
Щоби була люба, мила
Всій нашій родинці!»

(Записано влітку 2001 р. від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

На городі верба рясна

На городі верба рясна,
На городі верба рясна,
Там стояла дівка красна.

Хорошая та вродлива,
Хорошая та вродлива,
Її доля нещаслива.

Її доля нещаслива,
Її доля нещаслива, –
Нема того, що любила.

Нема його та й не буде,
Нема його та й не буде, –
Розраяли вражі люди.

Розраяли, розсудили,
Розраяли, розсудили,
Щоб ми в парі не ходили.

А ми в парі ходить будем,
А ми в парі ходить будем,
Як любились, так і будем!

(Записано від Луценко Марії Тимонівни, 24.02.1933 р. н.)

Копав, копав криниченьку

Копав, копав криниченьку
Неділеньку-дві,
Любив козак дівчиноньку
Людям − не собі!

Ой, жаль-жаль
Мені буде –
Візьмуть її люди,
Візьмуть її люди −
Моя не буде!
Ой, жаль-жаль!

А вже з тої криниченьки
Орли воду п’ють,
А вже мою дівчиноньку
До шлюбу ведуть.

Ой, жаль-жаль
Мені буде –
Візьмуть її люди,
Візьмуть її люди −
Моя не буде!
Ой, жаль-жаль!

Один веде за рученьку,
Другий – за рукав.
Третій стоїть, гірко плаче –
Любив, та не взяв!

(Записано влітку 2001 р. від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Через річеньку через болото

Через річеньку, через болото
Подай рученьку, моє золото,
Подай рученьку, моє золото.
Ой гай, гай, гай, гаю зелененький,
Чом я тебе полюбила,
Бо ти молоденький.

Очерет, осока, чорні брови в козака.
Мене мати родила, щоб дівчина любила.

Ой боже, боже
В кого брат вродився
Йшов через річеньку та й не вмивався.
Жито мати, жито мати, жито колосочки.
Щоб дівчину не любити за її чорні очки.

Очерет, осока, чорні брови в козака.
Мене мати родила, щоб дівчина любила.

Та чи вернуся
Може я дівчині подобаюся
Жито мати, жито мати, жито, як пшениця,
Щоб дівчину не любити, вона чепуриться.

Очерет, осока, чорні брови в козака.
Мене мати родила, щоб дівчина любила.

(Записано від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

Казав мені батько

Казав мені батько, щоб я оженився,
По дівках не ходив, та й не чепурився,
По дівках не ходив, та й не чепурився.
А я козак добрий, та й не волочився.
Де горілку п'ю, там я заночую,
А де молодичка, ночую дві нічки,
А де молодичка, ночую дві нічки.
(Записано від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

Кума, моя кума

Кума моя, кума моя,
Впала з вишні.
Позич мені чоловіка хоч на три дні.
Не позичу чоловіка, не позичу
Бо я його за день-два та й не прикличу.
Не покличу чоловіка, бо не хочу,
Бо я свого чоловіка розволочу.
Я б тобі позичила плуга, борони.
Чоловіка не позичу, боже борони.
Я б тобі позичила жита, решета,
Чоловіка не позичу, бо я сирота.
(Записано від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

І головка болить, і до корчми кортить

І головка болить, і до корчми кортить,
Ой сам ти не п'єш, сам мене ждеш,
Сам кум випиваєш і за мене вспоминаєш,
Що за новина, що куми нема.
(Записано від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

Моя жінка не п’яниця

Моя жінка не п’яниця,
Ніби з ніг ще не валиться.
Зашуміло в голові.
Я знайшов її в рові,
Я знайшов її в рові.

Втерлась рукавом,
Та й додому ровом,
Та й додому ровом.
Діти мами не впізнали,
Ой, щось, мамо, страшні стали.
А чоловік здивувався,
Ніби дідька він злякався.

(Записано від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

Чи я, мамо, доріс, чи я, мамо, переріс

Чи я, мамо, доріс,
Чи я, мамо, переріс.
Чи не рублена хата,
Що не люблять дівчата,
Чи не рублена хата.
Що не люблять дівчата.

А ти синку доріс,
а ти синку переріс.
В тебе рублена хата,
Та не люблять дівчата.
В тебе рублена хата,
Та не люблять дівчата.

В тебе ніс, як у баби,
В тебе очі, як у жаби,
Руки, ноги, як у рака,
Сам рудий, як собака,
Як на тебе подивиться
То ти й чорту не годишся,
Як на тебе подивиться
То ти й чорту не годишся.

Який є, таку здибав,
Таку собі жінку взяв,
Бо такую сподобав,
Що не вміє робити,
Бо такую сподобав,
Що не вміє робити.

Ні в хаті, ні на дворі,
Ні в сінях, ні в коморі.
Ой як жінка, треба знати,
Треба рано вставати,
Треба пізно лягати.

Ой рано вставала,
Пізно лягала,
Діжку замісила.
Поки діжку місила,
Свиня двері прокусила.

Поки двері залатала,
Свиня тісто похватала,
Кури хату замітають,
Хлопці в вікна заглядають
Не дивіться, нема за що,
Хоч і гарна та ледащо,

Не дивіться, нема за що,
Хоч і гарна та ледащо.
(Записано від Кловак Павлини Іларіонівни, 15.04.1922 р. н.)

Насіяла конопель, кури передерли

Насіяла конопель, кури передерли,
Заколола кабана, хлопці пережерли,
Заколола кабана, хлопці пережерли.
Заколола кабана, чотири кілограми,
А до мене хлопці ходять,
А до мене хлопці ходять.
Якщо мене хлопці люблять,
То я гарна молода,
То я гарна молода.
(Записано від Кловак Павлини Іларіонівни, 15.04.1922 р. н.)

Ой чарочко повна

Ой чарочко повна, горілочка добра.
Якби ще хто попросив, як дівчина здобна,
Якби ще хто попросив, як дівчина здобна.
І здається не п'ється, і здається не лл'ється
І запити це я, погуляти тоже я,
А робити не бажаю, бо болить голова.
Болить в мене голова, болить ще й нога
І все тіло затремтіло, бо горілочки захтіло,
І все тіло затремтіло, бо горілочки захтіло.
(Записано від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

Ой я молоденька

Ой чарочко, чарочко, ой медовая,
А хто ж тебе пить буде, ой молодая

Ой хто ж тебе пить буде,
Ой хто ж тебе пить буде.
А мого миленького дома немає.
Ой поїхав мій миленький, ой на торжок,
А я молодесенька, ой як цвіточок.
Лягла там під вишенькою,
Лягла там під вишенькою.
Як приїхав мій миленький, та не чула.
(Записано від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

Ой мій милий

А мій милий у-на, у-на
Та в коморі буде грати
Та піду я муку брати,
А він мені буде грати,
Та піду я муку брати,
А він мені буде грати.

Ой дуда, моє дуда,
А я молода туда-туда.
Навкруг себе та в долоні

Пішла муза по коморі,
Навкруг себе та в долоні
Пішла муза по коморі.
(Записано від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

Ой дівчино, куди йдеш

Ой дівчино, куди йдеш
Ой дівчино, куди йдеш.
Скажи мені правдоньку, де живеш?

Скажи мені правдоньку, де живеш?
А я живу край води,
А я живу край води,
Поставила хаточку з лободи,
Поставила хаточку з лободи.
З отакого дерева очерети,
З отакого дерева очерети.
Ой, дівчино, чия ти?
Ой, дівчино, чия ти?
Чи вийдеш на вулицю гуляти?
Чи вийдеш на вулицю гуляти?
Ой, не питай, чия я,
Ой, не питай, чия я,
Як вийдеш ти, серденько, вийду я,
Як вийдеш ти, серденько, вийду я.
Ой дівчино, відчини,
Ой дівчино, відчини,
Буду тебе сватати восени,
Буду тебе сватати восени.
Ой не буду відчинять,
Ой не буду відчинять,
Бо ти схочеш ніченьку жартувать,
Бо ти схочеш ніченьку жартувать.
Ой, не буду, не буду,
Ой, не буду, не буду,
Пожартую трішечки та й піду,
Пожартую трішечки та й піду.
Жартували під вікном,
Жартували під вікном,
Поки не розвиднілось,
Поки не розвиднілось.

Жартували уночі,
Жартували уночі,
Поки не розвиднілося на печі,
Поки не розвиднілося на печі.

(Записано від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

Ні, мамо, не можна нелюба любити

Ні, мамо, не можна нелюба любити.
Ні, так маю долю із нею жити.
Ой тяжко, ой важко з ним рік розмовляти,
Лучше буду, мамо, в сирій землі лежати.
Подивися, доню, яка я стара,
Мені вже в могилу лягати пора, що будеш робити?
Остануся дома, навік сиротою.
Ой мамо, голубка, не плач, не ридай,
Оці рушники вишивай,
Нехай за нелюбом свій вік я втрачу.
Ой там на могилі хрест Божий стоїть
Візьми мене, матір, на той світ
Ой Боже, мій Боже, що ж я наробила,
Дочку свою рідну із світу згубила.

(Записано від Луценко Марії Тимонівни, 24.02.1933 р. н.)

Сусід женився

Сусід женився.
Як у прийми пристав
І скільки там нажився.
Він шукав собі таку:
Красиву і багату,
Щоб вдовою не була
І мала свою хату.
Щоб ще була піоніна,

Балалайка, мандоліна,
І гітара, скрипка, бас,
А в закуску – кислий квас.
Получає гроші він,
Жінка забирає,
Ховає собі в карман,
Його ніжно привітає.
А раз получку получив він,
Пропив половину.
Бере жінка кочергу,
Хрестить бідну спину.
«Пожди, жінко, що ти робиш?
От сміються люди».
Не вспів він це ще сказати –
Вилетіли зуби.
Оце ж тобі, приймаче,
Піоніна, балалайка, мандоліна
І гітара, скрипка, бас,
А в закуску кислий квас.
Отакі, друзья, оті прийми вдались.
Не совітуйте синам, щоб за ними гнались.

(Записано від Нижник Ніни Адамівни, 26.05.1936 р. н.)

Кину, кину кирпичину на широку лінію

Кину, кину кирпичину на широку лінію.
Казав милий: перепише на свою фамілію.
А кирпичина не така,
За нього замуж не вийду
За такого дурака.

(Записано від Нижник Ніни Адамівни, 26.05.1936 р. н.)

Не шукайте Америки

Діду, я в Америку поїду,
З Америки у Корею,
А ти сиди, дуралєю.
З Америки у Корею,
А ти сиди, дуралєю.

Сиди, бабо, не казися,
Маєш діда, то держися.
Вари, діду, вареники
І не шукай Америки.
Вари, діду, вареники
І не шукай Америки.

Баба діда не слухала,
Склала торбу й поїхала.
Доїхала до Гребінки –
Осталася без ботінки.
Доїхала до Гребінки –
Осталася без ботінки.

Доїхала до границі –
Осталася без спідниці.
Доїхала до Києва –
Із торби все виїла.
Доїхала до Києва –
Із торби все виїла.

Туди-сюди повернулась,
І додому повернулась.
Туди сюди повернулась,
І додому повернулась.

Отож, баби, не казіться,
Маєте дідів – держіться.
Варіть дідам вареники
І не шукайте Америки.
Варіть дідам вареники
І не шукайте Америки.
(Записано від Луценко Марії Тимофіївни, 24.02.1933 р. н.)

Стоїть дуб зелений

Стоїть дуб зелений.
Шумить він гіллями,
Шумить він гіллями, гуде
Козаче, соколе, скажи,
Що робити, коли болить серце моє?

Козаче, соколе, скажи,
Що робити, коли болить серце моє?
Ти любиш другого,
З другою ти ходиш,
З другою ти жити будеш,
А я піду з горя втоплюся
У криниці, з которої воду ти п'єш.

А я піду з горя втоплюся
У криниці, з которої воду ти п'єш.
А я піду з горя втоплюся
У криниці, з которої воду ти п'єш.
Ти прийдеш, проклятий, коня напувати
І труп мого тіла найдеш.

Ти прийдеш, проклятий, коня напувати
І труп мого тіла найдеш.
А в неділю рано

Усі дзвони дзвонять –
Козака до шлюбу ведуть.
Молоду дівчину кладуть в домовину
І тіло на цвинтар везуть.

Молоду дівчину кладуть в домовину
І тіло на цвинтар везуть.
Молоду дівчину кладуть в домовину,
А мати її голосить:
«Ой, донечко, мила моя, нещаслива,
Що буду без тебе робить?».

«Ой, донечко, мила моя, нещаслива,
Що буду без тебе робить?».
Прийшов на кладбище,
А там цвітуть рози,
І там моя мила лежить.

Устань моя, мила, устань, чорнобрива,
Я більш так не буду робить.
Устань моя, мила, устань, чорнобрива,
Я більш так не буду робить.

А рози всміхнулись,
Козаку сказали:
«Вона вже тепер не твоя,
Узяв ти другую, живи ти із нею,
Її вже прийняла земля.
«Узяв ти другую, живи ти із нею,
Її вже прийняла земля».

(Записано від Луценко Марії Тимофіївни, 24.02.1933 р. н.)

Сивая голубка

Вечір, а вже нераненько,
Пішов би я до дівчини,
бо болить серденько.
Пішов би я до дівчини,
бо болить серденько.

Як приходю до віконця,
«Добрий вечір, серце!
Убий жінку перше».
Ой як її убивати.
Убий жінку перше».
Ой як її убивати.

Ой, як її убивати,
Вона – сива юдка.
Вона буде проситися,
Сивая голубка.
Вона буде проситися,
Сивая голубка.

Ой, не вважай, козаченько,
На її просьбоньку.
Візьми косу у лавоньку,
Відріж головоньку.
Візьми косу у лавоньку,
Відріж головоньку.

Як прийшов він додомоньку,
Став ножа гострити.
Та як стала проситись
Його жінка – сива юдка.

Та як стала проситись
Його жінка – сива юдка.

Та й стала просити.
Пожди, милий, чорнобривий,
Хоч час, хоч годину,
Нехай же я погодую
Маленьку дитину.
Нехай же я погодую
Маленьку дитину.

Тоді будеш, моя мила,
дитя годувати,
Як я піду до Дунаю
ножа полоскати.
Як я піду до Дунаю
ножа полоскати.

Як пішов він до Дунаю
ножа полоскати,
А сусіди, добрі люди,
дали ненці знати.
А сусіди, добрі люди,
дали ненці знати.

Кидай, ненько старенька,
біле шмаття прати,
Та йди свою рідну дочку
на смерть виражати.
Та йди свою рідну дочку
на смерть виражати.

Доню ж моя ріднесенька,
Що ж ти наробила?

Ой що твоя кров червона
Дунай закрасила.
Ой що твоя кров червона
Дунай закрасила.

Мати моя старесенька,
Я не наробила,
Раз з другою покохався
То я щоб не жила.
Раз з другою покохався
То я щоб не жила.
(Записано від Луценко Марії Тимофіївни, 24.02.1933 р. н.)

Ой у вишневому саду

Ой у вишневому саду,
Там соловейко щебетав.
Додому я просилася,
А ти мене все не пускав.

О, милий мій, а я твоя,
Зійшла вечірняя зоря,
Проснеться матінка моя,
буде питать, де була я?

А ти ж їй дай такий отвіт,
Яка чудова майська ніч.
Весна іде, красу несе,
а в тій красі радіє все.

Мамо моя, ти вже стара,
А я весела й молода
Я жити хочу, я люблю,
Мамо, не лай, доню свою.
(Записано від Луценко Марії Тимофіївни, 24.02.1933 р. н.)

Зелене листя, білі каштани

Зелене листя, білі каштани,
Зелене листя, білі каштани,
Зелене листя, білі каштани.
Ой як же сумно, ой як же важко,
Ой як же сумно, ой як же важко,
Ой як же сумно, ой як же важко,
Любила хлопця – забути тяжко.

Любила хлопця півтора року,
Любила хлопця півтора року,
Любила хлопця півтора року,
Поки не взнали вороги збоку.
А як узнали причарували,
А як узнали причарували,
А як узнали причарували,
Щоб тії люди щастя не мали.

(Записано від Луценко Марії Тимофіївни, 24.02.1933 р. н.)

Лєтом полька

Лєтом полька, лєтом полька,
А зимой гопак.
Що ми діти, будем їсти,
Як не стане кабака?
Що ми діти, будем їсти,
Як не стане кабака?

Наші бабка старенькі,
На головку слабенькі,
Боженьки, поди жнуть.

Горілочку добре п’ють.
Боженьки, поди жнуть.
Голілочку добре п’ють.
(Записано від Луценко Марії Тимофіївни, 24.02.1933 р. н.)

Під вишньою, під черешньою

Під вишньою, під черешньою
Я з милим стояла.
І з тих пор я сумна стала,
Як з милим розсталась.
Ой, і з тих пор я сумна стала,
Як з милим розсталась.

Іде милий... сідає в машину.
А дівчині отвічає: «Я тебе покину».
Ой, а дівчині отвічає: «Я тебе покину».

Як ти мене покидаєш,
Подаруй колечко.
Як згадаю чорнявого – заболить сердечко.
Ой, як згадаю чорнявого – заболить сердечко.

Тече річка невеличка поміж осокою,
Взяла дівка нові відра, пішла за водою.
Ой, взяла дівка нові відра, пішла за водою.

Іще води не набрала, стала постояла,
Як згадала про милого, та й у воду впала.
Ой, як згадала про милого, та й у воду впала.

Біжать люди рятувати, та й кричать: «Рятуйте»,
А дівчина отвічає: “За мной не жалкуйте”.
Ой, а дівчина отвічає: “За мной не жалкуйте”.

Було тоді жалкувати, як була живая,
А тепер зустрічай, могила сирая.
Ой, а тепер зустрічай, могила сирая.

Іде козак... Питається роду:
«Ой чи жива та дівчина, що упала в воду?».
Ой, ой, чи жива та дівчина, що упала в воду?

Ой, нежива та дівчина
І не буде жива.
Стикається поміж люди бідна сиротина,
Ой, стикається поміж люди бідна сиротина.

Узяв сина на рученьки, став його питати:
«Скажи, скажи, мій синочку, а де ж твоя мати?».
Ой, скажи, скажи, мій синочку, а де ж твоя мати?

А я матері не знаю, бо я – сиротина.
Кажуть люди, що прийняла сирая могила.
Ой, кажуть люди, що прийняла сирая могила.

Нема кому говорити, й нема, що казати,
Пізнав батько свого сина, та й не хоче брати.
Ой, пізнав батько свого сина, та й не хоче брати.
(Записано від Луценко Марії Тимофіївни, 24.02.1933 р. н.)

Жито над криницею

Жито над криницею,
Полину до батенька я орлицею,
Полину до батенька я орлицею.

Полину до батенька у вишневий сад,
На солодкій яблуні сяду спочивать,
На солодкій яблуні сяду спочивать.

На солодкій яблуні сяду спочивать
Чи не вийде матінка рано воду брать,
Чи не вийде матінка рано воду брать.

Ой, як вийшла матінка рано воду брать,
Та й стала зозуленька жадібно кувать.
Та й стала зозуленька жадібно кувать.

Не набрала водиці, набрала сніжок,
Вийшла у світлоньку, будить невісток.
Вийшла у світлоньку, будить невісток,

Вставайте, невісточки, поважайтеся.
На солодку яблуньку подивляйтеся.
На солодку яблуньку подивляйтеся.

Бо на солодкій яблуні жадна птиця є,
Що ще вчора звечора до сіх пор кує.
Що ще вчора звечора до сіх пор кує.

То, мати, не птиця, а то дочка твоя.
З далекого краю сюди прилетіла.
З далекого краю, сюди прилетіла.

(Записано від Луценко Марії Тимофіївни, 24.02.1933 р. н.)

Тече річка невеличка

Тече річка невеличка
Попід мої ворота,
А хто мене сватать буде,

Що я бідна сирота.
А хто мене сватать буде,
Що я бідна сирота.

І ти бідний, і я бідна,
Ми обоє сироти,
Зв'яжім ручки до купочки
та й підемо у світи.
Зв'яжім ручки до купочки
та й підемо у світи.

(Записано від Черниш Анастасії Микитівни, 1932 р. н.)

Ой коло наших воріток

Ой коло наших воріток,
Ой коло наших воріток
Стоїть армія дівок,
Стоїть армія дівок.

Та й стоять радяться
Про Ванюшу-молодця.
Та й стоять радяться
Про Ванюшу-молодця.

Та й чого, Ваня, смутний ходиш?
Та й чого, Ваня, смутний ходиш?
Чом до мене не говориш?
Чом до мене не говориш?

Ой та як мені говорити,
Ой та як мені говорити.
Хоче батько оженити,
Хоче батько оженити.

Да хоче батько, хоче мати,
Да хоче батько, хоче мати.
Да в невілля тебе брати,
Да в невілля тебе брати.
(Записано від Черниш Анастасії Микитівни, 1932 р. н.)

Люлька моя пеньковая

Люлька моя пеньковая,
З вечора курилась,
Поклав люльку на полиці,
Впала та й розбилась.
Поклав люльку на полиці,
Впала та й розбилась.

На базарі дівчинонька
Пшоно продавала.
Вона мені, молодому,
Люльку сторгувала.
Вона мені, молодому,
Люльку сторгувала.

Сторгувала мені люльку
За чотири гроші.
Кури, кури, козаченько,
Чорнявий, хороший.
Кури, кури, козаченько,
Чорнявий, хороший.

Кури, кури, козаченько,
Та все затягайся.
Та за мене, молоденьку,
Та й не забувайся.

Та за мене, молоденьку,
Та й не забувайся.
(Записано від Черниш Анастасії Микитівни, 1932 р. н.)

На край греблі гнуться верби

На край греблі гнуться верби,
Що я насадила.
Нема ж мого миленького,
Того, що любила.
Нема ж мого миленького,
Того, що любила.

Нема мого миленького,
Поїхав в Одесу.
Сказав: «Рости, дівчино,
На другую весну».
Сказав: «Рости, дівчино,
На другую весну».

Росла, росла дівчина,
Рости перестала.
Ждала, ждала миленького
Та й плакати стала.
Ждала, ждала миленького
Та й плакати стала.

Плачте очі, плачте карі,
Така ваша доля.
Полюбила козаченька,
При місяці стоя.
Полюбила козаченька,
При місяці стоя.
(Записано від Черниш Анастасії Микитівни, 1932 р. н.)

Ой у полі, під вербою

Ой у полі, під вербою,
Де нескошена трава,
Там стояло дві тополі,
Похилилася одна.
Там стояло дві тополі,
Похилилася одна.

Ой на горі, на горбочку,
Де вже скошена трава,
Там стояло дві подруги,
Гірко плакала одна.
Там стояло дві подруги,
Гірко плакала одна.

Ой подружко моя,
Що я тебе попрошу,
Помири мене із милим,
То я тобі заплачу.
Помири мене із милим,
То я тобі заплачу.

Ой подружко моя,
Я ж не буду вас мирить,
Бо як гляну я на нього,
В мене серденько болить.
Бо як гляну я на нього,
В мене серденько болить.

(Записано від Черниш Анастасії Микитівни, 1932 р. н.)

Ой на горі, на високій

Ой на горі, на високій
Кучерявий дуб стояв.
Під тим дубом кучерявим
козак дівку підмовляв.
Під тим дубом кучерявим
козак дівку підмовляв.

Як підмовив козак дівку,
Та й скочив із коня.
Будь здорова, чорноброва,
Бо я іду до війська.
Будь здорова, чорноброва,
Бо я іду до війська.

А дівчина це почула,
Стала плакать і ридать.
Козакові жаль зробилось,
Став дівчину розважать.
Козакові жаль зробилось,
Став дівчину розважать.

Не плач, Галю, не плач, Галю,
Не плач, Галочко моя.
Я піду до твої мами,
Чи позволить тебе брать.
Я піду до твої мами,
Чи позволить тебе брать.

Не дам Галі, не дам Галі,
В мене Галочка одна.
Вона ростом висока,
А літами молода.

Вона ростом високая,
А літами молода.

А я Галю розстріляю,
А за Галочку себе.
І на Галиній могилі
Жовта рожа розцвіте.
І на Галиній могилі
Жовта рожа розцвіте.

Хто іде, той прочитає,
Тут любов розстріляна.
(Записано від Черниш Анастасії Микитівни, 1932 р. н.)

Візьму я відеречка

Візьму я відеречка
Та й піду в левади.
Побачу миленького
Та й наберу води.
Побачу миленького
Та й наберу води.

Тихенько я ступала,
Рукою з ступою.
І чую, що співає
Мій милий під вербою.
І чую, що співає
Мій милий під вербою.

Не сам же він співає,
Не сам же він сидить.
Цілує й обіймає,
За рученьку держить.

Цілує й обіймає,
За рученьку держить.
(Записано від Черниш Анастасії Микитівни, 1932 р. н.)

Ой ти дубе, дубе кучерявий

Ой ти дубе, дубе,
Кучерявий дуже.
Вона тобі, дубе,
Два голуби губить.
Вона тобі, дубе,
Два голуби губить.

Два голуби губить,
Голубка воркоче.
Любив козак дівчину,
А тепер не хоче.
Любив козак дівчину,
А тепер не хоче.

Любив козак дівчину,
Як місяць зірницю.
Тепер покидає

Таку красавицю.
Тепер покидає
Таку красавицю.

Хоч кидай, не кидай,
Плакати не буду.
Бо я молодесенька,
Без пари не буду.

Бо я молодесенька,
Без пари не буду.
(Записано від Черниш Анастасії Микитівни, 1932 р. н.)

Як я була сім літ удовою

Як я була сім літ удовою,
То не чула землі під собою.
То не чула землі під собою.

Та й пішла я за вражого сина,
Тепер мені сорочка не мила.
Тепер мені сорочка не мила.

А йшов милий до корчовки пити,
Сказав мені роботу зробити.
Сказав мені роботу зробити.

А я ж тую роботу зробила
Та й забулась голуби загнати.
Та й забулась голуби загнати.

Та й забула голуби загнати,
Щоб не гули рано коло хати.
Щоб не гули рано коло хати.

Щоб не гули рано коло хати,
Не збудили милого з кроваті.
Не збудили милого з кроваті.

А став милий з кроваті вставати,
Стала мила віконцем тікати.
Стала мила віконцем тікати.

Чи ж ти, мила, шуточок не знаєш,
Що від мене віконцем тікаєш.
Що від мене віконцем тікаєш.

Знаю ж, милий, які твої шутки,
Щоб не втікла, не прожила й сутки.
Щоб не втікла, не прожила й сутки.
(Записано від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

В одную хорошую нічку

В одную хорошую нічку,
Як вечірня зірниця зійшла.
Надя вирвала з рози квітку,
На свідання, на берег пішла.
Надя вирвала з рози квітку,
На свідання, на берег пішла.

А вже човен до берега підходить
І раненько до берега йде.
А на ньому білесенька рубашка,
Надя скоро його пізнає.
А на ньому білесенька рубашка,
Надя скоро його пізнає.

Ой ти, Надю, ти серденько миле,
Ти за мною не плач, не журись.
Ми повинні з тобою розстатись,
Полюбив я дівчину другу.
Ми повинні з тобою розстатись,
Полюбив я дівчину другу.

Як вже човен від берега відходить
І шумить в далині осока.

Потонула хорошая дівчина
У клекочатій хвилі Дніпра.
Потонула хорошая дівчина
У клекочатій хвилі Дніпра.
(Записано від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

Ой повій, вітре, та й буйнесенький

От повій вітре, та й буйнесенький
З глибокого яру.
Прибудь, прибудь, мій милесенький,
З далекого краю.

Ой рад би я та й повіяти,
Яр дуже глибокий.
Ой рад би я та й приїхати
Край дуже далекий.

Ой як свого та й миленького
В далі виражала,
Дала ж йому ту зозуленьку,
Що рано кувала.

Ой дала йому та й зозуленьку,
Собі – соловейка.
Ой щоб йому та й радість була,
Мені веселенько.
(Записано від Черниш Анастасії Микитівни, 1932 р. н.)

Ой у полі озеречко

Ой у полі озеречко,
Там плавало відеречко.
Там плавало відеречко

Троє суток із водою.
Там плавало відеречко
Троє суток із водою.

Троє суток із водою,
А четверте з соломою.
Вийди, дівчино, вийди, рибчино,
Поговорю я з тобою.
Вийди, дівчино, вийди, рибчино,
Поговорю я з тобою.

Ой рада я виходити,
З тобой речі говорити.
Лежить нелюб на правій руці
Та боюся розбудити.
Лежить нелюб на правій руці
Та боюся розбудити.

Я нелюба уб'ю з ружа,
Як сивенького голуба.
Відкажися від нелюба,
Як голубка від голуба.
Відкажися від нелюба,
Як голубка від голуба.

(Записано від Черниш Анастасії Микитівни, 1932 р. н.)

Ой упав сніжок та й на бережок

Ой упав сніжок та й на бережок
Та й узявся водою,
Та й узявся водою.

Ой лучше було б та й дівчиною,
Чим тепер удовою,
Чим тепер удовою.

Ой походяна, ой побродяна
Та комора кіньми,
Та комора кіньми.

Ой, то не кіньми, ой, то не кіньми,
То журавлиця з дітьми,
То журавлиця з дітьми.

Ой журав кряче, а журавлиця плаче.
Ой не плач дівка, бо така твоя доля.
Ой не плач дівка, бо така твоя доля.
(Записано від Черниш Анастасії Микитівни, 1932 р. н.)

Ой на горі льон зелененький

Ой на горі льон зелененький,
Ой на горі зелененький
Брала вдова льон дрібненький.

Брала, брала, вона вибирала,
Брала, брала, вона вибирала,
тонкий голос подавала.

Ой там Василь сіно косить
Ой там Василь сіно косить,
Тонкий голос переносить.

Кинув косу на травоньку,
Кинув косу на травоньку,

А й сам пішов додомоньку,
Схилив на стіл головоньку.

Вийшла мати із кімнати,
Вийшла мати із кімнати,
Стала Василя питати.

Чого сидиш та й думаєш,
Чого сидиш та й думаєш,
Чого не п’єш, не гуляєш?

Позволь, мати, в жони брати,
Позволь, мати, вдову брати,
буду пити ще й гуляти.

Не позволю вдови брати,
Не позволю вдови брати,
вдова вміє чарувати.

Зчарувала мужа свого,
Зчарувала мужа свого,
Ще й зчарує сина мого.
(Записано від Нижник Ніни Адамівни, 1936 р. н.)

Льон кучерявиться

Льон кучерявиться, кучерявиться.
Може я його перейду,
Може з’явиться, цікавиться,
Той, кого я люблю.
Може з’явиться, цікавиться,
Той, кого я люблю.

Ждала, ждала милого,
Не дождалася.
В тракториста чорнобривого
Закохалася.
В тракториста чорнобривого
Закохалася.

Закохалася – тільки глянула,
Він до мене не прийшов,
Не зоглянувся, як заглянула
В серце любов.
Не зоглянувся, як заглянула
В серце любов.
(Записано влітку 2001 року Міщенко Валентиною)

Ой за гаєм, гаєм

Ой за гаєм, гаєм,
Гаєм зелененьким.
Там орала дівчинонька
Воликом чорненьким.
Там орала дівчинонька
Воликом чорненьким.

Орала, орала,
Не вміла гукати.
Та й найняла козаченька
На скрипочку грати.
Та й найняла козаченька
На скрипочку грати.

Козаченько грає,
Бровами моргає.
Вража ж його матір знає,

На що він моргає.
Вража ж його матір знає,
На що він моргає.

Чи на мої воли,
Гей, чи на корови.
Чи на моє біле личко,
Чи на чорні брови?
Чи на моє біле личко,
Чи на чорні брови?

Воли та корови
Усі поздихають,
Біле личко, чорні брови
Повік не злиняють.
Біле личко, чорні брови
Повік не злиняють.

(Записано влітку 2001 року Міщенко Валентиною)

Ой на горі цигани стояли

Ой на горі цигани стояли.
Ой най, най, най, цигани стояли.

Там сиділа циганка-ворожка.
Ой най, най, най, циганка-ворожка.

Один циган не п’є, не гуляє.
Ой най, най, най, не п’є, не гуляє.

На циганку скоса поглядає.
Ой най, най, скоса поглядає.

Ой, циганка, будь моя коханка,
Ой най, най, будь моя коханка.

Я не хочу буть твоя коханка,
Бо з нас люди будуть насміхатися.
(Записано влітку 2001 року Міщенко Валентиною)

Ой зацвіла рожа край вікна

Ой зацвіла рожа
Край вікна,
Ой мала я мужа
Синяка.

Він нічого не робить,
Тільки п'є,
Додому прийде,
Жінку б'є.

Не бий мене, муже,
Не бий, не карай,
Бо я тебе кину,
Піду за Дунай.

Як сідала в лодку,
Сказала: «Прощай».
«Ой вернися, жінко,
Додому,
Ой горе жити
Самому».

Ой вернулась жінка уночі
Горшки побиті,

Ложки не миті,
А діти плачуть на печі.
(Записано влітку 2001 року Міщенко Валентиною)

Ой там на горі вольниця стояла

Ой там на горі вольниця стояла,
Там Маруся хворая лежала.

Приїхало три козаки з полку,
Розв'язали Марусі головку.

Один каже: «Я Марусю люблю»,
Другий каже: «Я свататись буду».

«А хто мені три зілля достане,
Той зі мною на рушничок стане».

Третій каже: «Я ще молоденький,
Є у мене коник вороненький.
А я конем зілля достану,
Я з тобою на рушничок стану».
(Записано влітку 2001 року Міщенко Валентиною)

Ой там на горбі

Ой там на горбі,
В шовковій траві,
Там сиділа
Пара голубів.

Сиділи вони,
Любувалися.

Своїми крилами
Обнімалися.

Де взявся стрілець,
Голуба убив,
Голубку взяв.
Додому заніс,
Пустив у комору.

Голубка не їсть,
Голубка не п’є.
Під калину плаче.
– Не плач, голубко,
Не плач, бідная.
Є у мене голуб.

– Не те крилечко,
Не те пір’ячко.
Не так підійде,
Не так відійде.

(Записано влітку 2001 року Міщенко Валентиною)

Яка гарна дівоча краса

Яка гарна дівоча краса,
В неї зір чарівний,
А в очах розплетена коса.

– Ой останься, останься, мій милий,
Ой не кидай ти мене,
Ти ж казав, що любиш ти мене.

– А я должен служить Україні,
І навіки покинуть тебе.
(Записано влітку 2001 року Міщенко Валентиною)

Ой чиї ж то воли, чиї ж то корови

Ой чиї ж то воли, чиї ж то корови,
Чи не того козаченька, що не прохмелів.

Одна робила, а друга копала,
Третя чорнява вечерю готувала.

Як прийшов до неї,
Вона йому на тарілку перепілку поклала,
Заболіла головонька у козака, потерпало серце.
(Записано влітку 2001 року Міщенко Валентиною)

Ой поїхав козак Данько у чистеє поле

Ой поїхав козак Данько у чистеє поле,
За ним його друг.
– Вернися, соколе, бо мати вмирає.
– Не вернуся, брате, нехай спочиває.

Ой поїхав козак Данько у чистеє поле,
За ним його друг.
– Вернися, соколе, бо батько вмирає,
– Не вернуся, брате, нехай спочиває,

Ой поїхав козак Данько у чистеє поле,
За ним його друг.
– Вернися, соколе, бо дівчина вмирає.
– Буду бігти, коня гнати, щоб її живу застати.
(Записано влітку 2001 року Міщенко Валентиною)

Ой в Умані на риночку

Ой в Умані на риночку,
Там п’ю з кумом горілочку.
Пропив воли,
Пропив воза,
Пропив ярма,
Та й за чумацькеє добро,
Прокинувся вчора рано,
А вже пусто в карманах.
(Записано влітку 2001 року Міщенко Валентиною)

Ой з-за гори кам’яної

Ой з-за гори кам’яної,
Голуби літають.
Не зазнали розкошоньки,
Вже літа минають.
Запрягайте коней в воза,
Та й поїдем доганяти літа молодії.
Ой зловила літа свої на кам’янім мості,
Ой прийдіть, літа мої, хоч до мене в гості.
Не вернемось, бо нема до кого.
(Записано влітку 2001 року Міщенко Валентиною)

Ой у полі криниченька

Ой у полі криниченька,
Там холодная водиченька.
Там дівчина воду брала,
Хорошая й молода.
Брала вона відром воду,
Не добралася до дна.

А я в батька одна була,
Не зазнала я добра.
А ви мене, хлопці добрі, заберіть,
Ви мої чорні брови на бумазі запишіть.
(Записано влітку 2001 року Міщенко Валентиною)

Ой казала мені мати

Ой казала мені мати,
Та й наказувала,
Щоб я хлопців у садочок,
Не приманювала.
Ой мамо, мамо,
Не приманювала.
А я, мамо, наперекір зроблю,
Цілу хату хлопців наведу.
(Записано влітку 2001 року Міщенко Валентиною)

Ой куме, куме, добра горілка

Ой куме, куме, добра горілка,
Випиймо, куме, ще з понеділка.
Складімось, куме, грошей на сорок,
Випиймо, куме, ще й у вівторок.
Добра горілка, краща від меду,
Випиймо, куме, ще й у середу.
Продаймо, куме, миски та ложки,
Випиймо, куме, ще й у четвер трошки.
Продаймо, куме, рябу телицю,
Випиймо, куме, ще й у п’ятницю.
Покиньмо, куме, всяку роботу,
Випиймо, куме, ще й у суботу.
Облишмо, куме, всякеє діло,
Випиймо, куме, ще й у неділю.

Од понеділка до понеділка,
Випиймо, куме, добра горілка.
(Записано влітку 2001 року Міщенко Валентиною)

Ой піду я понад лугом

Ой піду я понад лугом,
Там мій милий оре плугом.
Оре милий, поганяє,
Погонича не наймає.
Понесу я йому їсти,
Чи не скаже мені сісти.
Понесу я йому пити,
Чи не буде говорити.
І наївся, і напився,
Та й на ріллю похилився.
«Чого лежиш, чом не ореш,
Чом до мене не говориш?».
«А я лежу та й думаю,
Не до мислі жінку маю».
«Який тобі дідько винний,
Що ти гарний, чорнобровий.
А я руда вродилася,
Чорнявому не судилася».
(Записано влітку 2001 року Міщенко Валентиною)

Якби мені не тиночки

Якби мені не тиночки,
Та й не перелази.
Ходив би я до дівчини,
По чотири рази.

Якби мені не тиночки,
Та й не перетинки.
Ходив би я до дівчини,
Та щовечоринки.

Галю, серце, люба моя,
Що мені казати.
Хотів би я тебе одну
Цілий вік кохати.
(Записано влітку 2001 року Міщенко Валентиною)

Ой чий то кінь стоїть

Ой чий то кінь стоїть
Що сива гривонька.
Сподобалась мені,
Сподобалась мені,
Тая дівчинонька.

Не так та дівчина,
Як біле личенько.
Подай же, дівчино,
Подай же, гарная,
На коня рученьку.
Подай же, дівчино,
Подай же, гарная,
На коня рученьку.

Дівчина підійшла,
Рученьку подала.
Ой краще б я була,
Ой краще б я була,
Кохання не знала.
Ой краще б я була,

Ой краще б я була,
Кохання не знала.

Кохання, кохання,
З вечора до рання.
Як сонечко зійде,
Як сонечко зійде,
Кохання відійде.
Як сонечко зійде,
Як сонечко зійде,
Кохання відійде.
(Записано влітку 2001 року Міщенко Валентиною)

По садочку ходжу

По садочку ходжу,
Кониченька воджу.
Через свою неньку,
Нежонатий ходжу.
Через свою неньку,
Нежонатий ходжу.

Через свою неньку,
Через рідні сестри.
Не можу кохану
До двору привести.
Не можу кохану
До двору привести.

Доле, моя доле,
Що мені діяти?
Тільки тебе одну

Буду вік кохати.
Тільки тебе одну
Буду вік кохати.

По садочку ходжу,
Кониченька воджу.
(Записано влітку 2001 року Міщенко Валентиною)

Ой у полі дві тополі

Ой у полі дві тополі,
Одна одну перехитує.
У козака дві дівчини
Одна одну перепитує:
«Подруженько, любесенька,
Чи бачила мого милого?».
«Ой бачила, ще й видала,
Ще й трошечки з ним постояла.
Тяжко зітхав, тебе питав,
Чого вчора не виходила».
(Записано влітку 2001 року Міщенко Валентиною)

Закувала зозуленька

Закувала зозуленька,
Вище саду летючи.
Заплакала дівчинонька,
Білу постіль стелючи:
«Постіль моя біла,
Як на тобі твердо спати,
Як на тобі твердо спати
І милого дожидати».
(Записано влітку 2001 року Міщенко Валентиною)

Ой ти, ранняя пчолка

Ой ти, ранняя пчолка,
Рано в полі літала.
Ой тьох, ой тьох, тьох,
Рано в полі літала.

Рано в полі літала,
Різноцвіт-траву рвала.
Ой тьох, ой тьох, тьох,
Різноцвіт-траву рвала.

Різноцвіт-траву рвала
Та в пучечки в'язала.
Ой тьох, ой тьох, тьох,
Та в пучечки в'язала.

Та в пучечки в'язала,
Собі вінчик завивала.
Ой тьох, ой тьох, тьох,
Собі вінчик завивала.

Собі вінчик завивала,
На головочку клала.
Ой тьох, ой тьох, тьох,
На головочку клала.

На головочку клала
Та пішла у таночок.
Ой тьох, ой тьох, тьох,
Та пішла у таночок.

Та пішла у таночок
У вишневий садочок.

Ой тьох, ой тьох, тьох,
У вишневий садочок.
(Записано від Кловак Павлини Іларіонівни, 15.04.1922 р. н.)

Ой за горами, за долинами

Ой за горами, за долинами,
Там дзвін дзвонить, місяць сходить,
Там пан Іван сіно косить.
Сіно косить, перед коня носить.
«Ой їж, коню, шовкову траву,
Бо поїдемо у дорогу.
Та привеземо шубу-шубельоху.
А в тій шубі дзінькотара.
А в тій дзінькотарі калиточка грошей,
А в тій калиточці сім червонців.
Всьому й тому по червоному,
А нам, хлопцям, – по калачові».
(Записано від Кловак Павлини Іларіонівни, 15.04.1922 р. н.)

Вийду я на гору

Вийду я на гору, на гору крутую,
Стану, гляну, ще й подивлюся
На річку биструю.
Стану, гляну, ще й подивлюся
На річку биструю.

На річці бистрій тій,
Щука-риба грає.
Молоденький та й козаченько
Без пари гуляє.
Молоденький та й козаченько
Без пари гуляє.

Ой, то ж тільки пари,
Що оченьки карі,
Ой, то ж тільки та й до любові,
Що чорнії брови.
Ой, то ж тільки та й до любові,
Що чорнії брови.

Чорні брови маю,
Та й не оженюся,
Піду з горя, з горя до моря,
З досади втоплюся.
Піду з горя, з горя до моря,
З досади втоплюся.

Не топись, козаче,
Сизокрилий орле,
Ой, хто ж мене та й молодую

До серця пригорне!
Ой, хто ж мене та й молодую
До серця пригорне!

Пригортайсь, дівчино
До когось другого,
Та й не кажи тої неправди,
Що мені самому.
Та й не кажи тої неправди,
Що мені самому.

Як же не казати,
Як буде питати.
Він пригорне, ще й поцілує

Мушу розказати.
Він пригорне, ще й поцілує
Мушу розказати.

(Записано влітку 2001 р. від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

І вчора не був, і сьогодні нема

І вчора не був, і сьогодні нема,
Моє серденя забув за меня.
Моє серденя забув за меня.

Візьму жіночку – україночку,
Змалюю личко на паперечку.
Змалюю личко на паперечку.

Змалюю личко на паперечку,
Приб'ю на стіні, де спати мені.
Приб'ю на стіні, де спати мені.

Приб'ю на стіні, де спати мені,
Ляжу на кровать, буду розмовлять.
Ляжу на кровать, буду розмовлять.

(Записано влітку 2001 р. від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

По садочку місяць ходить

По садочку місяць ходить,
Соловей там співа,
Не пускає мати дочку,
В сад вишневий погулять.
Не пускає мати дочку,
В сад вишневий погулять.

Пусти ж мене, моя мати,
Я там трошки постою,
Заспіває соловейко,
Я його послухаю.
Заспіває соловейко,
Я його послухаю.
Не пущу я тебе, доню,
Краще вдома ти сиди,
Я ходити забороню
До бідного сироти.
Я ходити забороню
До бідного сироти.

Не пущу я тебе, доню,
Забороню тобі річ,
Відчини собі віконце,
Слухай собі цілу ніч.
Відчини собі віконце,
Слухай собі цілу ніч.

Мати довго ще не спала,
Дочка стояла у вікні,
Мати зятя вибирала,
Дочка думала, що ні.
Мати зятя вибирала,
Дочка думала, що ні.

Де ж ти милий, чорнобривий,
Де ж ти милий, озовись?
Як побачив, став щасливий,
Та й обоє обнялись.

Як побачив, став щасливий,
Та й обоє обнялись.

(Записано від Нижник Ніни Адамівни, 1936 р. н.)

Зелене листя…

Зелене листя, білі каштани
Зелене листя, білі каштани
Зелене листя, білі каштани
Як тяжко-важко, як вечір став.
Зелене листя, білі каштани,
Як тяжко-важко, як вечір став.

Любила хлопця півтора року,
Любила хлопця півтора року,
Любила хлопця півтора року,
Поки не взнали сусіди збоку,
Любила хлопця півтора року,
Поки не взнали сусіди збоку.

А як узнали – розчарували,
А як узнали – розчарували,
А як узнали – розчарували,
Бодай сусіди щастя не мали.
А як узнали – розчарували,
Бодай сусіди щастя не мали.

А ви, сусіди, пийте, гуляйте,
А ви, сусіди, пийте, гуляйте,
А ви, сусіди, пийте, гуляйте,
Де ходять двоє, не розлучайте,

А ви, сусіди, пийте, гуляйте,
Де ходять двоє, не розлучайте,
(Записано влітку 2001 р. від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Ой у лузі калина стояла….

Ой у лузі калина стояла.
Ой у лузі калина стояла,
Білим цвітом вона процвітала.
Ой у лузі калина стояла,
Білим цвітом вона процвітала.

Білим цвітом вона процвітала.
Білим цвітом вона процвітала,
А під нею дівчина стояла.
Білим цвітом вона процвітала,
А під нею дівчина стояла.

А під нею дівчина стояла.
А під нею дівчина стояла,
Вона всіх парубків чарувала.
А під нею дівчина стояла,
Вона всіх парубків чарувала.

Ой дівчино, личко рум`яноє,
Ой дівчино, личко рум`яноє,
Переночуй цю нічку зі мною.
Ой дівчино, личко рум`яноє,
Переночуй цю нічку зі мною.

Ой рада б я аж дві ночувати,
Ой рада б я аж дві ночувати,
Та боюся я козацької зради.
Ой рада б я аж дві ночувати,

Та боюся я козацької зради.

Ой, не бійся, дівчино, нічого,
Ой, не бійся, дівчино, нічого,
Бо козак ще не зрадив нікого,
Ой, не бійся, дівчино, нічого,
Бо козак ще не зрадив нікого,

Не зрубав я у полі тополі,
Не зрубав я у полі тополі,
І не зраджу тебе молодої.
Не зрубав я у полі тополі,
І не зраджу тебе молодої.

(Записано влітку 2001 р. від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

В мене батько, як цвіт….

В мене батько, як цвіт,
Подарив мені свій вік.
В мене мати, як зоря, ге-ей,
Рано заміж дала.
В мене мати, як зоря, ге-ей,
Рано заміж дала.

Рано заміж дала
На чужу сторону.
На чужу сторону, ге-ей,
У велику сім'ю.
На чужу сторону, ге-ей,
У велику сім'ю.

А велика сім’я
До вечері сіда,
А мене молоду, ге-ей,
Посилають по воду.
А мене молоду, ге-ей,
Посилають по воду.

Як по воду я йшла,
спотикалася.
Як з водою я йшла,
посміхалася.
Як з водою я йшла,
посміхалася.

Щось у сінях бурчить –
Мати сина учить:
Чом горілку не п’єш? ге-ей,
Чом ти жінку не б’єш?
Чом горілку не п’єш? ге-ей,
Чом ти жінку не б’єш?

Я горілку не п’ю,
Бо горілка гірка.
А я жінку не б’ю, ге-ей,

Вона гарна й молода.
А я жінку не б’ю, ге-ей,
Вона гарна й молода.
В мене батько, як цвіт…

(Записано від Луценко Марії Тимонівни, 24.02.1933 р. н.)

Цвіте, цвіте черемшина…

Цвіте, цвіте черемшина,
Ягідок немає,
А хто в приймах не буває,
Той горя не знає.
А хто в приймах не буває,
Той горя не знає.

А я в приймах, а я приймак,
А я горе знаю.
Козаченьки під боченьки,
та й спати лягають.
Козаченьки під боченьки,
та й спати лягають.

Як поїхав козаченько
У поле орати,
Та й не дала йому теща
Хліба-солі взяти.
Та й не дала йому теща
Хліба-солі взяти.

Оре, оре приймаченько,
На шлях поглядає,
Усім жінки несуть їсти,
А йому немає.
Усім жінки несуть їсти,
А йому немає.

Іде, іде приймаченько
У дудочку свище.
Ховай, теще, хліб і сало,
Іде приймачище.

Ховай, теще, хліб і сало,
Іде приймачище.

Ой не встиг ще приймаченько
На лавочку сісти.
А вже ж йому кричить теща:
– Неси, курва, їсти!
А вже ж йому кричить теща:
– Неси, курва, їсти!

Щоб всі кури поздихали,
А хата згоріла.
Ох, як мені приймацькоє,
Життя надоїло.
Ох, як мені приймацькоє,
Життя надоїло.

(Записано влітку 2001 р. від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Ой ніченька, ой темная…

Ой ніченька, ой темная,
Боюсь додому йти.
А милий мій розсердився,
Не хоче провести.
А милий мій розсердився,
Не хоче провести.

А потім він роздумався:
– Давай я проведу.
А я йому відповіла:
– Сама додому йду.
А я йому відповіла:
– Сама додому йду.

Аж от і я додому йду,
Та й дивлюся в вікно:
Не спить моя матіночка,
Не спить вона давно.
Не спить моя матіночка,
Не спить вона давно.

Доню моя єдиная,
З ким нічку провела?
Іди туди, шукай того,
Хто звів тебе з ума…
Іди туди, шукай того,
Хто звів тебе з ума…
Нічка темна, невидная…

(Записано від Кловак Павлини Іларіонівни, 15.04.1922 р. н.)

Ой ти місяцю…

Ой ти місяцю,
Я зіронька ясная,
Ой ти парубок,
Я дівчина красная!
Ой ти парубок,
Я дівчина красная!

Ой ти парубок,
Я дівчина красная!
В вишневім саду
Я ж тобі коня пасла.
В вишневім саду
Я ж тобі коня пасла.

Ой, пасла, пасла.
З вечора до півночі.
Випала роса,
На мої карі очі.
Випала роса,
На мої карі очі.

Не так на очі,
Як на біле личко.
Серце козаче,
Віночками доношу.
Серце козаче,
Віночками доношу.
Ой ти місяцю, я зіронька ясна…

(Записано влітку 2001 р. від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Ні грому, ні тучі…

Ні грому, ні тучі,
Козак до дівчини
Щовечора йде.
Козак до дівчини
Щовечора йде.

Козак до дівчини
Щовечора йде.
– Добрий вечір! – каже,
Ще й руку дає.
– Добрий вечір! – каже,
Ще й руку дає.

– Добрий вечір! – каже,
Ще й руку дає.
– Марусино-серце,

Порадуй мене.
– Марусино-серце,
Порадуй мене.

– Марусино-серце,
Порадуй мене.
– Чи мені женитися,
Чи ждати тебе?
– Чи мені женитися,
Чи ждати тебе?

– Женися козаче,
Тобі вже й пора,
А я ще й погуляю,
Бо я ще й молода.
А я ще й погуляю,
Бо я ще й молода.

На другую весну,
Калина цвіла,
Осталась Маруся
Та ще не сама.
Осталась Маруся
Та ще не сама.

Осталась Маруся
Та ще не сама.
Осталась у неї
Дитина мала…
Осталась у неї
Дитина мала…

(Записано влітку 2001 р. від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Я в середу родилася...

Я в середу родилася,
Кажуть люди – горе.
Не піду я за старого –
Бородою коле.
Не піду я за старого –
Бородою коле.

А піду я за такого,
Що не має й вуса,
Він на мене кивне, моргне,
А я засміюся.
Він на мене кивне, моргне,
А я засміюся.

Мела хату, мела сіни,
Та й засміялася,
Вийшла мати воду брати,
Та й здогадалася.
Вийшла мати воду брати,
Та й здогадалася.

Чого ж, доню, чого ж, доню,
Чого ти смієшся?
Полюбила козаченька
Та й не признаєшся?
Полюбила козаченька
Та й не признаєшся?

Хіба б же я з піску була,
Щоб розсипалася,
Хіба б же я дурна була,
Щоб я призналася.

Хіба б же я дурна була,
Щоб я призналася.
(Записано від Луценко Марії Тимонівни, 24.02.1933 р. н.)

Кладочка

Іванку, Іванку,
З того боку ярку,
З того боку ярку,
Прийшла б я до тебе
Прийшла б я до тебе
Знесла вода кладочку.

Кладочка тоненька,
А я молоденька,
А я молоденька,
Боюсь оступитися,
Боюсь оступитися,
Щоб не втопитися.

На плоті солома,
Знайди батьків дома,
Знайди батьків дома,

А як буде сіно,
А як буде сіно,
То приходи сміло.
(Записано влітку 2001 р. від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

Льон кудрявиться

Льон кудрявиться, кучерявиться,
Може я його перейду.
Може з'явиться, зацікавиться
Той, кого я люблю.
Може з'явиться, зацікавиться
Той, кого я люблю.

Ждала-ждала милого,
Не дождалася.
В тракториста чорнобривого
Закохалася.

Закохалася,
Тільки глянула.
Він до мене не прийшов,
Не оглянулась, як заглянула
В серденько любов.
Не оглянулась, як заглянула
В серденько любов.

(Записано влітку 2001 р. від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

Ой під калиною

Ой під калиною
Трава зеленая,
Стояла дівчина
Та й зарученая.
Стояла дівчина
Та й зарученая.

«Ой ти, дівчинонько,
Личко рум'яненьке,
Ой через кого ти
Такая засмученая?»
Ой через кого ти
Такая засмученая?»

«Кохала милого,
Кохала довгий час,
Прийшла недолечка
Та й розлучила нас».

(Записано влітку 2001 р. від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

А зора

А зора
Просвіщай доріженьку
Аж на край села.
Просвіщай доріженьку
Аж на край села.
Та й до того дворочку,
Що живе вдова.
А у тої вдовушки
Є дівка молода.

(Записано влітку 2001 р. від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

Ой летіла горлиця

Ой летіла горлиця через сад,
Через сад, гей!
Розпустила пір'ячко на весь сад,

Гей, на весь сад!

Ой хто ж теє пір'ячко ізбере,
Ізбере, гей!
Отой мене, молодую, забере,
Гей, забере!

На курочці пір'ячко в один ряд,
В один ряд, гей!

Любімося, серденько, в один лад,
Гей, в один лад!

(Записано влітку 2001 р. від Грабовенко Параски Миколаївни, 1940 р. н.)

Ой сиділа дівчина край віконця

Ой сиділа дівчина
Край віконця,
Визирала дівчина
Чорноморця.

Чорноморець, мамонько,
Чорноморець,
Вивів мене босую
На морозець.

Вивів мене босую
Та й питає:
– Чи є мороз, дівчино,
Чи немає?

– Ой немає морозу,
Лишень роса.
А я собі молоденька
Стою боса.

А я хоч і є морозець,
То байдуже.
Бо я свого чорноморця
Люблю дуже.

(Записано влітку 2001 р. від Федосенко Віри Петрівни, 1938 р. н.)

Розпрягайте, хлопці, коні

Розпрягайте, хлопці, коні
Та лягайте спочивать,
А я піду в сад зелений,
В сад криниченьку копать.

Копав, копав криниченьку
У вишневому саду...
Чи не вийде дівчинонька
Рано-вранці по воду?

Вийшла, вийшла дівчинонька
В сад вишневий воду брать,
А за нею козаченько
Веде коня напувать.

Просив, просив відеречко, –
Вона йому не дала,
Дарив, дарив з руки перстень, –
Вона його не взяла.

«Знаю, знаю, дівчинонько,
Чим я тебе розгнівив:
Що я вчора ізвечора
Із другою говорив.
Вона ростом невеличка,
Ще й літами молода,
Руса коса до пояса,
В косі стрічка голуба».

(Записано влітку 2001 р. від Льовочкіної Галини Денисівни, 1940 р. н.)

Цвіте терен, цвіте терен

Цвіте терен, цвіте терен,
А цвіт опадає.
Хто в любові не знається,
Той горя не знає.

А я, молоденька,
Та горе зазнала,
Вечероньки б не доїла,
Нічку б не доспала.

Візьму кріселечко,
Сяду край віконця,
Іще очі не дрімали,
А вже сходить сонце.

Хоч дрімайте, не дрімайте –
Не будете спати,
Десь поїхав мій миленький
Другої шукати.

Нехай їде, нехай їде,
Нехай не вернеться,
Не дасть йому Господь щастя,
Куди повернеться.

Очі мої, очі мої,
Що ви наробили,
Що всі люди обминали,
Того полюбили.

(Записано влітку 2001 р. від Штельмах Надії Іванівни, 1950 р. н.)

Туман поле покриває

Туман поле покриває,
Козак по ньому конем грає.

Білу гору проїжджає,
Сам до неї промовляє:

– Горо ж моя, горо біла!
Чомусь давно не згоріла?

– Тому ж давно не згоріла,
Бо я кров'ю закипіла.

– А якою? – Козацькою,
Бо й мішана з турецькою.

(Записано влітку 2001 р. від Федосенко Віри Петрівни, 1938 р. н.)

Стоїть явір над водою

Стоїть явір над водою,
В воду похилився.
На козака пригодонька:
Козак зажурився.

Не хилися, явороньку,
Ще ж ти зелененький!
Не журися, козаченьку,
Ще ти молоденький!

Не рад явір хилитися,
Вода корінь миє.
Не рад козак журитися –
Так серденько ниє!

Ой приїхав з України
Козак молоденький,
Оріхове сіделечко,
Ще й кінь вороненький.

Ой поїхав на чужину
Та там і загинув,
Свою рідну Україну
Навіки покинув.

Звелів собі насипати
Високу могилу,
Звелів собі посадити
Червону калину.

– Будуть пташки прилітати,
Калиноньку їсти,

Будуть мені приносити
З України вісті!..

(Записано влітку 2001 р. від Грабовенко Параски Миколаївни, 1940 р. н.)

Жниварські пісні

Да вже сонце котиться,
Нам додому хочеться.
Ой час і пора нам до куреня.
Ой час і давно,
А ми не йдемо,
Приказу ждемо
Од пана свого.

(Записано влітку 2001 р. від Бойченко К. Т., 1945 р. н.)

Котився віночок по полю

Котився віночок по полю,
Да просився женчиків додому:

«Ой, додому, женчики, ходіте,
Да мене у стодолу візьміте!

Нехай же я в стодолі спочину,
А восени знову на поле вилину.

Бо вже я дрібного дощику напився,
Вже ж я буйних вітриків начувся!

Вже ж я од соненька напікся,
Од ясного місяця насвітився,
На ясній зіроньки надивився!»
(Записано влітку 2001 р. від Бойченко К. Т., 1945 р. н.)

Наш хазяїн молодий

Наш хазяїн молодий,
Під ним коник вороний,
По полі поїжджає,
Женчиків додому збирає:
«Додому, женчики, додому,
Бо господиня зварила вечерю».
«Вже нам вечеря не мила,
Нас широка нива втомила;
Не так нива, як гони
І широкі загони.
Не так загони, як снопи,
Що носили до півночі докупи;
Не так снопи, як копи,
Ми складали вгору високі.
Скільки на небі зірочок,
Скільки на полі копочок!»
(Записано влітку 2001 р. від Бойченко К. Т., 1945 р. н.)

Маяло житечко, маяло

Маяло житечко, маяло,
Як у полі стояло;
А тепер не буде маяти,
А буде в стодолі лежати.

До межі, женчики, до межі,
Бо мої пиріжки у дежі.
(Записано влітку 2001 р. від Бойченко К. Т., 1945 р. н.)

Колискові пісні

1. Люлі, люлі, котку,
Не лізь на колодку,
Бо розб'єш головку,
Та й буде боліти,
Нічим загоїти.
Була одна хустиночка,
Та й ту дівки вкрали,
На ляльки порвали.
А-а, котки два,
Сірі-білі обидва,
По садочку ходили
Та пташечок ловили,
А пташечки на юшечку,
А пір'ячко в подушечку,
Та дитині дати.
Щоб м'якенько спати.
А-а-а...

2. А шовковий повивачок, пеленка тоненька,
Щоби спала, не плакала дитина маленька.
Щоби спало – не плакало, росло, не боліло
Ані ручки, ані ніжки, ні біленьке тіло,
Ані ручки, ані ніжки, ні біленьке тіло
Аби моїй матінонці та не надоїло.

3. Ой спи, дитя, без сповиття,
Без маленьких пелюшечок,

Поки мати з поля прийде
Та принесе три квіточки,
Та положе в головочки
Одна квітка зросливая,
Друга квітка щасливая,
А третяя дрімливая,
А щоб спало, щастя мало,
Як квіточка процвітало,
Як квіточка у садочку,
Так дитина в повиточку,
Як грушка на грушонці,
Так мале дитя в колисочці.

4. Ходи, соньку, в колисоньку,
Приспи мою дитиноньку.
Бодай спало – не плакало
Бодай росло, не боліло
Голівонька і все тіло, –
Отцю й матці на потіху,
Добрим людям на услугу.

5. Котку, котку, не лізь на колодку,
Бо поб'єш головку.
Бо буде боліти,
Не буде чим її загоїти.

6. Колисала баба діда,
З вечора до обіду,
А дід бабу до півночі,
Що їй мало не вилізли очі.

7. Колисочка яворова,
Колисочка з дуба
Най сі у ній виколише

Дитинонька люба.
Я колишу та й не лишу
Дитиноньку маленьку,
Аби спала темну нічку
Та й днину біленьку.

8. Колисочка хить-хить,
А Панасик спить-спить.
Колисочка хитнулася,
Панасику хитнулося.
Воріточка скрип-скрип,
А Панасик спить-спить.
Воріточки влекнулися,
Панасики проснулися.

9. Ой спи, синку, колишу тя,
Як ти заснеш, то лишу тя.
Піду в гай по зіллячко,
Тобі, синку, по спаннечко.
Піду у гай по калиноньку,
Посажу тобі в головоньку.
Щоби спало, не плакало,
Щоби росло, не боліло,
Ні головка, ні все тіло,
Щоби личко не змарніло.
Калиночка буде цвісти,
А ти, синку, будеш рости.
Калиночка буде родити,
А ти, синку, будеш ходити.

10. Ой повішу колисочку у полі, у полі,
Будуть дитя колисати соколи, соколи.
Я повішу колисочку та на тиночку,
Буде вітерець колисати малу дитиночку.

Прилетіла зозуленька, сіла на калину
Крилоньками фиркотіла, збудила дитину.
Бодай з тебе, зозуленька, сиве пір'я впало,
Збудила, ти, дитиноньку, а вона ще б спала.
(Записано від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

11. Котик сірий, ще сіренький,
Та ще волохатий,
Не бавився на вулиці
Та й забіг до хати.

А в кімнаті колисочка
Для мого дитяти
Я співати стану,
Котик – муркотати.
Муркоти коточку,
А ти спи, синочку.
Баю-баю, бай.
(Записано від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

12. Пішов котик на лужок,
Зробив з трави батіжок,
Буде пасти корівку,
Поглядать на домівку.

Пішов котик до млина
Та приніс домів пшона.
Буде каша і куліш,
Тож мені на смак залиш.

Пішов котик у садок –
Назбирав собі грушок.
І собі, і мені
Та ще всій своїй рідні.

Пішов котик молотить,
А дитина в хаті спить.
Сон колиску їй гойда, –
Не зайде сюди біда.
(Записано від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

13. Люлі, котку, люлешику,
Зварю тобі кулешику,
Та поставлю серед хати, –
Буду тебе пригощати.

А ти котку пригощайся,
Та хвостом своїм не грайся.
Бо куліш холоне в мисці,
І дитина спить в колисці.

Люлі, котку, люлешику,
Поїж мого кулешику.
Будеш їсти, смакувати,
Буде синок виростати.
(Записано від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

14. Синій барвінку,
Цвіти-зацвітай.
Синку, мій синку,
Рости-виростай.

Квітка не в'яне, –
Їй досить тепла.
Соку живого
Земля їй дала.

Це ж і для тебе –
Цвіт і тепло.
Швидше, мій синку,
Ставай на крило.

Швидше, мій синку,
У снах засинай.
Синій барвінку,
Цвіти-зацвітай.
(Записано від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

15. Коти, коти, коточок,
Украв в бабки клубочок.
Та поніс поза ліс,
Та й до Галі приніс.
Галя стала бити,
Його волочити.
Не вчись, котко, красти,
А вчися робити:
Черевички шити,
На базар носити,
Гроші торгувати
І пісеньку співати.
Від припічка до порога,
Й черевички попорола.
Від припічка до денця,
Черевички до шевця.
(Записано від Луценко Марії Тимофіївни, 24.02.1933 р. н.)

Кужель

Ой кужелю-мутужелю,
Я до тебе не здужаю.

Кину кужель на полицю,
Сама піду на вулицю,
Кину кужель на полицю,
Сама піду на вулицю,
Кину кужель на полицю,
Сама піду на вулицю.

Нехай миші кужель трублять,
Нехай мене хлопці люблять.

Миші кужеля струбили,
Мене хлопці не злюбили,
Миші кужеля струбили,
Мене хлопці не злюбили.

(Записано від Нижник Ніни Адамівни, 26.05.1936 р. н.)

Карапет

Танцювала карапет,
Порвала ботінки,
Осталися на ногах
Чулки та резинки.

(Записано від Луценко Марії Тимофіївни, 24.02.1933 р. н.)

РОЗДІЛ 10. КАЛЕНДАРНА ОБРЯДОВІСТЬ

КОЛЯДКИ І ЩЕДРІВКИ

Бог передвічний народився

Бог передвічний народився,
Прийшов днесь із небес,
Щоб спасти люд свій весь,
І утішив вся.
В Віфлеємі народився
Месія, Христос наш
І Спас наш, для всіх нас,
Нам народився.
Сповістив це ангел Божий
Наперед пастирям,
А вчора звіздарям
І земним царям.
Діва сина як зродила,
Де Христа Невіста
Зродила Пречиста –
Звізда стала.
Тріє царі несуть дари
До Фефлеєм-міста,
Де Діва Пречиста
Сина повила.
Звізда їм ся об’явила
В дорозі: о Бозі
При волі, при ослі,
Їх знайомила.
Тріє царі, де ідете?
Ми ідем в Віфлеєм
З желанням, спокоєм
І повернемся.

Іншим шляхом повернули,
До царя Ірода і його города
Не заходили.
Йосифові ангел мовив:
Малую дитину і Матір невинну
Нехай хоронить.
«Слава Богу» заспіваймо,
Честь сину Божому
І Господу нашому
Поклін віддаймо.

(Записано влітку 2001 р. від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Ой сивая та і зозулечка

Ой сивая та і зозулечка.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!

Усі сади та і облітала.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!

А в одному та і не бувала.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!

А в тім саду три теремі.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!

У першому – красне сонце.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!

У другому – ясен місяць.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!

А в третьому – дрібні зірки.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!

Ясен місяць – пан господар,
Красне сонце – жона його,
Дрібні зірки – його дітки**.**

(Записано влітку 2001 р. від Льовочкіної Галини Денисівни, 1940 р. н.)

Тече річка невеличка

Тече річка невеличка,
Щедрий вечір, добрий вечір!
На тій річці плине листочок,
Щедрий вечір, добрий вечір!
Плине листочок яблуньовий,
Щедрий вечір, добрий Вечір!

(Записано влітку 2001 р. від Грабовенко Параски Миколаївни, 1940 р. н.)

Що у нашого панотця

Що у нашого панотця
Золотії ворітця,
А за тими ворітьми
Стоять стовпи золоті.
А за тими стовпами
Стоять столи заслані,
А за тими столами
Сидить батько з синами,
Пише листа перами.

Що на небі молодик –
То сам чоловік,
Що на небі зоря –
То його жона,
Що на небі зірочки –
То його діточки.

(Записано влітку 2001 р. від Штельмах Надії Іванівни, 1950 р. н.)

Ой що то за чудо

Ой що то за чудо,
В світі новина,
Що Марія-діва
Сина родила.
Ой як вона родила,
Тоді його вділа
Пречистая діва.
А Йосип при жлобі
Над малим Ісусом стоїть –
Пелени держить,
А Марія сповиває
І до себе пригортає:
Ісусе, сине мій,
Ой ішли три царі подорожками,
А за ними звєзда сяє блошками.
Вийшов Гирод та й питає
І до себе завертає:
– Куди ви йдете?
– Новорожденому на поклон ідем,
Дорогіє дари ми несем.
– Ой прошу я вас: Ісходіте
І до мене зайдіте,
Ідучи з путі.

Новорожденному поклон віддали,
До Ірода лютого в дом не вступили.
Бо їх ангел провожає,
Од Гирода одгортає
На іншу путь.
А Гирод прелютий
Строго приказав,
Що він своє військо
Стройно розіслав.
Сказав Гирод
Гострим мечем усіх дітей
Вигубити –
Христа шукати.
А Гирод прелютий
Дітей вбиває –
Печальная мати
З жалю вмліває:
– Ой дитино моя мила!
Печале моя!
Хто безвинно помирає,
Кров червону проливає,
Той в небі живе.

(Записано від Кловак Павлини Іларіонівни, 15.04.1922 р. н.)

Нова рада стала

Нова рада стала,
Як на небі хвала.
Над Вертепом звізда ясна
Весь світ осіяла.
Пастушки з ягнятком
Коло тим дитятком
На колінця припадають,
Христа Бога вихваляють.

Ой Боже, наш Боже,
Ти небесний царю,
Цьому дому й господарю.
Даруй літа щасливії
Цьому дому й господарю.
Цьому дому й господарю
Та ще й господині
Даруй літа щасливії
Та й усій його родині.
Даруй літа щасливії
Та й усій його родині.
А щоб хліб родився,
А щоб скот плодився,
А щоб же наш пан-господар
Нічим не журився.
Добривечір!

(Записано влітку 2001 р. від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

А чи вдома пан-господар?

А чи вдома пан-господар?
Добрий вечір!
Щедрий вечір!
Добрим людям на здоров'я!

А я знаю що він вдома.
Добрий вечір!
Щедрий вечір!
Добрим людям на здоров'я!

А він собі сидить коло столу.
Добрий вечір!
Щедрий вечір!
Добрим людям на здоров'я!

А ми йому щиро побажали:
Добрий вечір!
Щедрий вечір!
Добрим людям на здоров'я!
Щоб родились бички та телички.
Добрий вечір!
Щедрий вечір!

Добрим людям на здоров'я!
Качки, гуси, барани, ягнички
Добрий вечір!
Щедрий вечір!
Добрим людям на здоров'я!
А в світлиці – білі паляниці.
Добрий вечір!
Щедрий вечір!
Добрим людям на здоров'я!
Добривечір!

(Записано від Луценко Марії Тимонівни, 24.02.1933 р. н.)

На щастя, на здоров'я, на Новий рік

На щастя, на здоров'я,
На Новий рік,
Аби вам си родило
Краще, як торік,
Жито, пшениця,
Всяка пашниця.
Коноплі по стелю,
Сорочка по землю,
А лен по коліна,
Аби вас, хрещених.
Голова не боліла.
Будьте здорові,

З Новим роком!
З Василем!

(Записано влітку 2001 р. від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Щедрик, Щедрик, Щедрівочка

Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка,
Стала собі щебетати,
Господаря викликати:
Вийди, вийди, господарю,
Подивися на кошару,
Там овечки покотилися,
А ягнички народились.
В тебе товар весь хороший,
Будеш мати мірку грошей,
Хоч не гроші, то полова,
В тебе жінка чорноброва.
Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка!

(Записано влітку 2001 р. від Бурлаченко К. В., 1945 р. н.)

Меланка ходила

Меланка ходила,
Васильки носила.
Василечку, татку,
Пусти мене в хатку,
Я житечко жала,
Золотий хрест держала,
Радійте люде,
По вас Христос буде.
Накривайте на столи
Та давайте дохід.

Щедрий вечір,
Добрий вечір!
(Записано влітку 2001 р. Грабовенко Параски Миколаївни, 1940 р. н.)

Меланка

Вчора ізвечора
Пасла Меланка два качури.
Ой пасла, пасла, заблудила,
Пішла до моря ноги мити.
Біленький фартух замарала,
Біленький фартух постірала.
Ой повій, вітре, яром, яром,
Та висуши фартух крайом, крайом.
(Записано влітку 2001 р. від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Наша Маланка – неробоча,
На ній сорочка парубоча…
Люди йдуть на жнива,
А Маланка – на пива!
(Записано влітку 2001 р. від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Колядка

Ой рясна, красна в лузі калина;
А ще красніша в дядька дочка;
По двору ходить, як місяць сходить;
В сінечки прийшла, як зоря зійшла…
(Записано влітку 2001 р. від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Щедрівка

В новій хаті світло горить,
Там Ісус Христос вечеряє.

Добрий вечір! Щедрий вечір!
Добрим людям на весь вечір!
(Записано від Ковтун Марії Арсентіївни, 15.12.1928 р. н.)

Сійся, родися, жито-пшениця

Сійся, родися, жито-пшениця,
Всяка пашниця!
Накидаю просо,
Щоб не ходила хозяйка боса
Та ще конопельки,
Щоб уродило краще,
Як той рік!
(Записано влітку 2001 р. від Федосієнко Віри Петрівни, 1938 р. н.)

Веснянки

Дівки – чарівниці
Закопали горщик каші
Посеред вулиці.
Закопали горщик каші
Ще й ракові клешні,
Щоб ходили парубки
Далекі й тутешні.
(Записано влітку 2001 р. від Федосієнко Віри Петрівни, 1938 р. н.)

Ой виходьте, дівчата

Ой виходьте, дівчата,
Та в сей вечір на вулицю
Весну красну стрічати,
Весну красну вітати.
Будем весну стрічати
Та віночки сплітати.
Ми віночки сплетемо,
Хороводом підемо.

(Записано влітку 2001 р. від Федосієнко Віри Петрівни, 1938 р. н.)

Співали дівочки, співали

Співали дівочки, співали,
У решето пісні складали,
Та й поставили на вербі:
Де взялися горобці.
Звалили решето додолу–
Час, вам дівочки, додому!

(Записано влітку 2001 р. від Грабовенко Ніни Афанасіївни, 1954 р. н.)

Подоляночка

Десь тут була подоляночка,
Десь тут була молодесенька,
Тут вона впала,
До землі припала,
Сім літ не вмивалась,
Бо води не мала.
«Устань, устань, подоляночко,

Устань, устань, молодесенька,
Умий личко так, як скляночку,
Утрись, утрись шовковим рушником,
Та візьмися в боки,
Покажи нам скоки,
Біжи до Дунаю,
Бери ту, що скраю.

(Записано влітку 2001 р. від Грабовенко Параски Миколаївни, 1940 р. н.)

Купальські пісні

Ой на Івана, на Купала

Ой на Івана, на Купала
Там ластівонька купалася,
На беріжечку сушилась,
А Маруся журилась.
Ще рушники не попрала,
Як Івана здибала.
Ще рушники не білила,
Як Івана полюбила.

(Записано від Кловак Павлини Іларіонівни, 15.04.1922 р. н.)

Ти, Марино, гарна дівка

Ти, Марино, гарна дівка,
Яка на тебе поговірка,
Яка на тебе слава стала,
Що ти в Івана штани вкрала.
Собі спідницю налатала,
Що ти на вулицю покатала

І всім дівчатам розказала,
Що ти в Івана штани вкрала.
(Записано від Кловак Павлини Іларіонівни, 15.04.1922 р. н.)

Ой там на Купала

Ой там на Купала
Жаба в борщ упала.
Купала, на Йвана!
Хлопці не поспіли,
Дівки жабу з'їли.
Купала, на Йвана!
Ой там на Купала
Гуска в борщ упала.
Купала, на Йвана!
Дівки не поспіли,
Хлопці гуску з'їли.
Купала, на Йвана!
На Купала була,
Сорочку забула.
Купала, на Йвана!
Не піду додому,
Боюся сорому.
Купала, на Йвана!
Купала, на Йвана!
(Записано від Башинської Марії Іванівни, 1924 р. н.)

Наше Купайло

Наше Купайло будякове,
Повне хлопців, свиней поле.

Якби ви, хлопці, собі змогли,
То ви б Купайло вирубали.

То ви б Купайло вирубали
Та ще й на степу закопали.

Та ще й на степу закопали,
Та ще й віночки викидали.
(Записано від Нижник Ніни Адамівни, 26.05.1936 р. н.)

РОЗДІЛ 11. ПІСНІ СЕЛА КОЧУБІЇВКА З НОТАМИ

Вітер по полю гуляє

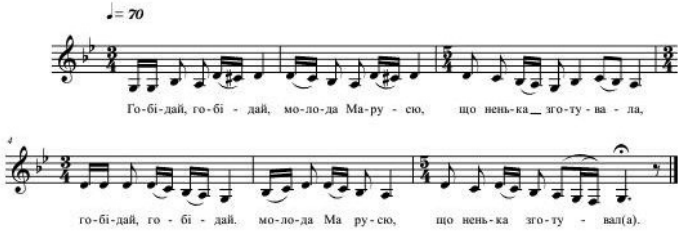
Нова рада стала

Люлі, люлі, котку…

Гобідай, гобідай, молода Марусю

На добридень тому…

На цю ж мелдодію співають:
Ой, дайте нам стільця...
Прилетіла пава...
Що ж бо це за село...
А в нашого свата...

Ой там Купала

Наше Купайло з верби

Наше Купайло з верби впало,
Та хлопцям сраку показало,
А хлопці стали тай дивляться,
А воно стало тай кривиться.
Прийдіть, дівчата, дивитися
Як будуть хлопці казитися.

Летіла зозуля…

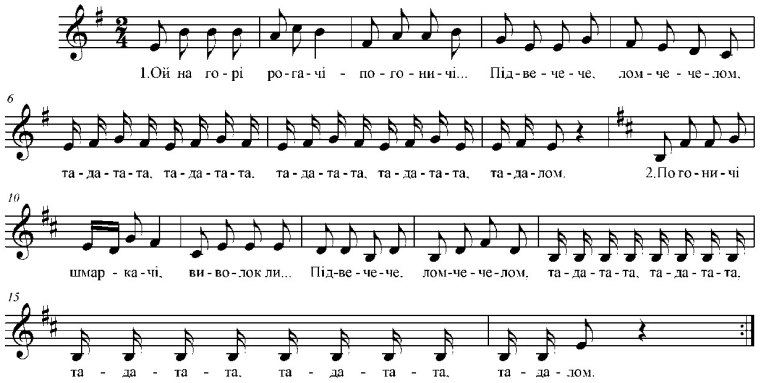

Ой розцвіла рожа край вікна

Ой на горі рогачі (жартівлива пісня)

українська народна пісня (Кочубіївка)

1. Ой на горі рогачі,
Погоничі...
Приспів:
Під-ве-че-че,
лом-че-че-лом,
та-да-та-та, та-да-та-та,
та-да-та-та, та-да-та-та,
та-да-лом.*
2. Погониі шмаркачі
Виволокли...
3. Ой якби така я,
Як калина...
4. Мене б люди хвалили,
Мене б хлопці ...
5. Ой дівчина гуляла,
Цвіт-калину ....
6. Цвіт-калину ламала
Та в пучечки ...
7. Та в пучечки в'язала
Та на базар ...
8. Охвіцерів манила
Та до себе ...

* - приспів повторюється після кожного куплета

Ой у полі, на горбочку

Я ж тебе, сестрице, покриваю

Пане господару

Пане-господару, що на твоїм двору.
Приспів:
Радуйся! Ой, радуйся, земле,
Звеселися мир увесь,
Син Божий народився.

А на тому двору тай стояло древо.
А на тому древі тай нгаписано є,
Тай написано є аж троє Святоє,
А перше Святоє - то Святоє Рождество.
А друге Святоє - то Святоє Василя.
А третє Святоє - то Іван Хреститель.
А Святоє Рождество - нам радість принесло.
А Святоє Василя - на новий год стане.
А Іван Хреститель нам воду освятить.

Добривчір.

РОЗДІЛ 12. НАРОДНА ВИШИВКА СЕЛА КОЧУБІЇВКА

З майстерністю люди не родяться,
а здобутим ремеслом гордяться.

Старожили села Кочубіївки пригадують, що раніше в селі кожна хата була заквітчана рушниками, які були на видних місцях: при вході, над образами, над сімейними портретами, над вікнами. Рушники мали своє призначення (святкові, похоронні, побутові, для інтер'єру хати тощо). Найбільше рушниками була прибрана так звана чиста кімната – «холодна хата».

Усі дівчата і жінки на селі вишивали, училися ремеслу від матерів ще із семи років, а до одруження готували собі придане.

Окрім рушників, вишивали сорочки, штори, скатерки, підзори, наволочки, скатертини, простирадла, хустки, панно і навіть настінні килими. Зараз мало хто вишиває, бо «нема часу». У той час кожна господиня у селі вміла вишивати. Це була тяжка і довга праця, яка забирала багато часу, наприклад, картину вишивали два – три місяці, рушник – один місяць, наволочку для подушки – один чи два місяці. Вишивальниці заслуговували шани, адже вони створювали справжні шедеври. Вишивання – це складна робота, яка забирала весь вільний час господині. Вишивали ввечері і вночі, коли вся робота була зроблена. Дехто мав гарну уяву і вишивав сам, а дехто брав малюнки для зразка. Спочатку брали обичайку: два круги – на один накладали полотно, а другим прикладали. На рушниках, картинах зображувалось усе, що тільки могла вигадати господиня: ліс, річки, гори, життя людей і тварин. На жаль, були такі важкі часи, що переймати давні традиції просто не було в кого, тому самі знаходили картини, рушники і перешивали.

Матеріалом для вишитих виробів слугувала вовняна, лляна і конопляна тканини. Пізніше почали використовувати матеріали фабричного виготовлення: лляні, бавовняні та вовняні. Лляні та конопляні нитки замінила фабрична пряжа (муліне, ірис, акрил тощо).

Жіночі сорочки вишивали червоними, чорними, зеленими нитками, витворюючи квіткові і геометричні орнаменти на рукавах, комірі і на підтичці. На споді і манжетах використовували різнокольорові нитки. Якщо у сорочки був збираний комір, його теж обшивали червоними, синіми, жовтими, зеленими нитками.

Чоловічі сорочки вишивали синіми та білими геометричними узорами на манжетах, стоячому комірці, манишці і манжетці.

Найпоширенішими узорами були «стебельок» (місцева назва), «хрестик», «гладь», «ляхівка», «качалочка», «виколювання», «вирізування», «мережання», «вибивання» голкою. Хрестиком вишивали, рахуючи нитки на тканинах полотняного переплетення, або ж по канві чи контурах, позначених крапками.

Гладь вишивали прямими або похилими стібками, що повністю або частково заповнювали площину узору на будь-якій тканині, нитки переважно брали м'які – муліне, шовк, заполоч, ірис.

Прали вишиті речі дуже обережно, щоб фарба не злиняла та щоб не пошкодити вишивки. Заливали окропом та виварювали лише речі, вишиті білими нитками на білих лляних та бавовняних тканинах. Решту прали у теплій мильній воді, додаючи трохи солі.

Із плином життя магічне значення вишитих орнаментів вивітрилося з народної пам'яті. Проте кожне з поколінь вишивальниць вносило в орнаментику своє світосприйняття. У численних повторах вишитих зразків давні мотиви збереглися й до сьогодні.

Знаними вишивальницями села Кочубіївки були Катерина Миколаївна Саблук, Олена Миколаївна Загранична, Софія Дмитрівна Лебідь, Марія Петрівна Щербачук, Олена Марківна Параскун, Надія Іванівна Штельмах, Тетяна Іванівна Фабрика, Марія Іванівна Башинська, Ганна Мусіївна Вивальнюк, Софія Миколаївна Шаровська, Софія Іванівна Голубенко, Марія Петрівна Смілянець, Катерина Миколаївна Штельмах, Ніна Афанасіївна Грабовенко.

Софія Дмитрівна Лебідь серед своїх витворів (фото 2001 року)

Софія Дмитрівна Лебідь народилася 10 вересня 1938 року в Кочубіївці. Після закінчення школи три роки працювала на кирпичнному заводі, потім – на свинофермі в рільничій бригаді (в колгоспі пропрацювала 22 роки), далі працювала на підприємстві «Сільмаш».

Для рукоділля Софія Дмитрівна завжди знаходила час. Вишивала гладдю, хрестиком яскраві квіти вечорами і взимку. Софія Дмитрівна полюбляє вішати рушники на ікони, сімейні фотографії. Вона каже, що такий звичай у них передається з покоління у покоління.

Софія Дмитрівна Лебідь (фото 2024 року)

Весільне фото, обрамлене вишиваним рушником Софії Лебідь

Катерина Миколаївна Саблук та її вишивані шедеври

Катерина Миколаївна Саблук народилася 22 січня 1946 р. у селі Кочубіївці. Після закінчення 8-ми класів пішла працювати на ферму дояркою. Все життя трудилася в колгоспі. Багато років співала в хорі, була солісткою. Вишивати почала ще в шкільні роки, рукоділлям займається дотепер. Вишиває хрестиком, візерунки бере з журналів, газет.

Софія Іванівна Голубенко

Голубенко Софія Іванівна народилася у 1930 році в селі Кочубіївці. Дитячі роки провела із сестрою, яка загинула в наймах. Від батька Івана їй дістались працьовитість та умілі й невтомні руки, мати ж навчила вишивати.

До школи Софія Іванівна ходила до тих пір, поки не захворіла її мати. Померла матуся Софійки, коли їй виповнилось лише 12 рочків. Важке дитинство сильно вплинуло на дівчинку.

Софія Іванівна вийшла заміж, народила двох дітей. Дуже тяжко жилося у воєнні роки. Бувало й таке, що на столі не було й шматочка хліба, але все ж таки надія та віра в краще майбутнє перемогла.

Після закінчення війни Софія Іванівна тяжко захворіла. Хвороба на півтора року прикувала її до ліжка. Чоловік та діти їй допомагали, як могли. Софія Іванівна одужала, проте до важкої роботи була вже не здатна.

Саме про свій тяжкий жіночий вік співає Софія Іванівна у своїх піснях та вишиває свою долю на рушниках.

Софія Миколаївна Шаровська

Софія Миколаївна Шаровська народилася 1924 року. У рідному селі Кочубіївці прожила все своє життя. Дитинство було щасливим, хоча й нелегким. Ще дівчиною вишивала сорочки та рушники.

Завжди допомагала батькові й матері по господарству. Будучи молодою, часто ходила «на вулицю» до хлопців та дівчат. Вони співали пісні та грали в різні ігри. Там то вона й познайомилась зі своїм майбутнім чоловіком.

До школи Софія Миколаївна не ходила, «грамоти» не вчилася. А вишивати навчилася сама. У кожен хрестик своєї вишивки вона вкладала і маленьку часточку самої себе.

Війна забрала у неї чоловіка, але залишилось від нього двоє донечок. Після війни Софія Миколаївна працювала в колгоспі. Була і дояркою, і трактористкою, і «сапала на полі бур'яни».

Особливого затишку в хаті Софії Шаровської додає її вишивання (рушники, подушки та скатертини).

Щербачук Надія Петрівна і її вишивані вироби

Щербачук Надія Петрівна народилась в селі Кочубіївка 18 липня 1942 року. Інвалід з дитинства, тому ніде не працювала, але навчилась шити і цим ремеслом заробляла собі на хліб (шила спідниці, плаття, підрублювала одяг тощо). Вишивати розпочала ще з малих літ.

Штельмах Надія Іванівна

Штельмах Надія Іванівна 1950 року народження. Народилась у селі Кочубіївка, після закінчення 8-ми класів працювала в колгоспі на фермі телятницею, свинаркою. З самого заснування сільського хору (з 1987 року) співала в колективі.

Надія Іванівна вишивала зимовими вечорами. Візерунки брала з газет, журналів та у інших майстринь.

Грабовенко Ніна Афанасіївна

Грабовенко Ніна Афанасіївна народилася у 1951 році в Молдавії, але з 1978 року проживає в селі Кочубіївка. Закінчила медичне училище, але за

фахом не працювала, все життя трудилася на фермі дояркою. Разом з Надією Штельмах Ніна Афанасіївна були солістками у сільському хорі.

Розрадою для Ніни Афанасіївни було вишивання. Вишивала хрестиком ікони, рушники тощо.

Додаємо світлини інших вишивальниць з їхніми витворами

Наталія Пилипівна Заєць (14.01.1942 р. н.)

Гуменюк Антоніна Феодосіївна (16.04.1928 – 16.07.2021)

Марія Петрівна Смілянець показує сорочку, яку вишила в 16 років (1952 рік)

Вишивка Марії Петрівни Смілянець

Ольга Корнїївна Павлюк (1930 р. н.) у вишитій весільній сорочці

Вишиті подушки Ганни Мусїївни Вивальнюк

ПІСЛЯМОВА

Таким чином, село Кочубіївка має давні культурні традиції, що презентовано у дивовижних настінних розписах минулого, народній вишивці, ремеслах, різножанровому фольклорі, сімейних та календарних звичаях та обрядах, діяльності хору та місцевих поетів.

Збереження та примноження культурних надбань сприяє діяльність відомого в Україні господарника, аристократа духу, мецената освіти, культури і спорту, захисника українського роду і народу Володимира Олексійовича Осадчого.

Дослідники К. Кржемінський і М. Горбачевський замалювали зразки «вазонів» с. Кочубіївка, які побутували ще в першій половині ХХ ст.. Такі «вазони» виконували шлюбно-весільну функцію та містили парно-симетричних птахів із квіткою (здебільшого мальвою), розміщеною між ними.

За ініціативи Володимира Осадчого у 1987 році було організовано хоровий колектив, який налічував понад 35 учасників. У репертуарі хору – українські народні пісні з різних регіонів України, пісні місцевих авторів В. Фабрики, О. Макаренка та О. Булеховець, а також безліч авторських пісень, відомих у різні роки.

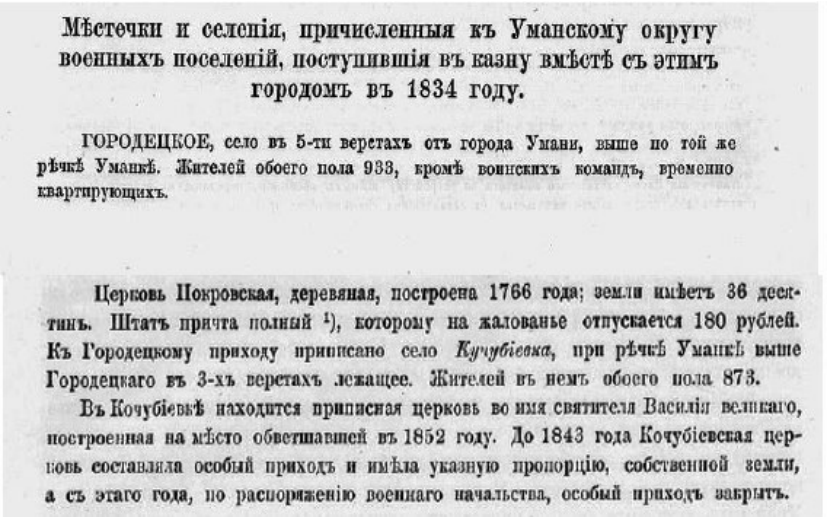
До запропонованої праці ввійшли матеріали фольклорно-етнографічних експедицій науково-педагогічних працівників кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання УДПУ імені Павла Тичини (2001 р. – І. Г. Терешко, 2008 р. – Циганок О. О., 2024 р. – Л. І. Йовенко, В. А. Гончарук, В. Г. Кириченко, Н. С. Осіпенко), а також навчальної практики студентів 2001 р. та 2008 р. До виконання дослідження долучилася студентська молодь – здобувачі бакалаврських та магістерських ОП «Середня освіта (Українська мова і література. Мова і література (англійська))» та «Середня освіта (Українська мова і література. Мова і література (польська))». Зокрема, А. Ільницька, А. Доценко, К. Гуменюк, М. Григоренко брали активну участь у пошуковій роботі, збирали, систематизували та узагальнювали зібраний матеріал.

ДОДАТКИ

Додаток А

Уривок із книги
«Сказання про населені місцевості Київської губернії» –
статистичні, історичні та церковні замітки
про міста, містечка і села в межах Київської губернії,
видані в 1864 році
Лаврентієм Похилевичем.

Містечка та селища, зараховані до Уманської округи військових поселень, що відійшли до скарбниці разом із цим містом у 1834 році (Л. Похилевич «Сказання про населені місцевості Київської губернії»)

Мѣстечки и селенія, причисленныя къ Уманскому округу военныхъ поселеній, поступившія въ казну вмѣстѣ съ этимъ городомъ въ 1834 году.

ГОРОДЕЦКОЕ, село въ 5-ти верстахъ отъ города Умани, выше по той же рѣчкѣ Уманкѣ. Жителей обоего пола 933, кромѣ воинскихъ командъ, временно квартирующихъ.

Церковь Покровская, деревянная, построена 1766 года; земли имѣетъ 36 десятинъ. Штатъ причта полный [1]), которому на жалованье отпускается 180 рублей. Къ Городецкому приходу приписано село *Кучубіевка*, при рѣчкѣ Уманкѣ выше Городецкаго въ 3-хъ верстахъ лежащее. Жителей въ немъ обоего пола 873.

Въ Кочубіевкѣ находится приписная церковь во имя святителя Василія великаго, построенная на мѣсто обветшавшей въ 1852 году. До 1843 года Кочубіевская церковь составляла особый приходъ и имѣла указную пропорцію, собственной земли, а съ этаго года, по распоряженію военнаго начальства, особый приходъ закрытъ.

Додаток Б

НАШІ РЕСПОНДЕНТИ

Грабовенко Анна Петрівна (10. 04. 1924 р. н.)
ділиться зі студентами секретами кулінарії

Грабовенко Анна Петрівна (1924 р. н.)

Грабовенко Анна Петрівна (1924 р. н.) зі студентами

Грабовенко Анна Петрівна (1924 р. н.)
біля власної домівки зі студентами

Фото родини Грабовенків

Грабовенко Олексій Васильович (1929 р. н.)

Батько Грабовенка Аркадія:
Олексій Олексійович (справа) і брат батька –
Олександр Олексійович

Бабуся Грабовенка Аркадія
Марія Андріївна (справа)

Павлюк Ольга Корнїївна (1930 р. н.)
демонструє вишиванки студентам

Подружжя:
Павлюк Софія Григорівна (1938 р. н.)
Павлюк Іван Корнійович (1938 р. н.)

Павлюк Іван Корнійович (1938 р. н.) зі студентами

Параскун Василь Федорович (1937 р. н.) та Параскун Галина Федорівна (1941 р. н.) розповідають історію села Кочубіївка

Нижник Ніна Адамівна (1936 р. н.)
Луценко Марія Тимофіївна

Давиденко Анна Іванівна (08. 03. 1933 р. н.)
Давиденко Олександр Іванович (15. 12. 1930 р. н.)
14 листопада 2024 р. святкували 70-ту річницю весілля

В.О. Осадчий і хор села вітають ювілярів із Благодатним весіллям

Найстаріша жителька села
Томачук Федора Степанівна (1915 р. н.)
та її невістка Томачук Олександра Костянтинівна (1937 р .н.)

Подзігун Ліда Лаврентіївна (1929 р. н.) та Подзігун Сергій Архипович зі студентами факультету української філології

Нижник Явдокія Ониськівна (1926 р. н.) біля столу зі столітнього дубу розповідає студентам про своє життя

Нижник Явдокія Ониськівна (1926 р. н.) зі студентами факультету української філології

Юрченко Михайло Федорович (1938 р. н.)

Ткані рушники у будинку Юрченка Михайла Федоровича

Ткана скатерка. Робота мами Юрченка Михайла Федоровича

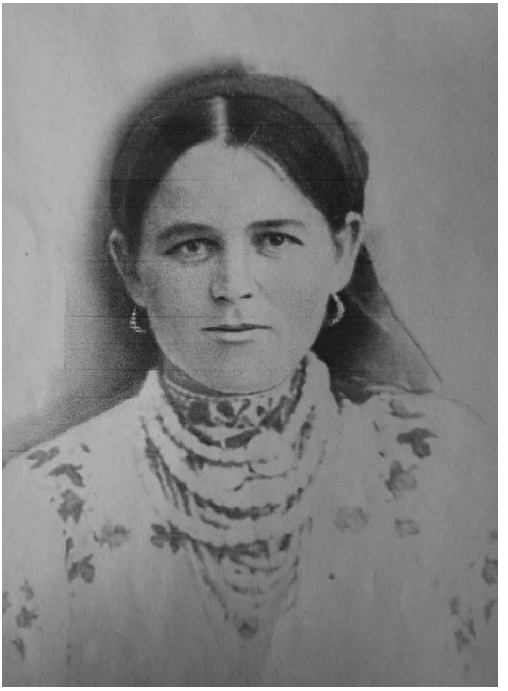
Смілянець Петро Микитович (1927 р. н.) та
Смілянець Марія Петрівна (1936 р. н.)
зі студентами біля свого будинку

Смілянець Марія Петрівна з власноруч вишитою сорочкою
(1952 р. виготовлення)

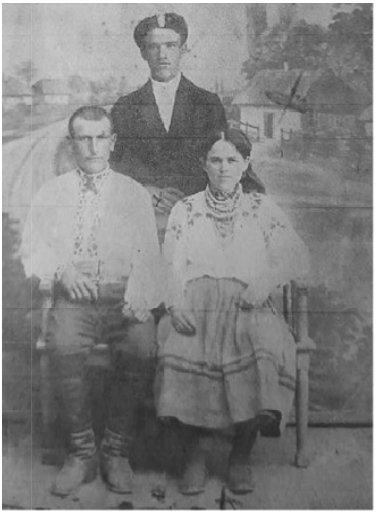
Мешканка села Кочубіївка. Фото XX ст.

Смілянець Надія Ксенофонтівна
(1904–1989),
мати Сміляниця Олександра Мусійовича

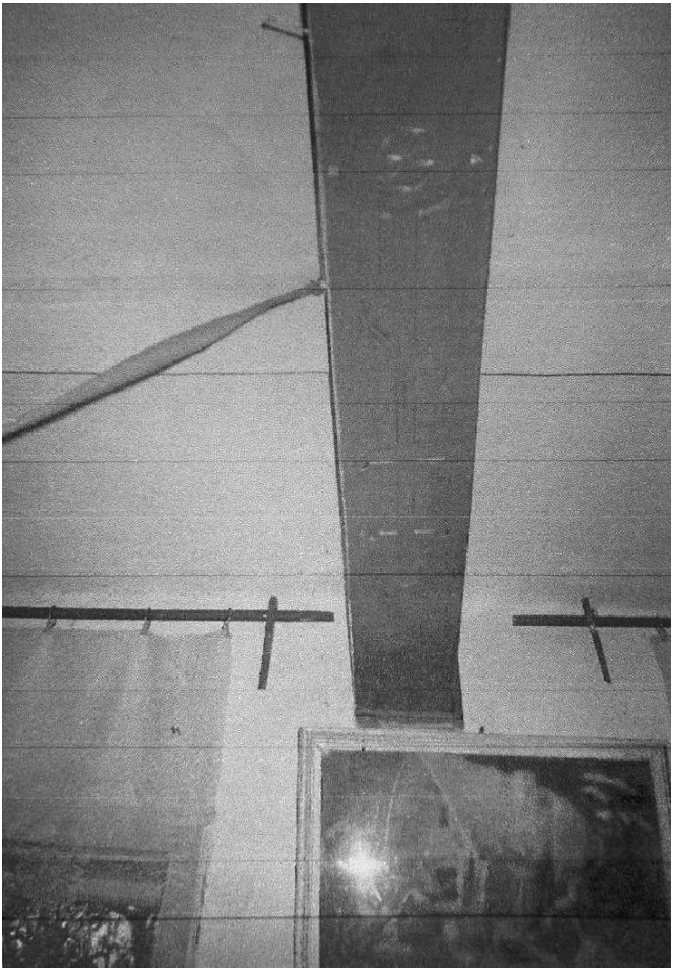
Весілля Олександра Мусійовича та Марії Петрівни, 1958 р.

На фото Маркель Мусійович Смілянець з батьками – дідом Мусієм та бабою Надешкою

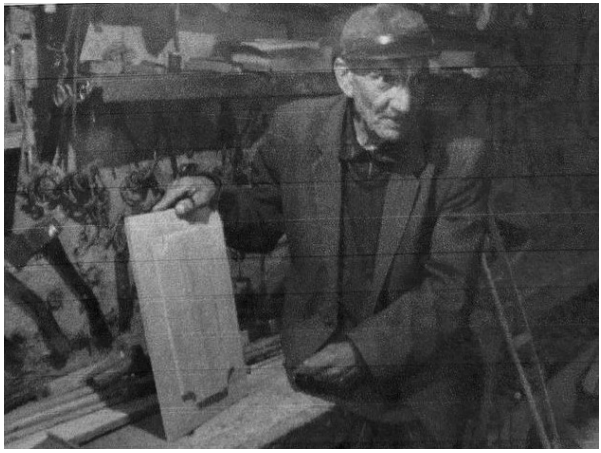

Ткаченко Олександра Йосипівна
(приблизно 1886–1964)

Сволок у хаті Юрченка Михайла Федоровича

Кухонна шафа та елементи меблів, виготовлені Юрченком Михайлом Федоровичем

Юрченко Михайло Федорович разом з учнями у майстерні

Фабрика Марія Порфирівна (01.05.1937 р. н.)

Фабрика Марія Порфирівна та її вишивка

Лебідь Марія Терентіївна (1935 р. н.) розповідає про весільний обряд села Кочубіївка

Додаток В

ЖИТЛО ТА ПРЕДМЕТИ ПОБУТУ

100-літня хата
Вивальнюка Миколи Петровича

Традиційне житло села Кочубіївка

Традиційна хата села Кочубіївка (друга половина XIX ст.)

Традиційна хата початку XX століття

150-літня хата Гребенюк Олени Яківни

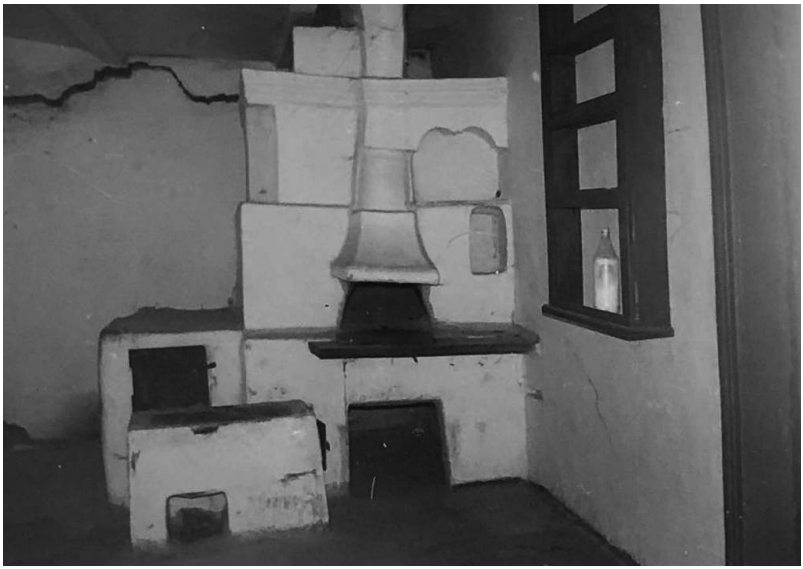
Хата села Кочубіївка, 1890 р.

Піч у будинку Вивальнюк Галини Мусіївни.
Збудована приблизно у 1972 році.

Піч у хаті (орієнтовно 1891 рік побудови)

Піч (кінець XIX ст.)

Піч (кінець XIX ст.)

Хрест на сволоку в столітній хаті
Ржої Марії Фоминічни

Надвірні споруди

Традиційна господарська споруда села Кочубіївка

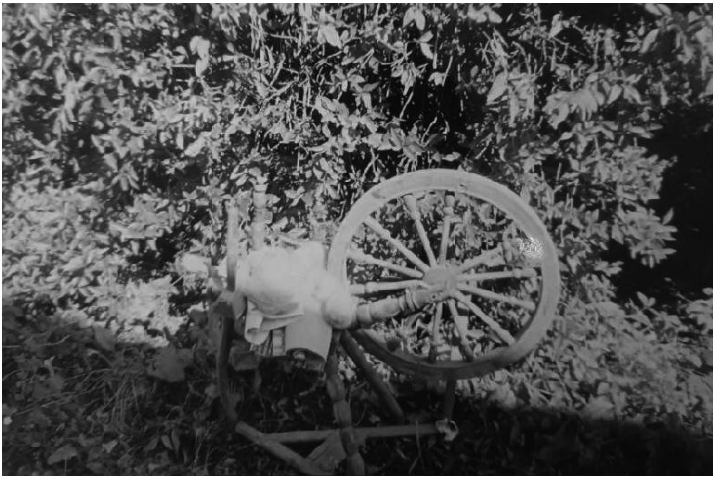

Хатнє начиння та реманент

Глиняний глечик

Гребенюк Олександри Тарасівни (1942 р. н.)

Прядка, знайдена в селі Кочубіївка

Додаток Г

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ВИШИВКА

Вишивані подушки в домі Вивальнюк Галини Мусіївни

Вишивка Штельмах Надії Іванівни
Орієнтовно 1990 рік

Вишиті подушки
Робота Вивальнюк Галини Мусіївни

Вивальнюк Галина Мусіївна зі студентами І курсу 2 групи факультету філології та журналістики

Вишиті подушки Башинської Марії Іванівни

Вишита картина.
Робота Башинської Марії Іванівни

Вишита сорочка та подушки.
Роботи Штельмах Надії Іванівни

Вишитий рушник.
Робота Фабрики Тетяни Іванівни

Вишитий рушник.
Робота Фабрики Тетяни Іванівни

Вишита картина.
Робота Саблук Катерини Миколаївни

Вишита картина.
Робота Саблук Катерини Миколаївни

Додаток Д

РОБОТИ ХУДОЖНИКІВ СЕЛА КОЧУБІЇВКА

Оздоблення хати Кучера Бориса Федоровича

Зупинка в селі Кочубіївка

Робота художниці Наталії Матієнко (донька О. та А. Давиденків)

Н. Матієнко

Додаток Е

ЦЕРКВА СЕЛА КОЧУБІЇВКА

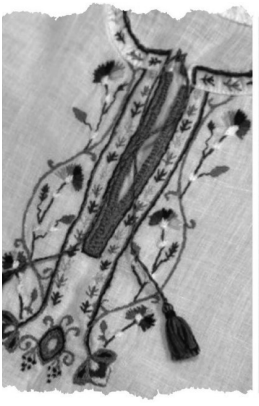
Додаток Ж

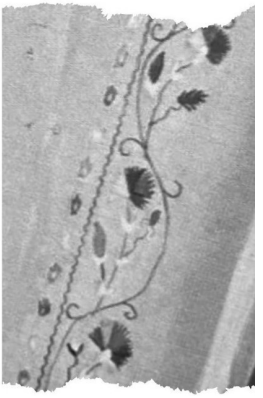
Вишивані дитячі сорочки за мотивами кочубіївських розписів, виконані студентами факультету філології та журналістики на заняттях з українського дитинознавства під керівництвом канд. пед. наук, доцента кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання, Члена Національної спілки майстрів народного мистецтва України Наталії Осіпенко та доктора пед. наук, професора кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання Лариси Йовенко.

Робота студентки ІІІ курсу факультету філології та журналістики Анни Перенчук

Сорочка-хлоп'янка «Микитка»,
вишита за мотивами Кочубіївського настінного розпису,
робота студентки ІІІ курсу факультету філології та журналістики
Ірини Старинщук

Студентка ІІІ курсу факультету філології та журналістики Анна Ільницька – ініціаторка проєкту, спрямованого на впровадження мотивів кочубіївських розписів у художнє оформлення крижми, за власним виробом

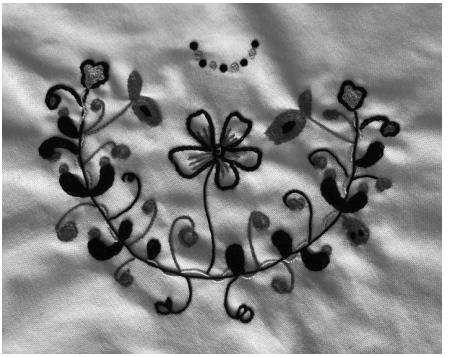

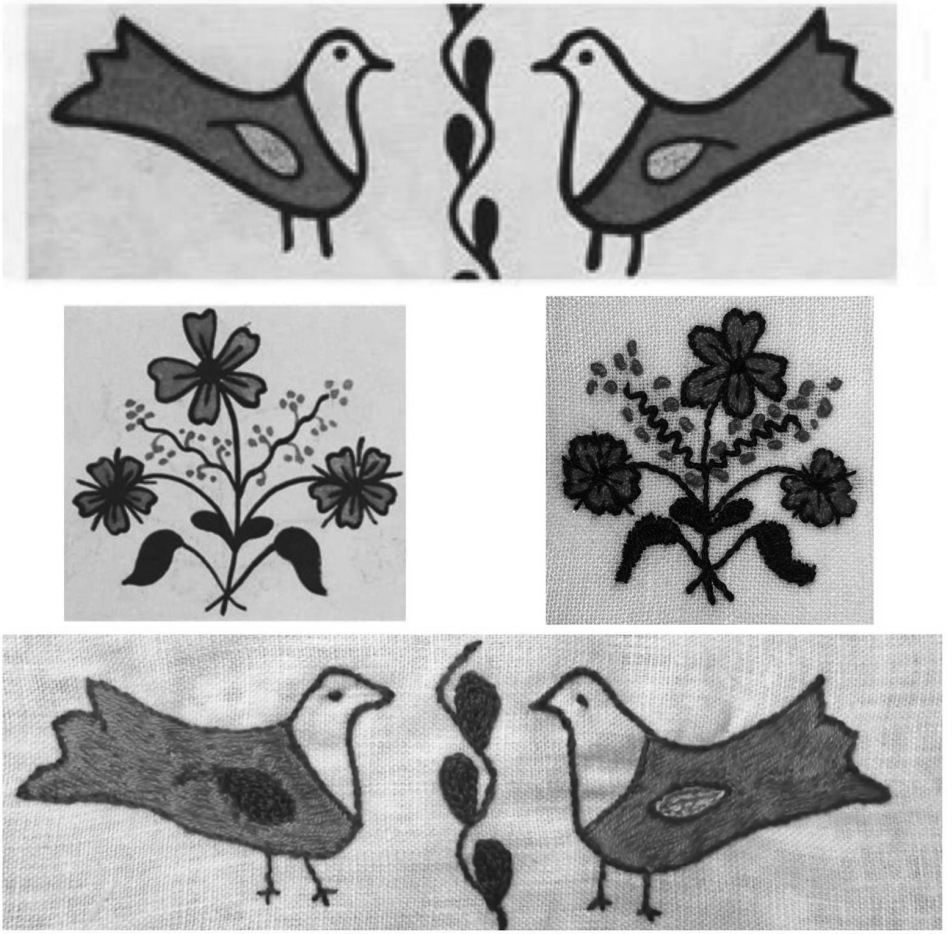

Студентки ІІІ курсу факультету філології та журналістики Люльченко Анастасія та Андрієнко Юлія вишивають крижма (хустини) за мотивами кочубіївських розписів

«Кочубіївські пташки», вишиті
за матеріалами настінних розписів села

Наукове видання

СЕЛО КОЧУБІЇВКА:
ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ
Колективна монографія

Формат 60х84/16. Ум. друк. арк. 19,18
Зам. 24-276.

Видавець і виготовлювач ПП «Видавництво «Фенікс».
03067, м. Київ, вул. Грушецька, 13Б.